

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Διπλωματική Εργασία

με τίτλο

**ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΗ NICKEL GRASS: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ RICHARD NIXON
ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ ΓΙΟΜ ΚΙΠΟΥΡ**

του

ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΚΑΡΒΟΥΝΑΡΑΚΗΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού
διπλώματος ειδίκευσης στις Διεθνείς Σπουδές
με εξειδίκευση στις Στρατηγικές Σπουδές

Μάρτιος 2022

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ σε όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στις Διεθνείς Σπουδές στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας για την καθοδήγηση και την υποστήριξη τους. Ευχαριστώ την Αγγελική, χωρίς τη βοήθεια της οποίας η εργασία αυτή δε θα είχε ολοκληρωθεί, και τη Σάρλοτ... χωρίς τα διαλείματά σου δε θα τα είχα καταφέρει.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Δεληγιάννης Νικόλαος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΟΨΗ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄	5
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	5
1.1 Το προελεύδιο του Πολέμου.....	5
1.2 Η πορεία του πολέμου.....	8
1.3 Η σημασία της επιχείρησης Nickel Grass	10
1.4 Θεωρητικά ρεύματα σκέψης	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄	18
Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ RICHARD NIXON	18
2.1 Η Διαμόρφωση της πολιτικής της <i>Υφεσης</i>	18
2.2 Ο ρεαλισμός του Richard Nixon	19
2.3 Ο Kissinger και η πολιτική της «υπομονής».....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄	27
ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΗ NICKEL GRASS	27
3.1 Διπλωματικό αδιέξοδο	27
3.2 Η αργοπορημένη αερομεταφορά.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄	47
ΤΑ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	47
Συμπεράσματα	51
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	55

ΣΥΝΟΨΗ

Ο Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ ή αλλιώς Δ' Αραβοϊσραηλινός Πόλεμος, έλαβε χώρα τον Οκτώβριο του 1973 και υπήρξε ο τελευταίος σε μία σειρά αραβοϊσραηλινών πολέμων, αν εξαιρεθούν οι εισβολές στο Λίβανο (το 1982 και το 2006) καθώς και οι εισβολές στα παλαιστινιακά εδάφη στη Λωρίδα της Γάζας (το 2008 και το 2014). Οι τρεις πόλεμοι που προηγήθηκαν, μόλις συστάθηκε το ισραηλινό κράτος το 1948, η κρίση στο κανάλι του Σουέζ το 1956 και ο «πόλεμος των έξι ημερών» το 1967 δημιούργησαν ένα εκρηκτικό κλίμα στην περιφέρεια της Μέσης Ανατολής η οποία πέρασε από το παρασκήνιο στο προσκήνιο των διεθνών σχέσεων κατά τη διάρκεια ολόκληρου σχεδόν του Ψυχρού Πολέμου. Από το πέρας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και μετέπειτα, οι Η.Π.Α υπήρξαν ρυθμιστικός παράγοντας στη διεθνή σκηνή και διαδραμάτισαν το δικό τους ξεχωριστό ρόλο στην Μέση Ανατολή. Κυρίως ήταν από τις πρώτες χώρες που αναγνώρισαν το ανεξάρτητο κράτος του Ισραήλ το 1948. Η παρούσα εργασία εξετάζει κριτικά την αμερικανική στρατιωτική εμπλοκή στον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ το 1973. Απαντώντας στα αιτήματα της Ισραηλινής κυβέρνησης για στρατιωτική ενίσχυση, ο Πρόεδρος Richard Nixon διέταξε την πολεμική αεροπορία των Η.Π.Α να ξεκινήσει τη μεταφορά στρατιωτικού εξοπλισμού, όπλων, αεροσκαφών ακόμα και αρμάτων με σκοπό την υποστήριξη του Ισραήλ. Ο Nixon και ο υπουργός εξωτερικών του Henry Kissinger εξυπηρετούσαν πολλαπλούς στόχους βοηθώντας τους Ισραηλινούς στο πόλεμο του Γιομ Κιπούρ. Αρχικά επιθυμούσαν το Ισραήλ να κερδίσει τον πόλεμο διότι θεωρούσαν πως με τη νίκη αυτή θα ανοιγόταν ο δρόμος για επίσημες ειρηνευτικές συνομιλίες. Από το 1948, οι Ισραηλινοί και οι Άραβες δεν είχαν συνυπογράψει καμία επίσημη συνθήκη ειρήνης και οι σχέσεις τους παρέμεναν τεταμένες. Οι Η.Π.Α αποσκοπούσαν πρωτίστως στο να φέρουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων τα Αραβικά Κράτη, μετά τη λήξη του πολέμου, όπου θα μπορούσαν από θέση ισχύος να καταλήξουν σε μια ευνοϊκή για τους συμμάχους τους λύση. Δευτερευόντως μόνο η στρατιωτική υποστήριξη του Ισραήλ στόχευε στο να αποφευχθεί μία ακόμα ήττα συμμάχων των Η.Π.Α από σοβιετικά υποστηριζόμενες δυνάμεις κάτι το οποίο θα ήταν πολιτικά καταστροφικό για την κυβέρνηση Nixon. Τελικά οι Η.Π.Α επιθυμούσαν το Ισραήλ να κερδίσει τον πόλεμο διότι αντίθετο αποτέλεσμα θα σήμαινε αύξηση της σοβιετικής επιρροής στη Μέση Ανατολή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο «Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ», ή αλλιώς «Πόλεμος του Οκτωβρίου του 1973», για τους Άραβες «Πόλεμος του Ραμαντάν», ή και όπως συχνότερα βρίσκεται στη βιβλιογραφία «Δ' Αραβοϊσραηλινός Πόλεμος», υπήρξε ο τελευταίος και μεγαλύτερος σε διάρκεια από τους Αραβοϊσραηλινούς πολέμους. Το ξέσπασμα της βαρυσήμαντης αυτής στρατιωτικής αναμέτρησης σηματοδοτήθηκε στις 1:00 μ.μ.¹, στις 6 Οκτωβρίου του 1973, από μία ευρείας κλίμακας αιγυπτιακή εισβολή με αεροσκάφη και άρματα στις ισραηλινές αμυντικές γραμμές του Μπαρ Λεβ, στα ανατολικά σύνορα της διάφυγας του Σουέζ, συνδυασμένη με μία μαζική επίθεση συριακών στρατευμάτων στα Υψίπεδα του Γκολάν. Τα προκείμενα εδάφη βρισκόταν υπό Ισραηλινή κατοχή από τον «Πόλεμο των Έξι Ημερών του 1967» (Goldschmidt, 2016). Οι Άραβες είχαν ενορχηστρώσει ενδελεχώς μία συντονισμένη και αιφνιδιαστική επίθεση κατά του Ισραήλ επιλέγοντας με πολύ προσοχή την ιδανική ημέρα που θα εξαπέλυαν τις επιθέσεις τους. Για το Ισραήλ ήταν η ημέρα του Γιομ Κιπούρ, η πλέον άγια και ιερή μέρα στο Εβραϊκό ημερολόγιο. Ήταν λοιπόν η «*Ημέρα της Εξιλέωσης*», μια περίοδος νηστείας, προσευχής, μεταμέλειας και μετάνοιας, για τους Εβραίους πιστούς. Σύμφωνα με την Εβραϊκή πίστη και παράδοση, ο Θεός κρίνει και αποδίδει τις τύχες των ανθρώπων αυτή τη μέρα. Κατά συνέπεια οι Εβραίοι πολίτες του Ισραήλ που γιόρταζαν θα περνούσαν την πλειονότητα της μέρας τους παρακολουθώντας θρησκευτικές λειτουργίες στη συναγωγή. Εκτός όμως από θρησκευτική εορτή το Γιομ Κιπούρ τυγχάνει να είναι και εθνική εορτή για το κράτος του Ισραήλ, γεγονός που συνεπαγόταν το κλείσιμο του συνόλου των καταστημάτων για ένα εικοσιτετράωρο, με νομική απαίτηση, ενώ επιπλέον χορηγούνταν άδειες στην πλειονότητα των δημοσίων υπαλλήλων ακόμη και σε στρατιωτικούς (Hart, 1974). Οι Αιγύπτιοι και οι Σύριοι άδραξαν την ευκαιρία και την ημέρα που οι Εβραίοι πολίτες γιόρταζαν πιστεύοντας, δικαιολογημένα, πως θα τους έβρισκαν απροετοίμαστους, τα αραβικά στρατεύματα εξαπέλυσαν μια προληπτική επίθεση ενάντια στο κράτος του Ισραήλ. Έτσι, η αραβοϊσραηλινή σύγκρουση που ακολούθησε το 1973 έμεινε γνωστή στην ιστορία ,από τους Ισραηλινούς αλλά και τους δυτικούς ιστορικούς συγγραφείς, ως ο Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ (Rabinovich, 2017).

Οι Ισραηλινοί είχαν ήδη αναμετρηθεί τέσσερις φορές με την Αίγυπτο, τη Συρία και τα άλλα γειτονικά τους κράτη, πριν από το 1973. Η ήττα θα σήμαινε τη φυσική καταστροφή και ουσιαστικά τον αφανισμό του νεοσύστατου κράτους του Ισραήλ. Με μόνη επιλογή λοιπόν, την επικράτηση έναντι των Αράβων γειτόνων του, το Ισραήλ ήταν υποχρεωμένο να εδραιώσει τη στρατιωτική του υπεροχή στην περιφέρεια. Στοχεύοντας ακριβώς στο να εκπληρώσει αυτό τον στόχο, η κυβέρνηση του Ισραήλ είχε συνάψει στενούς πολιτικούς δεσμούς με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι σημαντικές επιτυχίες που κατέγραφε το Ισραήλ στα πεδία των μαχών, οφείλονταν σε μεγάλο βαθμό πρωτίστως στη σύγχρονη πολεμική αεροπορία των Ισραηλινών Αμυντικών Δυνάμεων, η οποία ήταν αξιοσημείωτα πιο δυνατή

¹ Ωρα Ισραήλ

σε σύγκριση με την αεροπορία που διέθεταν τα Αραβικά κράτη διότι ήταν περισσότερο προηγμένα τεχνολογικά. Η υπόθεση περιπλέχτηκε όταν η Αίγυπτος και η Συρία επιθυμώντας να αποκτήσουν ένα αντίβαρο για την αμερικανική βοήθεια προς το Ισραήλ, συμάχησαν με τον μεγαλύτερο εχθρό των Η.Π.Α την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, τη Σοβιετική Ένωση δηλαδή. Στη διάρκεια των μηνών που προηγήθηκαν του Πολέμου του Γιομ Κιπούρ, τόσο η Αίγυπτος όσο και η Συρία αναβάθμισαν τις στρατιωτικές τους μηχανές αποκτώντας από τους Σοβιετικούς πυραύλους εδάφους-εδάφους (τύπου Scud), οι οποίοι προσφέρουν υποστήριξη των συμβατικών στρατευμάτων στο πεδίο της μάχης, ώστε να αντιστάθμιζαν την Ισραηλινή υπεροχή στον αέρα (Herzog, 1975). Η απόκτηση αυτών των τεχνολογικά προηγμένων όπλων επέτρεψε στους Άραβες να καταστρέψουν δεκάδες αεροσκάφη και άρματα των Ισραηλινών Δυνάμεων κατά τις εναρκτήριες μέρες του πολέμου και ήταν ο λόγος που η σύγκρουση μετατράπηκε σε ένα αιματηρό αδιέξοδο. Το σύνολο των Μονάδων του Ισραηλινού Στρατού κατόρθωσε να κινητοποιηθεί, χάρη στην υψηλού επιπέδου οργάνωση που διαθέτει ο στρατός του Ισραήλ, σε κάτι λιγότερο από είκοσι τέσσερις ώρες και ήταν έτοιμος να αντιμετωπίσει τις στρατιές των Αράβων στα σύνορα με την Αίγυπτο και τη Συρία (Sunday Times, 1974). Ωστόσο, ακόμη και μετά την κινητοποίηση των εφεδρειών τους, οι Ισραηλινές δυνάμεις υστερούσαν αριθμητικά σε αναλογία δύο προς ένα συγκριτικά με το σαφώς μεγαλύτερο αριθμητικά συνασπισμένο Αιγύπτιο-Συριακό στρατό. Το Ισραηλινό κράτος αντιμετώπιζε τον κίνδυνο να χάσει έναν πόλεμο ενάντια στους εχθρικούς Άραβες γείτονές του, για πρώτη φορά μετά τον Πόλεμο της Ανεξαρτησίας του το 1948 (Gordis, 2016). Ως ο δυνατότερος σύμμαχος και ευεργέτης του Ισραήλ, οι Η.Π.Α κλήθηκαν προς διάσωση των Ισραηλινών και αναγκάστηκαν να συμμετάσχουν σε ένα πόλεμο που δεν επιθυμούσαν (Vanetik και Shalom, 2011, σ. 66).

Το Θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας οριοθετείται από την πολιτική των Η.Π.Α κατά τη διάρκεια της Προεδρίας Νίξον στο υποσύστημα της Μέσης Ανατολής με βάση την οποία θα προσεγγίσουμε τον Δ' αραβοϊσραηλινό Πόλεμο. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να καταδειχθεί ότι η απόφαση του Νίξον και του Kissinger, να ενισχύσουν στρατιωτικά το Ισραήλ (επιχείρηση Nickel Grass), ευθυγραμμιζόταν με τους στόχους που έθετε η γενικότερη στρατηγική τους για την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α στον Ψυχρό Πόλεμο. Πρώτα θα παρουσιαστούν τα βασικά γεγονότα που οδήγησαν στην έναρξη της Αραβοϊσραηλινής διένεξης καθώς και η συμπεριφορά των πρωταγωνιστών πριν την έναρξη της σύγκρουσης. Στο δεύτερο μέρος θα παρουσιάσουμε την πολιτική που ακολούθησε ο Νίξον, την πολιτική του ρεαλισμού, με στόχο να γίνει αντιληπτό πως κύριο μέλημα τού ήταν να κάνει οτιδήποτε περνούσε από το χέρι του για να αυξήσει τη συνολική ισχύ των Η.Π.Α ώστε να έχουν το πλεονέκτημα σε σχέση με τη Σοβιετική Ένωση. Όπως θα δούμε ο Νίξον είχε ξεκάθαρους πολιτικούς στόχους η εκπλήρωση των οποίων επέβαλλε την αλλαγή της πολιτικής του στάσης. Στο τρίτο μέρος θα εξετάσουμε τους λόγους που οδήγησαν τον Νίξον και τον Kissinger να πάρουν την απόφαση να βοηθήσουν στρατιωτικά το Ισραήλ. Το τελευταίο μέρος αξιολογεί τα παρεπόμενα του Πολέμου του Γιομ Κιπούρ. Οι Αμερικανικές σχέσεις με τα Αραβικά Κράτη αλλά και τους Ευρωπαίους συμμάχους τους είχαν δεχθεί σοβαρό πλήγμα και η ενεργειακή κρίση προκάλεσε

χάος στην Αμερικανική οικονομία. Αλλά το πιο σημαντικό ήταν ότι η πολιτική της «Détente» πληγώθηκε οικτρά όταν ο Kissinger έθεσε τη χώρα σε κατάσταση DEFCON III. Η εργασία κλείνει με τα συμπεράσματα του συγγραφέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

1.1 Το προεξόδιο του Πολέμου

Η διαμάχη ανάμεσα στο Ισραήλ και τα Αραβικά Κράτη, και η αποτυχία των υπερδυνάμεων και των Ηνωμένων Εθνών να φέρουν ειρήνη ανάμεσα τους, χρονολογείται από την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948. Ιστορικά η σύγκρουση περιλάμβανε τις ανταγωνιστικές διεκδικήσεις δύο λαών – των Εβραίων και των Παλαιστινίων Αράβων – για την ίδια λωρίδα εύφορης γης ανάμεσα στον ποταμό Ιορδάνη και τη Μεσόγειο Θάλασσα. Το Ισραήλ χρειάστηκε να πολεμήσει για να διατηρήσει την ακεραιότητά του σε τρεις περιπτώσεις, το 1948-49 με την ίδρυση του, το 1956 με την κρίση στο κανάλι του Σουέζ, και το 1967 με τον Πόλεμο των Έξι Ημερών με τον οποίο το Ισραήλ απέκτησε τον έλεγχο των Υψωμάτων του Γκολάν από τη Συρία, της Δυτικής Όχθης από την Ιορδανία και της Λωρίδας της Γάζας από τους Αιγύπτιους. Σε καθεμία από αυτές τις περιπτώσεις πέτυχε αποφασιστικές στρατιωτικές νίκες, όμως κάθε φορά δυσκολευόταν να μεταφράσει τις νίκες στα πεδία των μαχών σε επίσημη συνθήκη ειρήνης με τους Άραβες γείτονες του. Έτσι η Μέση Ανατολή παρέμενε στο χείλος του πολέμου (Sunday Times, 1974, σ. 15). Πως ήταν λοιπόν δυνατόν, παρά την ύπαρξη απειλής, το Ισραήλ να βρέθηκε απροετοίμαστο και να πιάστηκε εξαπίνης;

Τόσο οι ισραηλινές όσο και οι αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών είχαν προσέξει τη συγκέντρωση αιγυπτιακών και συριακών στρατιωτικών μονάδων την προηγούμενη εβδομάδα του Πολέμου, αλλά είχαν εικάσει ότι πρόκειται για συνήθεις ελιγμούς καθώς αμφέβαλαν ότι οι μουσουλμανικοί στρατοί θα επιτίθονταν κατά τη διάρκεια του Ραμαζανιού, το μήνα της νηστείας για το Ισλάμ (Goldschmidt, 2016, σ. 379). Στην πραγματικότητα κανένας δεν περίμενε στις Η.Π.Α αλλά ούτε και στη Σοβιετική Ένωση το ξέσπασμα ενός τόσο μεγάλου πολέμου στη Μέση Ανατολή. Μάλιστα, η Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών (CIA) ανέφερε με έκθεση της προς τον Σύμβουλο για θέματα Εθνικής Ασφάλειας Henry Kissinger, στις 5 Μαΐου, 1973, πως θεωρούσε ελάχιστα πιθανό ένα σενάριο στο οποίο η Αίγυπτος και το Ισραήλ θα οδηγούνταν σε πόλεμο στο προσεχές διάστημα. Από την πλευρά της η κυβέρνηση του Ισραήλ έχοντας πετύχει αρκετές αποφασιστικές νίκες τα προηγούμενα είκοσι χρόνια, είχε πειστεί πως η Αίγυπτος και οι σύμμαχοι της δεν διέθεταν την στρατιωτική ισχύ ώστε να τους προκαλέσουν ποτέ ξανά. Οι Ισραηλινοί ιθύνοντες, τυφλωμένοι από τις επιτυχίες τους, ανέφεραν αλαζονικά πολλές φορές με εκθέσεις τους προς την Αμερικανική κοινότητα μυστικών υπηρεσιών πως τα Αραβικά Κράτη ήταν ανίκανα να νικήσουν σε συμβατικό πόλεμο τις Ισραηλινές Ένοπλες Δυνάμεις. Ωστόσο, αυτό που παρέλειψαν οι Ισραηλινοί υπεύθυνοι αλλά έλειπε και από την ανάλυση της CIA, ήταν το γεγονός πως οι Αιγύπτιοι είχαν συνάψει πρόσφατα στρατιωτική συμμαχία με τους Σύριους και απειλούσαν ανοιχτά να πάνε σε πόλεμο με το Ισραήλ. Επιπλέον αυτό που δεν γνώριζαν ήταν πως η κυβέρνηση της Αιγύπτου αναβάθμιζε μυστικά το

στρατιωτικό της οπλοστάσιο λαμβάνοντας εξοπλισμούς από τις χώρες του Κομμουνιστικού Μπλοκ (McKenzie-Smith, 1976).

Στην Αίγυπτο μετά το θάνατο του Νάσερ, το 1970, ανήλθε στην εξουσία ο Ανουάρ αλ-Σαντάτ, αντιπρόεδρος του και ένας από τους τελευταίους εν ζωή Ελεύθερους Αξιωματικούς. Ο ανταγωνισμός ήταν μεγάλος και η δημοτικότητά του χαμηλή ώστε λίγοι πίστεψαν πως θα έμενε για πολύ καιρό στην εξουσία. Ο Σαντάτ όμως υποκρινόμενος ότι παρέμενε πιστός στις αρχές του Νασερισμού κατάφερε, μετά την απομάκρυνση των αντιπάλων του, να αποκτήσει πλήρη έλεγχο της κυβέρνησής του το 1971 (Goldschmidt, 2016). Ο νέος πρόεδρος έδειχνε αρχικά πρόθυμος να δώσει μία ευκαιρία στη διπλωματική εξεύρεση λύσης. Ο Αιγύπτιος ηγέτης επιθυμούσε πρωτίστως να ανακτήσει η χώρα του τον έλεγχο της Χερσονήσου του Σινά. Υπό αυτή τη συνθήκη δήλωνε ειλικρινά πρόθυμος να διαπραγματευτεί με τους Ισραηλινούς. Όταν όμως έγινε φανερό κατά τη διάρκεια των συνομιλιών του με τον Υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α Rogers πως το Ισραήλ δεν επρόκειτο πραγματικά να διαπραγματευτεί την παράδοση των κατεχόμενων εδαφών και να επιστρέψει στα πριν το 1967 σύνορα του με την Αίγυπτο, ο Σαντάτ κατάλαβε ότι είχε έρθει η ώρα για πόλεμο (Sunday Times, 1974, σ. 46).

Πολλοί αξιωματικοί και στρατιώτες είχαν κρατηθεί σε επιφυλακή από το 1967 και διψούσαν για μάχη ή για επιστροφή στην καθημερινότητα τους. Ήταν μία αποφασιστική στιγμή για την Αίγυπτο. Ο Σαντάτ γνώριζε πως η πολιτική του Νάσερ «όχι πόλεμος, όχι ειρήνη» είχε διαρκέσει περισσότερο από όσο έπρεπε. Μία νίκη ενάντια στο Ισραήλ θα αύξανε εξάλλου την δημοτικότητα του, η οποία βρισκόταν στο ναδίρ της, καθώς η κυβέρνησή του είχε να αντιμετωπίσει χρόνιες οικονομικές δυσκολίες που βασανίζουν την Αίγυπτο. Έτσι άρχισε να συσκέπτεται δημόσια και ιδιωτικά με τις λοιπές αραβικές ηγεσίες για μία επίθεση κατά του Ισραήλ. Σε άτυπη σύνοδο κορυφής που πραγματοποιήθηκε μετά από πρόσκληση του στις αρχές του Σεπτεμβρίου του 1973, ο Σαντάτ συμφώνησε με τους ηγέτες της Συρίας και της Ιορδανίας την επαναφορά του κοινού τους μετώπου ενάντια στο Ισραήλ. Αίγυπτος και Συρία ξεκίνησαν μυστικές προετοιμασίες για μια συντονισμένη αιφνιδιαστική επίθεση κατά των περιοχών που βρίσκονταν υπό ισραηλινή κατοχή, δηλαδή της ανατολικής πλευράς της διώρυγας του Σουέζ και των Υψωμάτων του Γκολάν. Η Ιορδανία δε θα συμμετείχε στη πρώτη φάση των εχθροπραξιών διότι στερούταν αντιαεροπορικών συστημάτων για να αμυνθεί κατά των ισραηλινών αεροσκαφών. Η στρατηγική του Σαντάτ βασίστηκε στο να καταφέρουν οι αραβικές στρατιές να απωθήσουν τους Ισραηλινούς βαθιά στο Σινά. Μόλις επιτυγχάνονταν αυτός ο στόχος από τα αραβικά στρατεύματα, η επέλαση θα σταματούσε καθώς πίστευε πως τα Ηνωμένα Έθνη θα μεσολαβούσαν και θα καλούσαν για συμφωνία εκεχειρίας. Τότε η Αίγυπτος και η Συρία θα ήταν πρόθυμες να διαπραγματευτούν μια συνθήκη ειρήνης που θα απαιτούσε από τους Ισραηλινούς να επιστρέψουν στα πριν του 1967 σύνορα (Goldschmidt, 2016). Στόχος της Αιγύπτου αυτή τη φορά δεν ήταν να εισβάλλει στο Ισραήλ. Ο πρόεδρος Σαντάτ στήριξε την στρατηγική του στην πεποίθηση του πως οι δύο υπερδυνάμεις δεν επιθυμούσαν την κλιμάκωση του πολέμου στη Μέση Ανατολή, και πως θα καλούσαν τις δύο πλευρές σε συζητήσεις με το που

ξεσπούσαν εχθροπραξίες. Οι Άραβες σχεδίαζαν να πιάσουν το Ισραήλ απροετοίμαστο. Πίστευαν ότι οι Αμερικάνοι, αποχωνωμένοι μετά την αποτυχία στο Βιετνάμ και σοκαρισμένοι από το σκάνδαλο «Watergate» δεν θα αντιδρούσαν. Αυτό που δεν προέβλεψε ο Σαντάτ ήταν πως οι Αμερικανοί θα προσέφεραν στρατιωτική βοήθεια στο Ισραήλ κατά τη διάρκεια του πολέμου (Sachar, 1996).

Στις Η.Π.Α, έχοντας αποσύρει τα στρατεύματα τους από το Νότιο Βιετνάμ το ενδιαφέρον μεταφέρθηκε από τα εξωτερικά στα εσωτερικά ζητήματα και συγκεκριμένα ήταν επικεντρωμένο στα σκάνδαλα της κυβέρνησης Νίξον (κυρίως με την υπόθεση που προσπάθησε να καλύψει μία διαρροή από τα γραφεία του Δημοκρατικού Κόμματος στο κτίριο Watergate). Πολύ πριν από το ξέσπασμα του πολέμου του Γιομ Κιπούρ το 1973, ο Πρόεδρος Richard Nixon συνειδητοποίησε πως η στρατιωτική ισχύς του Ισραήλ θα ήταν αναγκαία για να εγγυηθεί την πολιτική σταθερότητα στην περιοχή ώστε οι Η.Π.Α να καταφέρουν να εδραιώσουν μια μακρόχρονη ειρήνη στην Μέση Ανατολή. Από το τέλος του Πολέμου των Έξι Ημερών τον Ιούνιο του 1967, η κυβέρνηση των Η.Π.Α προσπαθούσε μάταια να διαπραγματευθεί μια επίσημη συνθήκη ανάμεσα στο Ισραήλ, την Αίγυπτο και τη Συρία. Ανάμεσα στο 1969 και το 1970, υπήρχαν σποραδικές αψιμαχίες κατά μήκος των Ισραηλινών-Αιγυπτιακών συνόρων, όχι όμως επίσημη κήρυξη πολέμου. Ο Nixon, σχετικά νωρίς στην προεδρία του, επιθυμούσε η κυβέρνηση του να αναλάβει πιο ενεργό ρόλο στις Αμερικανό-Ισραηλινές υποθέσεις. Η πρωτοβουλία ήρθε το Δεκέμβριο του 1969 από τον Υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α William Rogers. Το «Σχέδιο Rogers» προέβλεπε την επιστροφή των κατεχόμενων εδαφών από το Ισραήλ, τη δέσμευση των δύο πλευρών για μία διαρκή και μακρόχρονη ειρήνη και την αποστρατιωτικοποίηση ορισμένων ουδέτερων περιοχών. Το σχέδιο ήταν ωστόσο γραφτό να αποτύχει διότι καμία πλευρά δεν συμφωνούσε να υπογράψει μία συνθήκη η οποία θα έβλαπτε την εθνική της ασφάλεια και τα πολιτικά της συμφέροντα. Το Ισραήλ φιλοδοξούσε να διατηρήσει υπό την κατοχή του τα εδάφη που κατέλαβε με τον Πόλεμο των Έξι Ημερών το 1967 και οι Αιγύπτιοι θα αναγνώριζαν την κυριότητα του Ισραήλ μόνο εφόσον επιστρεφόταν σε αυτούς ο πλήρης έλεγχος του Καναλιού του Σουέζ. Η όλη υπόθεση περιπλεκόταν περισσότερο από το γεγονός πως η Αίγυπτος υπέφερε από οικονομική ύφεση στις αρχές του 1970 η οποία ήταν άμεσο αποτέλεσμα της απώλειας της Χερσονήσου του Σινά και της κατοχής της από το Ισραήλ. Τελικά το Σεπτέμβριο του 1973, τον Rogers αντικατέστησε ο μακροχρόνιος πολιτικός σύμμαχος του Nixon και Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας Henry Kissinger, ο οποίος εμφανιζόταν περισσότερο υποστηρικτικός προς το Ισραήλ σε σχέση με τον προκάτοχο του (Ross, 2015).

Η πίκρα των Αράβων που ήταν πληγωμένοι από την απώλεια των εδαφών τους το 1967 σε συνδυασμό με την αδιαλλαξία που έδειξαν οι Ισραηλινοί με την απόρριψη του σχεδίου Rogers δημιούργησαν ένα τεράστιο χάσμα ανάμεσα τους, το οποίο οι Η.Π.Α δεν ήταν ικανές να γεφυρώσουν διπλωματικά με το να βρουν μια τελική λύση στην αραβοϊσραηλινή διένεξη (Sunday Times, 1974). Ένας νέος πόλεμος ήταν έτοιμος να ξεσπάσει μολονότι το Ισραήλ και οι Η.Π.Α δυσκολεύτηκαν να εντοπίσουν το χρόνο και τον τόπο της έναρξής του.

1.2 Η πορεία του πολέμου

Μέχρι το 1973 ο Αραβικός κόσμος είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο μόνος τρόπος που μπορούσε να ανακτήσει τις περιοχές που έχασε με τον Πόλεμο των Έξι Ημερών το 1967 ήταν με ένοπλη δράση (Palit, 2002). Στις 2:00 μ.μ. τοπική ώρα, στις 6 Οκτωβρίου του 1973, οι συνδυασμένες στρατιές της Αιγύπτου και της Συρίας επιτέθηκαν στις Ισραηλινές Αμυντικές Δυνάμεις. Την έναρξη των εχθροπραξιών σηματοδότησε μία καλά οργανωμένη αιγυπτιακή αεροπορική επιδρομή κατά μήκος των ισραηλινών αμυντικών γραμμών του Μπαρ Λεβ, ενώ σχεδόν ταυτοχρόνως ακολούθησε μία μαζική εισβολή συριακών τεθωρακισμένων στην περιοχή των Υψωμάτων του Γκολάν. Στο μέτωπο του Σινά, 200 αεροσκάφη κρούσης πέταξαν πάνω από τις ισραηλινές αμυντικές θέσεις στοχεύοντας κυρίως τις υποδομές και τις θέσεις που βρισκόταν το πυροβολικό του Ισραηλινού Στρατού. Ενώ αυτά τα αεροσκάφη διέσχιζαν τη Διώρυγα του Σουέζ, περισσότερα από δύο χιλιάδες κανόνια του αιγυπτιακού πυροβολικού βομβάρδισαν τις ισραηλινές αμυντικές θέσεις κατά μήκος της γραμμής του Μπαρ Λεβ. Μόλις πέντε λεπτά από την έναρξη των βομβαρδισμών οι Αιγύπτιοι στρατιώτες άρχισαν να διασχίζουν το κανάλι και να διεισδύουν τις ισραηλινές οχυρώσεις. Με μόλις 70 άρματα στο Γκολάν και 600 αξιωματικούς και στρατιώτες στο Μπαρ Λεβ, το Ισραήλ ήταν ανίκανο να απωθήσει την αρχική αραβική επίθεση. Εντός είκοσι τεσσάρων ωρών 100.000 Αιγύπτιοι στρατιώτες, 1.020 άρματα μάχης, και 13.500 οχήματα είχαν περάσει το Κανάλι του Σουέζ. Σχεδόν ίδιο έμοιαζε το σκηνικό και στο μέτωπο του Γκολάν όπου οι Συριακές Δυνάμεις κατέκλυσαν τους ελάχιστους Ισραηλινούς υπερασπιστές. Οι Αραβες χρησιμοποιώντας τους πυραύλους εδάφους-αέρος που είχαν προμηθευτεί από τους σοβιετικούς κατέρριπταν τα ισραηλινά αεροσκάφη και αρνήθηκαν αποτελεσματικά στους Ισραηλινούς την κυριαρχία στον αέρα ανατρέποντας τα δεδομένα των προηγούμενων πολέμων. Οι Σύριοι κατάφεραν να ανακτήσουν το όρος Έρμων το οποίο ήταν σημείο στρατηγικής σημασίας και στη συνέχεια πραγματοποίησαν επιθέσεις στο νότιο τμήμα του Γκολάν. Ως το απόγευμα της 6^{ης} Οκτωβρίου, το Ισραήλ είχε συνειδητοποιήσει ότι βρισκόταν σε πλήρη συμβατικό πόλεμο με μία συντονισμένη αραβική συμμαχία για τέταρτη φορά στην ιστορία του (Shazly, 2003).

Οι Αραβες στέφθηκαν στην αρχή από επιτυχία αλλά έπειτα σταμάτησαν την προέλασή τους. Οι Σύριοι είχαν ξεπεράσει τους Ισραηλινούς υπερασπιστές στα νότια σύνορα του Γκολάν και ως το βράδυ της 7^{ης} Οκτωβρίου είχαν σχεδόν ολοκληρώσει την ανάκτηση των χαμένων εδαφών τους από τον Πόλεμο του 1967. Τα συριακά άρματα βρισκόνταν πλέον σε απόσταση δέκα λεπτών από τα ισραηλινά σύνορα και μπορούσαν να προελάσουν στο βόρειο Ισραήλ. Οι Αιγύπτιοι αφού εξασφάλισαν το προγεφύρωμά τους στο Σουέζ αποφάσισαν να το επεκτείνουν αντικρούοντας αποτελεσματικά τις Ισραηλινές αντεπιθέσεις τόσο από τον αέρα όσο και από το έδαφος. Οι απόγονοι των Φαραώ θα μπορούσαν να προχωρήσουν βαθιά στη Χερσόνησο του Σινά, όμως οι Αραβικές στρατιές προχωρούσαν όπως είχε προγραμματιστεί (Goldschmidt, 2016).

Πράγματι όταν στις 6 Οκτωβρίου του 1973 οι Άραβες ξεκίνησαν για τέταρτη φορά πόλεμο, για το Ισραήλ το κεντρικό ζήτημα φαινόταν να ήταν για μία ακόμη φορά η ασφάλεια και η επιβίωση του Ισραηλινού κράτους. Όμως για την Αίγυπτο και τη Συρία, που ξεκίνησαν την επίθεση τους μετά από πολύμηνη στρατιωτική προπαρασκευή και σχεδιασμό, αυτός ο πόλεμος διέφερε από τους προηγούμενους τρεις. Σε αυτή την περίπτωση, τα δηλωμένα πολεμικά τους σχέδια δεν περιείχαν καμία πρόθεση να καταστρέψουν το Ισραήλ, ούτε τα αιτήματα των Παλαιστινίων ήταν μεταξύ των βασικών τους σκέψεων. Το κύριο έγκλημα του Ισραήλ – όσον αφορά την Αίγυπτο και τη Συρία – δεν ήταν η ύπαρξή του αλλά η συνεχιζόμενη κατοχή των εδαφών που τους είχε αρπάξει το 1967 (Sunday Times, 1974). Στόχος συνεπώς των Αράβων δεν ήταν να εισβάλλουν στο Ισραήλ. Υπέθεταν πως μετά τις πρώτες τους νίκες η Ουάσιγκτον θα διαμεσολαβούσε για να αποκλιμακώσει την κρίση και οι συζητήσεις θα ξεκινούσαν με τη Αίγυπτο σε πλεονεκτική θέση.

Στο Γιομ Κιπούρ οι περισσότεροι έφεδροι είτε βρίσκονταν σπίτι είτε προσεύχονταν στις συναγωγές. Η κινητοποίηση των εφεδρειών του Ισραήλ υπήρξε ωστόσο εύκολη και ταχύτατη. Μολαταύτα, το Ισραήλ είχε αιφνιδιαστεί και δεν είχε την ικανότητα να φέρει την εμπροσθοφυλακή του στο απαιτούμενο επίπεδο ετοιμότητας για να αμυνθεί απέναντι στα αραβικά στρατεύματα (Goldschmidt, 2016). Έτσι καθώς οι Άραβες προέλαυναν, οι Ισραηλινοί φοβισμένοι ότι μπορούσαν να ηττηθούν στον πόλεμο που βρισκόταν σε εξέλιξη ενάντια στις συνασπισμένες αραβικές στρατιές, και έχοντας μάλιστα πληροφορηθεί από τις μυστικές τους υπηρεσίες πως οι Σοβιετικοί άρχισαν να αυξάνουν τις συνηθισμένες τους μεταφορές όπλων προς την Αίγυπτο και τη Συρία, αιτήθηκαν μυστικά από τον νεοδιορισμένο τότε Υπουργό Εξωτερικών Henry Kissinger την αμερικανική στρατιωτική αρωγή, στις 9 Οκτωβρίου, 1973 (Tyler, 2010). Η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών σχεδόν άμεσα απάντησε στο κάλεσμα για βοήθεια και διέταξε την αποστολή μαχητικών αεροσκαφών και αρμάτων. Ο Νίxon επιθυμούσε το Ισραήλ να νικήσει τον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ πιστεύοντας πως μια αποφασιστική νίκη για τους Ισραηλινούς θα επέτρεπε στις Η.Π.Α να διεξάγουν επιτυχημένες, αυτή τη φορά, συνομιλίες ανάμεσα στο Ισραήλ και τα Αραβικά Κράτη για την υπογραφή συνθήκης ειρήνης. Επιπλέον ο Νίxon ερμήνευε την συμμαχία των Η.Π.Α με το Ισραήλ ως το εργαλείο περιορισμού της Σοβιετικής διεύθυνσης στη Μέση Ανατολή. Ο πρώην Πρόεδρος κοιτώντας αναδρομικά στον απόηχο της απόφασης του να παράσχει βοήθεια στο Ισραήλ στον Πόλεμο του Γιομ Κιπούρ, ομολογεί στα απομνημονεύματά του, *Seize the Moment: America's Challenge in One-Superpower World (1992)*, πως ήταν προσωπικά υπεύθυνος για την αποφασιστική εντολή της αερομεταφοράς στρατιωτικού υλικού προς τους Ισραηλινούς. Ισχυρίζεται μάλιστα πως δίχως τα εξελιγμένα οπλικά συστήματα προηγμένης τεχνολογίας με τα οποία εξόπλισαν το Ισραήλ πιθανόν να είχε ηττηθεί στον πόλεμο (Nixon, 1992).

Ο ανεφοδιασμός του Ισραήλ με αμερικανικά όπλα ήταν ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες για την αλλαγή στην πορεία του πολέμου. Ωστόσο η μεταφορά στρατιωτικού εξοπλισμού προς το Ισραήλ κατά τη διάρκεια του Πολέμου του Γιομ Κιπούρ έκρυβε ένα σκοτεινό κίνδυνο. Καθώς η Αίγυπτος και η Συρία ήταν σύμμαχοι της Σοβιετικής Ένωσης, οποιαδήποτε κλιμάκωση του πολέμου

του 1973 μπορούσε να παρασύρει στη δύνη του τις δύο υπερδυνάμεις και να τις φέρει αντιμέτωπες στρατιωτικά, γεγονός που μπορούσε να οδηγήσει τον κόσμο ακόμη και σε πυρηνική καταστροφή. Παρά τον αυξημένο κίνδυνο ο Πρόεδρος Νixon, σκεπτόμενος πάντα πως η στρατιωτική επικράτηση του Ισραήλ ήταν απαραίτητη για την διασφάλιση των Αμερικανικών συμφερόντων στη Μέση Ανατολή, δεν δίστασε να ρισκάρει να έρθει σε ευθεία αντιπαράθεση με τη Σοβιετική Ένωση. Έτσι στις 14 Οκτωβρίου με εξουσιοδότηση του ο αμερικανικός στρατός ξεκίνησε να αποστέλλει μυστικά όπλα στο Ισραήλ. Η επιχείρηση πήρε την ονομασία *Nickel Grass* και οι Η.Π.Α μετέφεραν αεροπορικώς και δια της θαλάσσης κάτι περισσότερο από 50.000 τόνους στρατιωτικών εξοπλισμών στο Ισραήλ. Οι Ισραηλινοί με αναπτωμένο το ηθικό τους κατόρθωσαν στις 15 Οκτωβρίου, 1973, και υπό τις διαταγές του στρατηγού Αριέλ Σαρόν να εξαπολύσουν μία άκρως επιτυχημένη αντεπίθεση στο νότιο μέτωπο του Σινά ενάντια στα Αιγυπτιακά στρατεύματα με την οποία περικύκλωσαν ουσιαστικά τους Αιγύπτιους. Με την επίθεση αυτή το Ισραήλ επέστρεψε στις επιτυχίες και ξεκίνησε να αλλάζει η ισορροπία του πολέμου (Hefez and Bloom, 2006). Μέσα σε δέκα ημέρες στις 25 Οκτωβρίου, ο Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ είχε επισήμως ολοκληρωθεί με τις Η.Π.Α και τη Σοβιετική Ένωση να διαπραγματεύονται τους όρους μίας εκκευρίας. Τελικά ακολούθησαν οι Συμφωνίες του Camp David όπου, με πρωτοβουλία του Προέδρου Jimmy Carter, η Αίγυπτος και το Ισραήλ υπέγραψαν συνθήκη ειρήνης λήγοντας και νομικά τις εχθροπραξίες ανάμεσα στα δύο κράτη, το 1979. Η Συρία ακολουθώντας το δικό της μονοπάτι δεν υπέγραψε μέχρι και σήμερα επίσημη συνθήκη ειρήνης ποτέ μετά τον Πόλεμο του Γιομ Κιπούρ και διατηρεί την εκκευρία με το Ισραήλ (Dallek, 2007).

1.3 Η σημασία της επιχείρησης Nickel Grass

Η αμερικανική στρατιωτική βοήθεια προς το Ισραήλ αναμφίβολα συνείσφερε στο να αλλάξει η πορεία του πολέμου και να αντιστραφεί η ισορροπία υπέρ των Ισραηλινών. Ωστόσο επέφερε και βαρυσήμαντες πολιτικές και οικονομικές συνέπειες διεθνώς. Βοηθώντας το Ισραήλ οι Αμερικανοί «επέλεξαν πλευρά» κάτι που σαφώς ενόχλησε πολλές από τις χώρες του Περσικού Κόλπου, οι οποίες μάλιστα ήταν σύμμαχοι των Η.Π.Α και από τις οποίες εξαρτιόνταν για την κάλυψη των ενεργειακών τους αναγκών (Gordis, 2016). Παρεπόμενο της «Επιχείρησης Nickel Grass» ήταν η απόφαση των χωρών που συμμετείχαν στον Οργανισμό Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών να επιβάλλουν εμπάργκο στις Η.Π.Α αλλά και στους Ευρωπαίους Συμμάχους τους, την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξαίρεση αποτέλεσε η Ολλανδία, όχι τόσο εξαιτίας πολιτικής της ολλανδικής κυβέρνησης, αλλά επειδή από το λιμάνι του Ρότερνταμ περνούσε το μεγαλύτερο μέρος του πετρελαίου που έφτανε δια της θαλάσσης στη βόρεια Ευρώπη. Συγκεκριμένα, μία μέρα μετά την έναρξη της αερομεταφοράς αμερικανικών όπλων στο Ισραήλ, τα αραβικά πετρελαιοπαραγωγά κράτη ανακοίνωσαν ότι θα μείωναν την παραγωγή τους κατά 5% και ότι αυτές οι μειώσεις θα συνεχίζονταν, έως ότου οι Ισραηλινοί αποχωρούσαν από όλα τα κατεχόμενα εδάφη και αναγνώριζαν τα εθνικά δικαιώματα των

Παλαιστινίων. Ορισμένα μέλη του ΟΠΕΚ έφτασαν να αυξάνουν έως και 50% την τιμή του βαρελιού τους (Goldschmidt, 2016, σ. 380). Το οικονομικό-εμπορικό αυτό εμπάργκο διήρκεσε από τον Οκτώβριο του 1973 ως το Μάρτιο του 1974 και εκτόξευσε την τιμή του βαρελιού (πετρελαίου), με αποτέλεσμα το ξέσπασμα σοβαρής οικονομικής ύφεσης τη δεκαετία του 1970. Το «ενεργειακό όπλο» των Αραβικών Κρατών απέτυχε στην προσπάθεια να σταματήσουν τη μεταφορά πολεμικών εφοδίων στο Ισραήλ, αλλά οδήγησε στο να απαγορεύσουν αρκετές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις τη διέλευση αμερικανικών αεροπλάνων από τον εθνικό εναέριο χώρο τους με προορισμό το Ισραήλ. Τελικά παρά τις προσπάθειες των Αράβων να διχάσουν την δυτική γνώμη ως προς τη συμμαχία με το Ισραήλ και τις συνέπειες της, η μεταφορά στρατιωτικής βοήθειας παγίωσε την Αμερικανο-Ισραηλινή συμμαχία και είχε ως αποτέλεσμα την ευρεία δικομματική υποστήριξη για τους Ισραηλινούς στην πολιτική σκηνή των Η.Π.Α η οποία κρατεί μέχρι και σήμερα (Rogan, 2011).

Ο ιστορικός Stephen E. Ambrose έχει γράψει: «Το Ισραήλ δεν είναι σύμμαχος των Η.Π.Α. Δεν υπάρχει συμμαχία ανάμεσα στις Ηνωμένες Πολιτείες και του κράτους του Ισραήλ. Αντ' αυτού, υπάρχει μία Αμερικανική ηθική δέσμευση απέναντι στο Ισραηλινό Έθνος, που είναι τόσο δυνατή ώστε σχεδόν είναι άθραυστη, εν μέρει ακριβώς επειδή δεν είναι διατυπωμένη σε καμία επίσημη συνθήκη.» (Ambrose, 1991, σ. 240). Ο γεροϋσιαστής Joseph Clark, όταν επέστρεφε από το ταξίδι του στη Μέση Ανατολή το 1966, δήλωνε, «Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν θα επέτρεπαν ποτέ στους Άραβες να καταστρέψουν το Κράτος του Ισραήλ.» (Clark, 1967, σ. 14). Το «γιατί» και το «πώς» αυτών των δηλώσεων, όπως και πολλών παρόμοιων τους, υποδεικνύει τη σημασία που είχε για τις Η.Π.Α η αραβοϊσραηλινή διένεξη.

Πέρα όμως από την «ξεχωριστή σχέση» των Η.Π.Α με το Ισραήλ, η ιστορία μαρτυρά και μία ουσιώδη αλήθεια: ο «άθραυστος» δεσμός δεν ήταν ούτε απόλυτος ούτε απέκλειε τα συμφέροντα των Η.Π.Α στη Μέση Ανατολή. Η απόφαση του Προέδρου Νixon και του Υπουργού Εξωτερικών Kissinger να παράσχουν επιπλέον στρατιωτική βοήθεια στο Ισραήλ κατά τη διάρκεια του Πολέμου του Γιομ Κιπούρ, τον Οκτώβριο του 1973, ήταν πλήρως εναρμονισμένη με το εθνικό συμφέρον των Η.Π.Α και τους πολιτικούς στόχους της κυβέρνησης. Πρωτίστως, επιθυμούσαν το Ισραήλ να κερδίσει ολοκληρωτικά τον πόλεμο διότι θεωρούσαν ότι έτσι θα υποσκάπτονταν τα συμφέροντα των Σοβιετικών στη Μέση Ανατολή. Όπως προαναφέρθηκε, η Συρία και η Αίγυπτος ήταν οι πιο ισχυροί σύμμαχοι της Σοβιετικής Ένωσης στην περιοχή και οι στρατοί τους εξαρτιόταν από την σοβιετική στρατιωτική βοήθεια για τον ανεφοδιασμό τους. Επιπλέον, εάν το Ισραήλ ηττούνταν στον πόλεμο, θα ήταν η δεύτερη φορά μέσα στο ίδιο έτος που ένας σύμμαχος των Η.Π.Α θα έχανε σε πολεμική αναμέτρηση ενάντια σε ένα κράτος που υποστηριζόταν από τους Σοβιετικούς. Οι Η.Π.Α μόλις λίγους μήνες νωρίτερα είχαν αναγκαστεί να ανακαλέσουν τα στρατεύματά τους από το Νότιο Βιετνάμ. Η κυβέρνηση Νixon σίγουρα ήθελε να αποφύγει μία ακόμα γεωπολιτική καταστροφή. Η Επιχείρηση ενορχηστρώθηκε για να διασφαλιστεί πως οι Ισραηλινοί θα βγαίνουν νικητές από τον πόλεμο. Με άλλα λόγια, το διεθνές πολιτικό κλίμα του Ψυχρού Πολέμου υπήρξε το βασικό κίνητρο για την απόφαση

του προέδρου Nixon να βοηθήσει το Ισραήλ κατά τη διάρκεια του Πολέμου του Οκτωβρίου του 1973 (Logevall and Preston, 2008).

Δευτερευόντως, ο Nixon ήλπιζε στη διάρκεια της προεδρίας του να οδηγήσει το Ισραήλ και τα Αραβικά Κράτη στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για να υπογράψουν συνθήκη ειρήνης. Πίστευε πως μια ακόμα αποφασιστική νίκη των Ισραηλινών θα ανάγκαζε τους Άραβες να διαπραγματευτούν τους τελικούς όρους ειρήνης. Από την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ, το 1948, δεν υπογράφηκε ποτέ επίσημη συνθήκη ειρήνης με τα Αραβικά Κράτη και οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν για να σχεδιαστεί μια συνθήκη με την Αίγυπτο προσέκρουαν στις αξιώσεις που είχαν και οι δύο πλευρές για τον πλήρη έλεγχο της Χερσονήσου του Σινά. Στο διάστημα της προεδρίας του ο Nixon προσπάθησε αρκετές φορές να ανοίξει το διάλογο ώστε να επέλθει ειρήνη στη Μέση Ανατολή, όμως η κυβέρνηση της Αιγύπτου με ηγέτη τον δικτάτορα Νάσερ επέμενε πως ο μόνος τρόπος να διατηρηθεί μία σταθερή ειρήνη ήταν το Ισραήλ να υποχωρήσει στα πριν το 1967 σύνορα του. Το Ισραήλ από την πλευρά του συνέδεε την κατοχή των αραβικών περιοχών με την εθνική του ασφάλεια και αρνούταν κατηγορηματικά να τα παραχωρήσει πίσω στους Άραβες. Η απόφαση των Αραβικών Κρατών να ξεκινήσουν εκ νέου τον πόλεμο με το Ισραήλ το 1973 ήταν απότοκο αυτής της προφανούς αποτυχίας να επιτευχθεί μία συμφωνία. Συνεπώς για τον Nixon φαινόταν εύλογο ότι η Αίγυπτος και η Συρία θα αναγκαζόταν να διαπραγματευτούν μια συνθήκη εφόσον έχαναν τον πόλεμο με το Ισραήλ. Σε τελική ανάλυση η αερομεταφορά πολεμικού υλικού στο Ισραήλ πέτυχε τους δύο στόχους που έθεσε η κυβέρνηση Nixon, να βοηθήσει το Ισραήλ να κερδίσει τον πόλεμο και έτσι να ανοίξει ο δρόμος για την υπογραφή επίσημης συνθήκης ειρήνης (Logevall and Preston, 2008).

1.4 Θεωρητικά ρεύματα σκέψης

Ιστορικοί από ποικίλα ακαδημαϊκά υπόβαθρα έχουν μελετήσει τα γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια του Πολέμου του Γιομ Κιπούρ. Στη θεωρία υπάρχουν δύο σχολές σκέψης ανάμεσα στους δυτικούς ιστορικούς συγγραφείς όταν αναλύονται τα πολιτικά κίνητρα και οι προθέσεις του Nixon στον πόλεμο. Οι δύο πλευρές συμφωνούν στο ότι ο Ψυχρός Πόλεμος οπωσδήποτε επηρέασε την απόφαση του Προέδρου να παράσχει στρατιωτική βοήθεια στο Ισραήλ. Εφόσον η Αίγυπτος και η Συρία είχαν συμμαχήσει με τους Σοβιετικούς, μία ήττα του Ισραήλ θα ήταν εμμέσως επωφελής για τη Σοβιετική Ένωση και άρα θα ζημίωνε τα πολιτικά συμφέροντα των Η.Π.Α στη Μέση Ανατολή. Το σημείο πάνω στο οποίο διαφωνούν όμως οι ιστορικοί είναι εάν ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν πράγματι η πρωταρχική αιτία που ο Nixon αποφάσισε να βοηθήσει τους Ισραηλινούς ή συνδέεται δευτερευόντως και ουσιαστικά επηρεάστηκε από πολιτικές σκοπιμότητες. Με άλλα λόγια, κάποιιοι ιστορικοί κοιτάζοντας κριτικά την απόφαση του πρώην Προέδρου ισχυρίζονται πως ήταν ουσιαστικά η πολιτική επικαιρότητα (αποχώρηση αμερικανικών στρατευμάτων από το Βιετνάμ, ξέσπασμα σκανδάλου Watergate) που τον οδήγησε σε αυτή την απόφαση ενώ δεν είχε καμία πρόθεση εκ των προτέρων να ταχθεί υπέρ του Ισραηλινού έθνους.

Μερικοί λοιπόν ιστορικοί πιστεύουν πως ο Richard Nixon ουδέποτε υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής του Ισραηλινού έθνους και ότι εξαναγκάστηκε το 1973 από την συγκυρία να προσφέρει στρατιωτική βοήθεια στο Ισραήλ. Σύμφωνα με αυτή τη σχολή σκέψης, παρά την έκκληση της Πρωθυπουργού του Ισραήλ Golda Meir για στρατιωτική βοήθεια από την πρώτη κιόλας ημέρα του πολέμου, ο Nixon δίστασε να δώσει αμέσως την εντολή και πήρε την απόφαση μόνο όταν έγινε φανερό σε όλους πως οι Ισραηλινοί θα έχαναν την αναμέτρηση. Για παράδειγμα, ο καθηγητής πολιτικής επιστήμης και ειδικός στα Μεσανατολικά ζητήματα William B. Quandt, ισχυρίζεται στο βιβλίο του *In Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict since 1967* πως ο Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ άλλαξε ριζικά τη φύση της σχέσης του Ισραήλ με της Ηνωμένες Πολιτείες. Αναφέρει ότι ο Nixon δεν είχε προκαταβολικά σχεδιάσει καμία πολιτική που να στόχευε στην αύξηση της στρατιωτικής βοήθειας προς τους Ισραηλινούς και πως ήταν μόνο μετά το ξέσπασμα του Πολέμου του Γιομ Κιπούρ που συνειδητοποίησε ότι ο στρατός του Ισραήλ δεν αρκούσε για να διατηρηθεί η πολιτική σταθερότητα στη Μέση Ανατολή. Για τον Quandt ο Nixon ήταν τόσο απασχολημένος με το ξέσπασμα του σκανδάλου που φαινόταν να εμπλέκεται· ώστε για τις περισσότερες αποφάσεις της κυβέρνησης των Η.Π.Α που αφορούσαν τον Πόλεμο του Οκτωβρίου του 1973 ήταν υπεύθυνος ο έμπιστος συνεργάτης του Henry Kissinger. Είναι πολύ προσεκτικός στο να τονίσει πως η αραβοϊσραηλινή διένεξη δεν είναι ένα ζήτημα που μπορεί να προσδιοριστεί με όρους λευκού και μαύρου. Περιγράφει προσεκτικά ότι στη διάρκεια της προεδρίας του ο Nixon προσπάθησε να εξισορροπήσει την βοήθεια για το Ισραήλ και τα Αραβικά κράτη καθώς υπήρχαν ανησυχίες αντίδρασης από τα ουδέτερα κράτη του Περσικού Κόλπου (Quandt, 1993). Ωστόσο, αυτή η αντίληψη της ιστορίας, φαίνεται να παραβλέπει το γεγονός ότι η απόφαση του Nixon να ενισχύσει το Ισραήλ στόχευε de facto στο να αντισταθμίσει την στρατιωτική βοήθεια που χορηγούσε η Σοβιετική Ένωση στους Αιγύπτιους και τους Σύριους. Εάν ,δηλαδή, οι Σοβιετικοί δεν παρείχαν βοήθεια στην Αίγυπτο και τη Συρία θα ήταν πολύ πιθανό οι Η.Π.Α να μην είχαν παρασυρθεί στο να ενισχύσουν το Ισραήλ και συνεπώς γίνεται αντιληπτό πως ο Ψυχρός Πόλεμος επέβαλε την πολιτική που ακολούθησαν οι Η.Π.Α.

Σπουδαίοι Ισραηλινοί ιστορικοί από την πλευρά τους, όπως ο Daniel Gordis, ασπάζονται την οπτική του Quandt και ασκούν κριτική στις πράξεις του Nixon κατά τη διάρκεια του πολέμου. Στο βιβλίο του, *Israel A Concise History of a nation Reborn* (2016), ο Gordis κατηγορεί τον Nixon και τον Kissinger πως δεν ήταν αρκετά υποστηρικτικοί απέναντι στους Ισραηλινούς στη διάρκεια του Πολέμου του Γιομ Κιπούρ. Ισχυρίζεται πως ο πρόεδρος Nixon δεν ήθελε να φαίνεται ως θερμός υποστηρικτής του Ισραήλ διότι φοβόταν μήπως αποξενώσει τα ουδέτερα αραβικά κράτη του Κόλπου, όπως η Σαουδική Αραβία, για αυτό το λόγο και καθυστέρησε να ενισχύσει στρατιωτικά το Ισραήλ και δεν το έκανε παρά μόνο όταν ήταν φανερό πως θα ηττούνταν από τους Άραβες (Gordis, 2016). Από τα επιχειρήματά του φαίνεται να συμφωνεί με τη σχολή σκέψης που ερμηνεύει την αμερικανική στρατιωτική βοήθεια προς το Ισραήλ στη διάρκεια του πολέμου ως πολιτική αναγκαιότητα παρά ως αποτέλεσμα της Ψυχροπολεμικής πολιτικής συγκυρίας.

Ανάμεσα στους πολλούς Ισραηλινούς ιστορικούς που πιστεύουν πως η αμερικανική στρατιωτική βοήθεια στο Ισραήλ δεν ήταν μέρος της Ψυχροπολεμικής στρατηγικής του Νixon βρίσκεται και ο Noam Kochavi. Ο καθηγητής ισχυρίζεται ότι η βοήθεια προς το Ισραήλ ήταν πολιτική αναγκαιότητα για τον Νixon και εξηγεί. Για το μεγαλύτερο μέρος της προεδρίας του, ο Νixon ακολούθησε την Ψυχροπολεμική στρατηγική της «Detente» η οποία σχεδιάστηκε με στόχο την αποκλιμάκωση των εντάσεων ανάμεσα στις Η.Π.Α και τη Σοβιετική Ένωση. Ενισχύει τη θέση του επιχειρηματολογώντας πως ο Νixon δεν είχε πριν το ξέσπασμα του πολέμου καμία σκοπιμότητα να βοηθήσει τους Ισραηλινούς και επιθυμούσε να διατηρηθεί το status quo. Επιπρόσθετα δεν ήθελε η διακυβέρνηση του να φαίνεται φίλο-σιωνιστική καθώς φοβόταν την αντίδραση των Αράβων συμμάχων του. Πιστεύει, αντιθέτως, πως ήταν η πίεση από τον Henry Kissinger και την Golda Meir που οδήγησε τον Πρόεδρο να λάβει την απόφαση καθώς επίσης και το γεγονός πως η Σοβιετική Ένωση εξόπλιζε ήδη τον αραβικό στρατό. Δηλαδή έδωσε όπλα στους Ισραηλινούς μόνο και μόνο επειδή φοβόταν πως ένας ακόμα σύμμαχος των Η.Π.Α επρόκειτο να υποστεί ταπεινωτική ήττα ενάντια σε ένα σύμμαχο της Σοβιετικής Ένωσης (Kochavi, 2009).

Η δεύτερη σχολή σκέψης, η οποία είναι πιο διαδεδομένη ανάμεσα στους Αμερικανούς ιστορικούς και με την οποία θα ταχθώ και εγώ σε αυτή την εργασία, ισχυρίζεται πως η απόφαση του Προέδρου Νixon να χορηγήσει όπλα στο Ισραήλ ήταν μέρος της στρατηγικής του για την εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο ρεύμα σκέψης ο Νixon επιθυμούσε να αυξήσει τη βοήθεια προς το Ισραήλ πολύ πριν το ξέσπασμα του Πολέμου. Ως υποστηρικτής αυτής της άποψης ο ιστορικός Stephen Ambrose ισχυρίζεται πως η απόφαση του Νixon εντάσσεται στη γενικότερη Ψυχροπολεμική στρατηγική του να περιορίσει τους Σοβιετικούς έξω από τη Μέση Ανατολή. Εφόσον η Αίγυπτος και η Συρία συμάχησαν με τη Σοβιετική Ένωση, μία νίκη των Ισραηλινών θα εξυπηρετούσε τα Αμερικανικά εθνικά συμφέροντα στην περιοχή. Κατά συνέπεια ο Ambrose ισχυρίζεται ευθέως πως ο Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ ήταν ουσιαστικά ένας πόλεμος δια αντιπροσώπων καθώς και οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές εξοπλίζονταν από τις Η.Π.Α και τη Σοβιετική Ένωση αντιστοίχως. Επιπρόσθετα, ο καθηγητής που τυχαίνει να έχει συγγράψει και τη βιογραφία του Προέδρου Νixon, ισχυρίζεται πως τόσο ο Πρόεδρος όσο και ο Kissinger θεωρούσαν τους Σοβιετικούς ως υπεύθυνους για την αιφνιδιαστική επίθεση των αραβικών χωρών απέναντι στο Ισραήλ και πως επιθυμούσαν να δώσουν ένα γρήγορο τέλος στη διαμάχη ώστε να μην κλιμακωνόταν σε ευθεία αντιπαράθεση ανάμεσα στις δύο παγκόσμιες υπερδυνάμεις. Σε τελική ανάλυση ο Πρόεδρος Νixon επετύγχανε πολλαπλούς στόχους με το να εμπλακεί στον Πόλεμο του Γιομ Κιπούρ εκ των οποίων όλοι βασίζονταν στο να αποκτήσουν οι Η.Π.Α στενότερες σχέσεις με το Ισραήλ (Ambrose, 1991, σ. 230).

Ένας άλλος Αμερικανός ακαδημαϊκός καταλήγει σε παρόμοια συμπεράσματα σχετικά με τους λόγους που είχε ο Νixon να υποστηρίξει το Ισραήλ. Ο καθηγητής Dennis Ross υποστηρίζει πως στη διάρκεια της διακυβέρνησης Νixon άλλαξε θεμελιωδώς η φύση της Αμερικανό-Ισραηλινής συμμαχίας. Ισχυρίζεται ότι όλοι οι Αμερικανοί Πρόεδροι στη δεκαετία του 1960 προσπάθησαν να

τηρήσουν πολιτική ίσων αποστάσεων στις Άραβο-Ισραηλινές διενέξεις. Ο John F. Kennedy και ο Lyndon B. Johnson φοβόταν πως εάν παρουσιάζονταν ως φίλο-σιωνιστές κινδύνευαν να χάσουν πολλούς σημαντικούς συμμάχους που ήταν αραβικές χώρες και εξήγαγαν πετρέλαιο στον Περσικό Κόλπο. Ο Nixon όμως ήταν, κατά τον Ross, τολμηρός και πίστευε πως ήταν απαραίτητο να αυξηθεί η βοήθεια προς το Ισραήλ εφόσον οι Η.Π.Α επιθυμούσαν να αποτρέψουν τη Σοβιετική παρέμβαση στην περιοχή. Για τον Ross, που συμφωνεί με το δεύτερο ρεύμα σκέψης, οι Η.Π.Α άλλαξαν ριζικά τη σχέση τους με το Ισραήλ επειδή το επέβαλλε η λογική του Ψυχρού Πολέμου η οποία απαιτούσε από τον Πρόεδρο Nixon να εγκαταλείψει την πολιτική των ίσων αποστάσεων και να αναλάβει μία νέα πιο δυναμική και ενεργητική στάση στην αραβοϊσραηλινή διένεξη (Ross, 2015).

Έχει ενδιαφέρον να παρουσιαστεί και η ευρωπαϊκή σχολή η οποία δεν ακολουθεί το παράδειγμα των Αμερικανών αλλά ούτε και των Ισραηλινών ιστορικών. Οι Ευρωπαίοι ιστορικοί που έχουν ασχοληθεί με τον Πόλεμο του Γιομ Κιπούρ αντιλαμβάνονται την αμερικανική εμπλοκή σε αυτόν ως μια μορφή νέο-ιμπεριαλισμού. Για παράδειγμα, ο Eugene Rogan ισχυρίζεται πως η αμερικανική και σοβιετική εμπλοκή στη Μέση Ανατολή είχε σαν πρωταρχικό στόχο τον έλεγχο περισσότερων σημείων εξόρυξης πετρελαίου. Χαρακτηρίζει τον Πόλεμο αποφεύγοντας τη χρήση συναισθηματικά φορτισμένων όρων όπως «Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ» ή «Πόλεμος του Ραμαντάν» (μιας και για τους Άραβες ήταν επίσης ο μήνας που γιορτάζανε το Ραμαζάνι) και χρησιμοποιεί άλλους ουδέτερους όπως «αραβοϊσραηλινή διένεξη και «Πόλεμος του 1973». Από τα κείμενα του φαίνεται χαρακτηριστικά πως οι Ευρωπαίοι είναι πιο συμπνετικοί απέναντι στα δεινά που πέρασαν οι Παλαιστίνιοι Άραβες της περιοχής (Rogan, 2011). Σύμφωνα με τον Rogan η αμερικανική βοήθεια στους Ισραηλινούς ήταν το αποτέλεσμα της ανάγκης που ένιωθαν οι Η.Π.Α να διασφαλίσουν τη πρόσβαση των Δυτικών Δυνάμεων στα πετρελαϊκά κοιτάσματα παρά ήταν συνέπεια του Ψυχρού Πολέμου. Η κριτική στο παραπάνω αξίωμα βασίζεται στο γεγονός ότι, πρώτον το Ισραήλ δεν είναι σημαντική πετρελαιοπαραγωγός χώρα, και δεύτερον ότι βοηθώντας το Ισραήλ οι Η.Π.Α κατέληξαν να δυσαρεστούν πολλές από τις σημαντικές αραβικές πετρελαιοπαραγωγούς χώρες του Κόλπου. Φαίνεται πως τελικά οι συμμαχίες του Ψυχρού Πολέμου καθοδήγησαν τη στρατηγική της εξωτερικής πολιτικής του Προέδρου Nixon παρά ο νέο-ιμπεριαλιστικός του πόθος για πετρέλαιο.

Τέλος κάποιοι συγγραφείς υπογραμμίζουν τη σπουδαιότητα του πυρηνικού προγράμματος του Ισραήλ στην απόφαση του Nixon να εμπλέξει τις Η.Π.Α στον Πόλεμο του Γιομ Κιπούρ. Ο Boyne επισημαίνει πως από το 1950 το Ισραήλ ανέπτυξε μυστικά πυρηνικά οπλικά συστήματα τα οποία ωστόσο δεν πρόλαβε να παρατάξει στο πεδίο του Γιομ Κιπούρ. Υποστηρίζει πως η Ισραηλινή πρωθυπουργός είχε διατάξει τη συναρμολόγηση δεκατριών βαλλιστικών πυραύλων τύπου «Jericho» τους οποίους στόχευε να χρησιμοποιήσει ως τελευταίο μέτρο εάν ο Ισραηλινός Στρατός έχανε το συμβατικό πόλεμο ενάντια στην Αίγυπτο. Το κατά πόσο οι πύραυλοι θα ήταν έτοιμοι εγκαίρως και το εάν θα χρησιμοποιούνταν τελικά είναι άγνωστο, ωστόσο ο Boyne ισχυρίζεται ότι οι Αμερικανοί μετέφεραν όπλα στους Ισραηλινούς ώστε να νικήσουν τον πόλεμο δίχως να χρειαστεί να χρησιμοποιήσουν πυρηνικά ενάντια στους Άραβες, γεγονός που μπορεί να είχε ολέθριες συνέπειες

για ολόκληρο τον κόσμο (Boyne, 2003). Το επιχείρημα του Boyne είναι εξαιρετικά αμφιλεγόμενο καθώς μέχρι και σήμερα υπάρχουν λίγες πληροφορίες σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ισραήλ και οι ιστορικοί δυσκολεύονται τόσο να επιβεβαιώσουν όσο και να αρνηθούν αυτή τη θεωρία. Ωστόσο παρουσιάζεται ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα καθώς πριν από τη δεκαετία του 2000 κανείς δεν εξέταζε τον Πόλεμο του Γιομ Κιπούρ από αυτή την οπτική γωνία αφού τα αρχεία της κυβέρνησης του Ισραήλ παρέμεναν απόρρητα κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

Στην εργασία αυτή τασσόμαστε με την δεύτερη αμερικανική σχολή σκέψης. Μέσα στις επόμενες σελίδες θα προσπαθήσουμε να αποδείξουμε ότι η στρατηγική του προέδρου Νixon για την εξωτερική πολιτική ήταν άμεσο αποτέλεσμα της πολιτικής συγκυρίας που επέβαλε ο Ψυχρός Πόλεμος και βασιζόταν στη θεωρία του πολιτικού ρεαλισμού. Στις αποφάσεις του Προέδρου συνέβαλλαν σε μεγάλο βαθμό οι νύξεις του κορυφαίου συμβούλου του για θέματα εθνικής ασφάλειας, Henry Kissinger, στον οποίο αποδίδεται πως χρησιμοποιούσε μεθόδους από την σχολή διεθνών σχέσεων της Πολιτικής Επιστήμης της δεκαετίας του 1960 γνωστή ως «Ρεαλπολιτική». Ο πολιτικός ρεαλισμός δεν σημαίνει την απουσία πολιτικών στόχων ή ηθικών αρχών αλλά υποστηρίζει ότι οι αρχηγοί κρατών πρέπει να είναι ευέλικτοι όταν λαμβάνουν αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής και πως πρέπει να τις προσαρμόζουν με γνώμονα πάντα το εθνικό συμφέρον, το οποίο δεν μεταβάλλεται (Waltz, 2010). Τόσο ο Νixon όσο και ο Kissinger υπήρξαν πραγματιστές και ανέπτυξαν μια νέα στρατηγική προσέγγισης απέναντι στην Σοβιετική Ένωση, τη στρατηγική της «χαλάρωσης» ή «Détente», με την οποία σχεδίαζαν να αποκλιμακώσουν την ένταση που υπήρχε με τις χώρες του Κομμουνιστικού Μπλοκ (Logevall and Preston, 2008). Η στρατηγική αυτή έδειχνε τον τρίτο δρόμο ανάμεσα στην επιθετική αντί-κομμουνιστική προσέγγιση των συντηρητικών και την αντί-πολεμική πασιφιστική προσέγγιση των φιλελεύθερων. Εξάλλου κατά τη διάρκεια της προεδρίας του ο Νixon είχε να αντιμετωπίσει μια πλειοψηφία Δημοκρατικών στο Κογκρέσο κάτι που τον ωθούσε αρκετές φορές στο να λάβει μετριοπαθείς στάσεις σε πολιτικά ζητήματα οι οποίες παρουσιάζονταν πιο ελκυστικές τόσο στους φιλελεύθερους όσο και στους συντηρητικούς (Small, 2011).

Τελικά παρά την επιθυμία του να αυξήσει την επιρροή που ασκούσαν οι Η.Π.Α ως παγκόσμια υπερδύναμη, ο Νixon περιορίστηκε από το να ακολουθήσει μια καθαρά αντί-κομμουνιστική στάση στην εξωτερική του πολιτική εξαιτίας του αρνητικού απόηχου που δημιούργησε η αποτυχημένη εκστρατεία των Η.Π.Α στο Βιετνάμ και της δημόσιας γνώμης που έβλεπε επιφυλακτικά μία νέα μπερλιαλιστική περιπέτεια. Η συγκυρία ανάγκασε τον Νixon και τον Kissinger να ακολουθήσουν μια περισσότερο πραγματιστική στρατηγική και να χρησιμοποιήσουν τη διπλωματία, αντί της στρατιωτικής ισχύος για να επεκτείνουν την αμερικανική επιρροή διεθνώς. Με το να χαλαρώσουν την ένταση με τους Σοβιετικούς και τους Κινέζους, δημιούργησαν τα θεμέλια για μία νέα εποχή στις Αμερικανό-Σοβιετικές διεθνείς σχέσεις. Από τότε και στο εξής, με εξαίρεση ένα διάστημα επί προεδρίας Ronald Reagan, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα απέφευγαν να έρθουν σε ευθεία αντιπαράθεση με τις χώρες του Κομμουνιστικού Μπλοκ. Παράλληλα, όμως, η κυβέρνηση Νixon μπορούσε να

συνεχίσει την προσφορά στρατιωτικής βοήθειας στους συμμάχους των Η.Π.Α στο εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένου του Ισραήλ (Logevall and Preston, 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ RICHARD NIXON

2.1 Η Διαμόρφωση της πολιτικής της Ύφεσης

Η δεκαετία του 1970 υπήρξε μια περίοδος *ύφεσης* ανάμεσα στις δύο υπερδυνάμεις. Μία σημαντική αλλαγή είχε σημειωθεί στην παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας. Όταν ο Πρόεδρος Richard Nixon ανέλαβε τα καθήκοντά του το 1969, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν θεωρούνταν πλέον αναμφισβήτητα η εξέχουσα υπερδύναμη του κόσμου. Η Σοβιετική Ένωση είχε επιτέλους κατορθώσει να κλείσει το «χάσμα της ατομικής βόμβας» και ισχυριζόταν δηλαδή ότι βρίσκεται σε θέση «ισοτιμίας» στα πυρηνικά όπλα με τις Η.Π.Α. Επιπλέον η αμερικανική κυριαρχία στο διεθνές εμπόριο και τα χρηματοοικονομικά δοκιμαζόταν από την αξιοσημείωτη οικονομική ανάκαμψη της Δυτικής Γερμανίας και της Ιαπωνίας κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960. Η σχετική παρακμή της Αμερικανικής ισχύος γινόταν περισσότερο αισθητή στον κόσμο εξαιτίας του Πολέμου του Βιετνάμ, στον οποίο η απόφαση του Προέδρου Johnson να κλιμακώσει τις μάχες όχι μόνο είχε προκαλέσει έντονη διεθνή κριτική και αποδοκιμασία, αλλά είχε επίσης βλάψει σοβαρά την πολιτική και κοινωνική συνοχή εντός των Η.Π.Α. Όπως σημειώνει με στεναχώρια ο σύμβουλος εθνικής ασφάλειας του Nixon και μετέπειτα υπουργός Εξωτερικών, Henry Kissinger, «Μέχρι το 1969 ο Πόλεμος στο Βιετνάμ είχε γίνει ένας εθνικός εφιάλτης ο οποίος απειλούσε ολόκληρη την μεταπολεμική εξωτερική μας πολιτική» (Kissinger, 1979, σ. 64). Κατά συνέπεια, η αποφασιστικότητα που έδειξε η διοίκηση του Nixon να τερματίσει τον πόλεμο του Βιετνάμ αντανάκλασε την αναγνώριση πως οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν ήταν σε θέση πλέον να σηκώσουν το βάρος του περιορισμού της διεθνούς επέκτασης του κομμουνισμού με στρατιωτικά μέσα (Smith, 1997).

Στην πραγματικότητα, η φιλόδοξη στρατηγική περιορισμού της εξάπλωσης του κομμουνισμού που χρονολογούταν από το Δόγμα Truman και την έκθεση του εθνικού συμβουλίου ασφαλείας (NSC-68) αντιστράφηκε καθώς ο Nixon και ο Kissinger προχώρησαν στην προσαρμογή των στόχων και της συμπεριφοράς της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής σύμφωνα με τις νέες εξελίξεις στις διεθνείς σχέσεις και την αντίληψή τους για τους περιορισμένους εθνικούς πόρους. Τον Ιούλιο του 1969, ο Nixon ανακοίνωσε αφενός ότι οι Η.Π.Α θα τηρούσαν τις υποχρεώσεις τους όπως αυτές απέρρεαν από τις υφιστάμενες συνθήκες, αφετέρου όμως πως περιμέναν από τους συμμάχους τους «να αναλάβουν την πρωταρχική ευθύνη της παροχής του ανθρωπίνου δυναμικού για την άμυνα τους» (Melanson, 1991, σ. 49). Η απροθυμία που έδειξε ο Nixon στο να δεσμεύσει επιπλέον αμερικανικά στρατεύματα ήταν τόσο ένα οικονομικό μέτρο, με στόχο περικοπές στις δαπάνες, όσο και μία προσπάθεια να «διασφαλιστεί ότι δεν θα επαναλαμβανόταν άλλες καταστροφές σαν του Βιετνάμ στο μέλλον» (Nixon, 1978, σ. 395). Το «Δόγμα Nixon» ωστόσο δεν προοριζόταν να είναι ηττοπαθές ούτε απλώς αντιδρούσε στα γεγονότα. Αντιθέτως, αποτελούσε μέρος μίας σημαντικής

διπλωματικής πρωτοβουλίας που είχε στόχο την διασφάλιση της αμερικανικής εθνικής ασφάλειας και την επίτευξη της παγκόσμιας ειρήνης. Πράγματι, ο Nixon είχε πειστεί πως για να διασφαλιστούν αυτοί οι δύο στόχοι ήταν προτιμότερο να καλλιεργηθούν φιλικές και συνεργατικές σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση. Τον Ιανουάριο του 1970 σε ομιλία του στο Αμερικανικό Κογκρέσο εξήγγειλε: «Περνάμε με ακρίβεια και αποφασιστικότητα από την εποχή της αντιπαράθεσης στην εποχή της διαπραγματεύσεως» (Melanson, 1991, σ. 62).

Η πολιτική της *ύφεσης* προϋπέθετε πως αντί να αντιμετωπίζουν τη Σοβιετική Ένωση ως αδιάλλακτο αντίπαλο, οι Η.Π.Α θα επιδίωκαν ενεργά τη χαλάρωση των εντάσεων ή την «ύφεση». Πλέον οι Η.Π.Α θα έπαυαν να προσπαθούν να περιορίσουν την εξάπλωση του κομμουνισμού στο κόσμο με στρατιωτικά μέσα και να έρχονται σε αντιπαράθεση με τη Σοβιετική Ένωση. Αντίθετα θα χρησιμοποιούσαν τη διπλωματία και θα διαπραγματεύονταν ώστε να αποκλιμακωθούν οι εντάσεις. Επιπλέον, με βάση αυτό που έγινε γνωστό ως η στρατηγική της «σύνδεσης», ο Nixon και ο Kissinger σχεδίαζαν να επηρεάσουν τη διεθνή συμπεριφορά της Σοβιετικής Ένωσης προσφέροντας της κίνητρα με τη μορφή προνομιακής πρόσβασης στο αμερικανικό εμπόριο, στα χρηματοοικονομικά και την τεχνολογία. Σε περίπτωση που δεν συμμορφωνόταν οι Σοβιετικοί αυτά τα κίνητρα θα αποσύρονταν.

Εξάλλου, η πολιτική της *«ύφεσης»* ανάμεσα στις υπερδυνάμεις δεν ήταν απαραίτητα μία νέα εξέλιξη. Αρχικά είχε συσχετιστεί με την ιδέα της «ειρηνικής συνύπαρξης» του Khrushchev, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950. Η ιδέα αυτή επέστρεψε στο δημόσιο λόγο στον απόηχο της Κρίσης των Πυραύλων της Κούβας όταν ο Πρόεδρος Kennedy και ο Khrushchev ξεκίνησαν συζητήσεις για περιορισμό των όπλων, οι οποίες κατέληξαν το 1963 στη Συνθήκη για τη μερική απαγόρευση των πυρηνικών δοκιμών. Η κυβέρνηση Johnson επιδίωκε επίσης ενεργά την *ύφεση*, αλλά προτιμούσε να περιγράφει την πολιτική της ως «γεφύρωση διαφορών». Συνεπώς, η πολιτική του Nixon η οποία υπέθετε χαλάρωση των εντάσεων μεταξύ των υπερδυνάμεων αντιπροσώπευε τόσο μια συνέχεια όσο και μια ρήξη με το παρελθόν. Το σίγουρο όμως είναι πως αντανάκλασε τις πρόσφατες αλλαγές στην διεθνή ισορροπία της ισχύος. Αναγνωρίζοντας τις μεταβολές αυτές ο Nixon και ο Kissinger προσάρμοσαν την αμερικανική εξωτερική πολιτική στις ανάγκες και τις δυνατότητες των Η.Π.Α. (Smith, 1997).

2.2 Ο ρεαλισμός του Richard Nixon

Η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Nixon σχηματίστηκε από τις ιδέες και από την φιλοσοφία του ρεαλισμού. Τόσο ο Nixon όσο και ο Kissinger πίστευαν βαθιά στις αρχές του πολιτικού ρεαλισμού. Ο ρεαλισμός είναι μία σχολή σκέψης που εντοπίζει τις ρίζες της σε μερικά από τα πρώτα ιστορικά κείμενα της ανθρωπότητας, δηλαδή στην περιγραφή του Πελοποννησιακού Πολέμου από το Θουκυδίδη. Πολύ συνοπτικά τα βασικά σημεία του ρεαλισμού φέρνουν το κράτος στο επίκεντρο των διεθνών σχέσεων θεωρώντας το τον βασικό, αν όχι το μόνο, δρώντα στις διεθνείς σχέσεις. Άλλοι δρώντες υφίστανται (όπως οργανισμοί και άτομα) αλλά έχουν περιορισμένες ικανότητες. Επιπλέον τα

κράτη ζουν σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα (δεν υπάρχει μια κεντρική ρυθμιστική εξουσία επί των κρατών). Αυτό το σύστημα είναι ανταγωνιστικό και ο ανταγωνισμός αυτός οδηγεί πολλές φορές σε συγκρούσεις. Σε ένα τέτοιο σύστημα τα κράτη μπορούν να βασίζονται μόνο στον εαυτό τους, δηλαδή πρέπει να μεριμνούν για την ασφάλεια τους από μόνα τους. Βασικό συμφέρον του κράτους είναι η κατοχύρωση της ασφάλειας του, δηλαδή η επιβίωση. Συνεπώς τα κράτη πρέπει να επιδιώκουν την απόκτηση ισχύος. Η επιδίωξη της ισχύος, δηλαδή η ικανοποίηση των εθνικών συμφερόντων για τους ρεαλιστές είναι τόσο το μέσο για την επιβίωση όσο και αυτοσκοπός (Waltz, 2010). Κατά τον Morgenthau , «ανάμεσα στα κράτη εντοπίζεται γενικώς μια επιθυμία για συγκέντρωση της μέγιστης ισχύος» και αυτό αποτελεί «αδιάσειστο νόμο που εντοπίζεται στις ρίζες της ανθρώπινης φύσης» (Morgenthau, 1978, σ.71).

Όπως και στη σκέψη λοιπόν του Ιταλού πολιτικού θεωρητικού Niccolò Machiavelli, έτσι ο Nixon και ο Kissinger πίστευαν πως οι κυβερνήσεις πρέπει να χαρακτηρίζονται από ευελιξία όσον αφορά τις ηθικές τους αξίες όταν λαμβάνουν σημαντικές αποφάσεις για την εξωτερική πολιτική του κράτους. Στον *Ηγεμόνα* (1532), ο Machiavelli έγραψε ότι ο πρωταρχικός στόχος του αρχηγού του κράτους είναι να προωθή την εθνική ασφάλεια. Για να το πετύχει αυτό, ο κάθε ηγέτης και λήπτης αποφάσεων οφείλει να σκέφτεται και να υπακούει «στην ηθική της ευθύνης» και να παραμερίζει οποιεσδήποτε αρχές συμβατικής θρησκευτικής ηθικής που καθοδηγούν οποιονδήποτε άλλο πολίτη. Έτσι μπορεί να γίνει αντιληπτό πως ο ρεαλισμός που εφάρμοσε ο Nixon και ο Kissinger πρότασσε ένα μόνο στόχο: την ικανοποίηση των αμερικανικών συμφερόντων. Με την πραγματοποίηση αυτού του στόχου να είναι η μόνη τους αποστολή, μπόρεσαν να προσαρμόζονται συχνά προστατεύοντας παράλληλα διαρκώς τα αμερικανικά συμφέροντα.

2.3 Ο Kissinger και η πολιτική της «υπομονής»

Παρά το γεγονός ότι τα ζητήματα της Μέσης Ανατολής δεν έπεφταν πρώτα στην ατζέντα της εξωτερικής πολιτικής, όταν ανέλαβε πρόεδρος ο Nixon προσπάθησε αρκετές φορές να ξεκινήσει επίσημες διαπραγματεύσεις μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών και κυρίως μεταξύ του Ισραήλ και της Αιγύπτου. Ο Kissinger ήταν ο κορυφαίος σύμβουλος εθνικής ασφάλειας του Richard Nixon και με τον Nixon απασχολημένο με το σκάνδαλο Watergate ανέλαβε ουσιαστικά τις αποφάσεις για τα ζητήματα που αφορούσαν τη Μέση Ανατολή. Η εμπιστοσύνη που έδειξε ο Nixon στον Kissinger οδήγησε σε πολύ στενή συνεργασία μεταξύ των δύο ανδρών σε σημείο που συχνά στην αρθρογραφία της εποχής αναφέρονταν σε αυτούς με το παρωνύμιο «Nixinger».

Από το 1948, έτος στο οποίο τοποθετείται η ίδρυση του Ισραήλ, η αναγνώρισή του από τις Ηνωμένες Πολιτείες δημιούργησε γόνιμο έδαφος για φιλικές σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών. Στο διάστημα που ακολούθησε αυτές οι σχέσεις καλλιεργήθηκαν περαιτέρω καθώς τα δύο έθνη είχαν κοινά συμφέροντα. Το Ισραήλ ήταν το μοναδικό κράτος στην Μέση Ανατολή με μία δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση γεγονός που την έφερνε εκ φύσεως πιο κοντά στις Η.Π.Α. Ιστορικά τα δύο

έθνη ήταν πιο κοντά, αλλά εξετάζοντας την κατάσταση ρεαλιστικά και αφήνοντας στην άκρη ιδεαλιστικά κριτήρια και προκαταλήψεις καθώς ο Kissinger ήταν Εβραίος στην καταγωγή του, ο πραγματικός λόγος που προέκυψε αυτή η συμμαχία ήταν ότι τα αραβικά κράτη στην περιοχή είχαν ήδη συνάψει δεσμούς με τη Σοβιετική Ένωση. Τα αμερικανικά συμφέροντα επιτάσσαν την παρουσία των Η.Π.Α στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και ο μόνος τρόπος για να επιτευχθεί αυτή ήταν μέσω της συμμαχίας με το Ισραήλ και ο Kissinger το γνώριζε πολύ καλά αυτό.

Ανάμεσα στα 1948 και 1967, οι Ισραηλινοί και οι Άραβες είχαν έρθει τρεις φορές αντιμέτωποι στρατιωτικά. Καθεμία από αυτές τις συγκρούσεις έληξε με αποφασιστική νίκη για το Ισραήλ και συμφωνίες κατάπαυσης του πυρός δίχως όμως να ακολουθήσει υπογραφή επίσημης συνθήκης ειρήνης. Έτσι δημιουργήθηκε μία συνθήκη όπου τα δύο μέρη δεν βρίσκονταν αφενός σε ανοιχτό πόλεμο, αφετέρου όμως δεν υπέγραφαν και συνθήκη ειρήνης που θα τερμάτιζε τον πόλεμο επισήμως. Κανένας δεν ήταν διατεθειμένος, ούτε οι Ισραηλινοί ούτε οι Αιγύπτιοι, να συμφωνήσουν σε όρους που θα απειλούσαν την εθνική τους ασφάλεια και δεν εξυπηρετούσαν τα πολιτικά τους συμφέροντα. Οι Αιγύπτιοι ιθύνοντες έθεταν ως όρο για να υπογράψουν οποιαδήποτε συνθήκη να επιστρέψει οριστικά το Ισραήλ στα προ του 1967 σύνορά του. Από την μεριά της η Ισραηλινή κυβέρνηση ήταν απρόθυμη να επιστρέψει τη Δυτική Όχθη, τη Χερσόνησο του Σινά και τα Υψίπεδα του Γκολάν, εδάφη που σαφώς δημιουργούσαν μία ζωτικής σημασίας ζώνη ασφαλείας γύρω από το Ισραήλ αλλά ήταν και οικονομικά πολύτιμα επίσης. Πρόσθετο εμπόδιο στην διπλωματική προσπάθεια διευθέτησης της αραβοϊσραηλινής διαμάχης ήταν η συμμαχία της Σοβιετικής Ένωσης με τον αραβικό συνασπισμό διότι έτσι οι Η.Π.Α δεν είχαν κανένα λόγο να διακινδυνεύσουν τις φιλικές τους σχέσεις με το Ισραήλ υπογράφοντας μία ουδέτερη συνθήκη ειρήνης με τους Ρώσους (Ross, 2015).

Από τα υπομνήματα του γραφείου του Kissinger γίνεται εμφανής ο τρόπος που ερμήνευε η κυβέρνηση Nixon τη συμμαχία της Σοβιετικής Ένωσης με τα αραβικά κράτη στη Μέση Ανατολή.

Οι στόχοι των Η.Π.Α και της Σοβιετικής Ένωσης στη Μέση Ανατολή, ενώ αλληλεπικαλύπτονται στην κοινή επιθυμία να αποφευχθούν νέες εχθροπραξίες εκεί, ποτέ δεν ταυτίστηκαν πραγματικά. Η όλη εμπειρία μας μέχρι σήμερα δείχνει ότι οι Σοβιετικοί δεν ήταν διατεθειμένοι να αποκλίνουν με οποιονδήποτε σημαντικό τρόπο από την αραβική θέση για (να επιτευχθεί) μία συνολική διευθέτηση, όπως ήμασταν εμείς διατεθειμένοι να κάνουμε από τη θέση του Ισραήλ το 1969. Μία ανανέωση των ειρηνευτικών προσπαθειών Η.Π.Α-Σοβιετικής Ένωσης θα έδινε στους Ισραηλινούς τα πιο σοβαρά προβλήματα, δημιουργώντας την υποψία τους ότι ήμασταν έτοιμοι να κάνουμε και να επιβάλλουμε μία συμφωνία σε βάρος τους. Επιπλέον, η συμμετοχή των Σοβιετικών σε κοινές ειρηνευτικές προσπάθειες θα διευκόλυνε τις προσπάθειές τους να ανακτήσουν το χαμένο έδαφος στην Αίγυπτο και να βελτιώσουν τη θέση τους αλλού στον αραβικό κόσμο. Θα μετατρέπαμε τους Σοβιετικούς σε διαπραγματευτή και συνήγορο του Sadat.

Μία επίσημη συνθήκη ειρήνης ανάμεσα σε Ισραηλινούς και Άραβες θα εξυπηρετούσε τόσο τα συμφέροντα των Η.Π.Α όσο και της Σοβιετικής Ένωσης. Μολαταύτα καμία πλευρά δεν διατεινόταν

να διακινδυνεύσει να αποξενώσει τους συμμάχους της στη Μέση Ανατολή επιβάλλοντάς τους μία ειρηνευτική απόφαση μέσω του Ο.Η.Ε. Για τον Kissinger ήταν ξεκάθαρο ένα πράγμα: για να μακροημερεύσει η οποιαδήποτε συμβιβαστική λύση ήταν απαραίτητη η σοβιετική υποστήριξη. Ωστόσο, η ρωσική κυβέρνηση δεν έδειχνε πρόθυμη να παρεκκλίνει από τους όρους και τις προϋποθέσεις της αιγυπτιακής ηγεσίας για ειρήνη. Έτσι ο Kissinger κατέληγε πως θα ήταν πιο ωφέλιμο για τα αμερικανικά συμφέροντα να διατηρηθεί το status quo στην περιοχή ενόψει ενός πολιτικού αδιεξόδου.²

Για τον Kissinger στόχος της πολιτικής της Σοβιετικής Ένωσης ήταν να διώξει τις Η.Π.Α από την περιοχή. Αυτό θα γινόταν εάν υπέγραφαν οποιαδήποτε συμφωνία με την Σοβιετική Ένωση οι Η.Π.Α καθώς αυτή εκ φύσεως θα ήταν βασισμένη στις θέσεις του Αραβικού κόσμου και συνεπώς θα αναγνώριζε ανοιχτά την σοβιετική κυριαρχία στην περιοχή. Προλαβαίνοντας τις εξελίξεις ο Kissinger σχημάτισε τις βασικές αρχές της πολιτικής που πίστευε ότι έπρεπε να ακολουθήσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες:

Όσο περισσότερο το Ισραήλ διατηρεί τις κατακτημένες Αραβικές περιοχές, τόσο περισσότερο οι Σοβιετικοί δεν μπορούν να προσφέρουν στους Άραβες αυτό που θέλουν. Καθώς ο καιρός περνάει, οι Άραβες θα αρχίσουν να συμπεραίνουν ότι η φιλία με τη Σοβιετική Ένωση δεν είναι πολύ χρήσιμη και ότι οδήγησε σε δύο ήττες, σε μία εκ των οποίων οι Η.Π.Α ήρθαν στη διάσωση των Αράβων και συνέχισαν την ανικανότητα να ανακτήσουν ότι είχαν χάσει³

Η στρατηγική του βασίστηκε στην διατήρηση του αδιεξόδου. Βασική του υπόθεση ήταν ότι ο χρόνος κυλούσε όχι μόνο υπέρ των Ισραηλινών αλλά και των Η.Π.Α και πως αν έδειχναν υπομονή, σύντομα τα αραβικά κράτη θα καταλάβαιναν πως η Σοβιετική Ένωση ήταν ανίκανη να προωθήσει οποιαδήποτε λύση που να αφορούσε τη Μέση Ανατολή και έτσι θα στρέφονταν στις Η.Π.Α για να βρουν ένα διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αυτά και το Ισραήλ. Ισχυριζόταν με άλλα λόγια πως μία πολιτική «υπομονής» και επιμονής στο status quo θα αποδυνάμωνε σταδιακά την επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης στις Αραβικές χώρες, και συγκεκριμένα στην Αίγυπτο (Kissinger, 1979).

Πράγματι, μέχρι αυτό το σημείο επιβεβαιώθηκε εν μέρει καθώς το Μάιο του 1973 ο Sadat έστειλε τον έμπιστο διπλωμάτη του Mohammed Hafez Ismail να συναντηθεί με τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας Kissinger σε μία τελευταία προσπάθεια αναζήτησης ειρηνευτικής λύσης για την Αραβο-Ισραηλινή σύγκρουση και την διαμάχη της Αιγύπτου με το Ισραήλ. Οι όροι που έθετε η Αιγυπτιακή κυβέρνηση για την υπογραφή οποιασδήποτε συμφωνίας περιγράφονται γλαφυρά μέσα από τα έγγραφα του υπουργείου Εξωτερικών των Η.Π.Α.

² State Department Memo, May 20, 1973, Henry A. Kissinger Office Country Files-Egypt/Ismail Volume V (Memcon), [1 of 4] Box 132, National Security Council Files, Richard Nixon Presidential Library and Museum, Yorba Linda, California.

³ NSC Memorandum, 10 December 1969, NA (National Archives), NPMP(Nixon Presidential Materials Project), NSC files (hereafter NSCF), 109.

Πρώτη Μέρα: Είπε ότι υπάρχουν δύο κύριες πτυχές μίας διευθέτησης:--Πρώτον είναι το ζήτημα της αποκατάστασης της αιγυπτιακής κυριαρχίας στα αιγυπτιακά εδάφη. Αυτό απαιτεί απόσυρση του Ισραήλ στα προπολεμικά σύνορα.---Δεύτερο είναι το ζήτημα των δικαιωμάτων των Παλαιστίνιων. Αυτό το πρόβλημα θα πρέπει να περιοριστεί στο μέγεθος των αραβικών και εβραϊκών κοινοτήτων εντός της περιοχής της Παλαιστίνης και στον τρόπο που θα αποφασίσουν να διαιρέσουν αυτή την έκταση και να ζήσουν μαζί. Είτε: η Αίγυπτος δεν θα είχε καμία αντίρρηση εάν ο Hussein διαπραγματευόταν με το Ισραήλ για να πάρει πίσω τη Δυτική Όχθη και μετά έδινε στους Παλαιστίνιους της Δυτικής Όχθης την ευκαιρία να καθορίσουν οι ίδιοι το μέλλον τους. Αυτό θα μετατρεπόταν τότε σε εσωτερικό πρόβλημα της Ιορδανίας. Αρχικά ήταν απρόθυμος να δεσμευτεί ότι η Αίγυπτος θα θεωρούσε τη λύση της Ιορδανίας ως λύση του παλαιστινιακού προβλήματος για όλους τους Άραβες.

Στο υπόμνημα του γραφείου του Kissinger με ημερομηνία 20 Μαΐου 1973, γίνεται φανερό πως η αιγυπτιακή κυβέρνηση δεν θα υπέγραφε επίσημες συμφωνίες παρά μόνο εάν το Ισραήλ δεχόταν να επιστρέψει στην Αίγυπτο και την Ιορδανία τα εδάφη που κατέκτησε με τον πόλεμο του 1967.⁴

Ο Kissinger δεν φάνηκε να εκπλήσσεται με τις προτάσεις του Ismail και απάντησε σε αυτές με χαρακτηριστική έλλειψη ενθουσιασμού. Εξάλλου, φαίνεται πως εκ των προτέρων θεωρούσε ότι η συνάντηση με τον Ismail θα είχε μικρή σημασία. Για αυτόν οι συναντήσεις αυτές ήταν ένα ακόμα εργαλείο για να συνεχίσει την στρατηγική της υπομονής. Αυτή η συμπεριφορά γίνεται αντιληπτή από μία συζήτηση που είχε με τον Ισραηλινό πρέσβη Yitzhak Rabin, τρεις ημέρες πριν την πρώτη του συνάντηση με τον Ismail:

Τίποτα δεν θα προκύψει από αυτή την συνάντηση εκτός αν έρθουν έχοντας προετοιμάσει μία νέα πρόταση. Και αν το κάνουν αυτό, θα τους απαντήσω ότι θα τη μελετήσω... Σε αντίθεση με τον Rogers και τον Sisco, πιστεύω ότι πρέπει να πουλήσω την ανάμειξη μου μόνο αν πάρω κάτι σαν αντάλλαγμα από αυτούς πίσω. Σε αυτή τη συνάντηση πρέπει να τους κάνω να αισθανθούν πως τους παίρνουμε στα σοβαρά; Ειδάλλως δεν θα υπάρχει κάτι για να γεμίσει δύο ώρες, πόσο μάλλον δύο ημέρες.⁵

Η αμερικανική κυβέρνηση απέρριψε την πρόταση του Ismail πιστεύοντας πως θα αποδυναμωνόταν η στρατιωτική ικανότητα του Ισραήλ, εάν την αποδέχονταν. Ο Henry Kissinger επέμενε ότι θα εξυπηρετούσε καλύτερα τα αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή της Μέσης Ανατολής η διατήρηση του status quo ανάμεσα στους Ισραηλινούς και τους Άραβες. Πράγματι στα υπομνήματα του γραφείου του για την απόρρητη συνάντηση αναγνωρίζει πως οι όροι του Ismail ήταν μη ρεαλιστικοί δεδομένου ότι το Ισραήλ δεν θα δεχόταν να επιστρέψει τα κατεχόμενα εδάφη. Συνεπώς επιβεβαίωνε την πίστη του πως η καλύτερη πορεία δράσης για τις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν να

⁴ State Department Memo, May 20, 1973, Henry A. Kissinger Office Country Files-Egypt/Ismail Volume V (Memcon), [1 of 4] Box 132, National Security Council Files, Richard Nixon Presidential Library and Museum, Yorba Linda, California.

⁵ MoC (Memorandum of Conversation) between Rabin and Kissinger, 22February 1973, NA, NPMP, NSCF, HAK, 135, Rabin/Dinitz Sensitive Memcons.

συνεχίσουν την υποστήριξή τους προς το Ισραήλ και να αναμένουν από την αιγυπτιακή κυβέρνηση να χαλαρώσει τους όρους της για μια ειρηνευτική διευθέτηση.

Μπορούμε να κάνουμε υπομονή. Η διατήρηση του status quo, ακόμη και αν αμαυρωθεί από παραβιάσεις της εκχειρίας και περαιτέρω τρομοκρατικές ενέργειες, πιθανότατα δεν θα αποτελούσε σοβαρή απειλή για τα βασικά συμφέροντα των Η.Π.Α στην περιοχή βραχυπρόθεσμα και θα μπορούσε κάλλιστα να είναι διαχειρίσιμη για αρκετά χρόνια [sic]...Αυτή είναι προς το παρόν η προτιμώμενη στρατηγική του Ισραήλ. Το Ισραήλ υποστηρίζει ότι, αντιμέτωπος με μια σταθερή πολιτική υπομονής από το ίδιο και τις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Σαντάτ δεν θα έχει άλλη επιλογή από το να έρθει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

Από το σημείωμα αυτό γίνεται επίσης φανερή η ψευδαίσθηση της κυβέρνησης Nixon πως η Αίγυπτος και τα λοιπά αραβικά κράτη δεν αποτελούσαν στρατιωτική απειλή για το Ισραήλ. Οι αστραπιαίες νίκες του Ισραηλινού στρατού στον πόλεμο των «Εξι Ημερών» είχαν δώσει στη διεθνή κοινότητα την απατηλή εικόνα ενός αήττητου Ισραήλ το οποίο ήταν απίθανο να πολεμήσουν τα αραβικά κράτη. Έτσι ο Kissinger αποφάσισε πως θα ήταν πιο κερδοφόρο εάν οι Ηνωμένες Πολιτείες συνέχιζαν να διατηρούν τη θετική τους σχέση με το Ισραήλ και δεν επιχειρούσαν να το απομονώσουν υποστηρίζοντας δημόσια την αιγυπτιακή ειρηνευτική πρόταση του Ismail.⁶

Η υπόθεση του Kissinger πως η Αίγυπτος θα στρεφόταν στις Η.Π.Α για εξεύρεση διπλωματικής λύσης, εάν διατηρούσαν τη στρατηγική της υπομονής, επιβεβαιώθηκε. Ωστόσο αγνοώντας την προσέγγιση των Αιγυπτίων διέπραττε ύβρι. Τυφλωμένος καθώς ήταν από τις πρώτες επιτυχίες της στρατηγικής του, πίστεψε πως εάν επέμενε σε αυτή οι Αιγύπτιοι αποδεχόμενοι τη στρατιωτική τους κατωτερότητα θα μετρίαζαν τους όρους που έθεταν για να επιτευχθεί μία συμφωνία ειρηνευτικής διευθέτησης της διαμάχης. Ωστόσο η όλη σκέψη ήταν βασισμένη σε μια αυταπάτη πως το Ισραήλ ήταν αήττητο.

Ενώ όμως ο Kissinger δεν θεώρησε ότι η συνάντηση με τον Ismail ήταν μία καλή ευκαιρία για να σπάσει το αδιέξοδο στη Μέση Ανατολή, οι αιγυπτιακές προθέσεις και προσδοκίες ήταν διαφορετικές. Στις συνομιλίες των δύο στις 25 και 26 Φεβρουαρίου ο Ismail παρουσίασε την πιο εκτεταμένη πρόταση που είχε κάνει η Αίγυπτος μέχρι αυτό το σημείο στις διαπραγματεύσεις της για διευθέτηση με το Ισραήλ. Η πρόταση ήταν να διευθετηθεί η Αιγύπτιο-ισραηλινή σύγκρουση σε διάφορα στάδια στο πλαίσιο μίας συνολικής συμφωνίας. Ο Ismail τόνισε επανειλημμένα ότι η Αίγυπτος δεν μπορούσε να περιμένει και ότι το μεγαλύτερο μέρος της συμφωνίας έπρεπε να τεθεί σε εφαρμογή το 1973. Πρόσθεσε μάλιστα ότι μία αργή ειρηνευτική διαδικασία θα υπονόμευε τη θέση της Αιγύπτου στον αραβικό κόσμο και ότι η αποχώρηση του Ισραήλ από ολόκληρο το Σινά θα έπρεπε να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του έτους.

⁶ State Department Memo, May 20, 1973, Henry A. Kissinger Office Country Files-Egypt/Ismail Volume V (Memcon), [1 of 4] Box 132, National Security Council Files, Richard Nixon Presidential Library and Museum, Yorba Linda, California.

Η απόρριψη των θέσεων του Ismail από τις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν βαθύτατα απογοητευτικές για τον Sadat. Προφανώς υπολόγιζε πως οι προτάσεις του θα αναγνωρίζονταν από τις Η.Π.Α ως έκφραση πρόθεσης εκ μέρους της Αιγύπτου να κάνει ένα εκτεταμένο συμβιβασμό προκειμένου να επιτευχθεί μία διευθέτηση με το Ισραήλ. Σε αντάλλαγμα, ήλπιζε, οι Η.Π.Α να συμφωνούσαν να πιάσουν το Ισραήλ να δείξει και αυτό από πλευράς του λίγη ευελιξία στις θέσεις του. Εκτιμούσε πως ο εξοβελισμός των σοβιετικών συμβούλων νωρίτερα θα ερμηνευόταν ως ένδειξη προθυμίας να ξεφύγει από τη σοβιετική «αγκαλιά». Σε αντάλλαγμα ήλπιζε η κυβέρνηση των Η.Π.Α να ήταν πρόθυμη να κάνει μερικά βήματα προς την κατεύθυνση του στο ζήτημα της συνέχισης της ειρηνευτικής διαδικασίας. Η αντιμετώπιση που έλαβε από τον Kissinger τον οδήγησε στο συμπέρασμα πως δεν υπήρχε περίπτωση στο κοντινό μέλλον ο Λευκός Οίκος να πείζε το Ισραήλ να είναι πιο ανοιχτό στις θέσεις του απέναντι στην Αίγυπτο· «Δεν υπάρχει ελπίδα για ειρήνη μέσω των Η.Π.Α όσο το Ισραήλ δεν επιθυμεί την ειρήνη» (El-Gamasy, 1993).

Εξετάζοντας τα νέα δεδομένα ο Σαντάτ έκρινε ότι ο πόλεμος ήταν πλέον μονόδρομος. Παρά λοιπόν τον εξοβελισμό των Σοβιετικών συμβούλων και τεχνικών από την Αίγυπτο το 1972, εάν οι Άραβες ήταν αποφασισμένοι να πάνε σε πόλεμο θα χρειάζονταν τη Σοβιετική στρατιωτική βοήθεια για τον πόλεμο. Οι Σοβιετικοί πίστευαν πως με το να ενισχύσουν τους Άραβες με αποστολές όπλων θα αύξαναν την πολιτική τους επιρροή στη Μέση Ανατολή και έτσι έπραξαν. Οι Ηνωμένες Πολιτείες αντιθέτως επιθυμούσαν ένα ισχυρό Ισραήλ που θα ήταν ικανό να προστατέψει τα Αμερικανικά συμφέροντα στην περιοχή. Συνεπώς τα αντικρουόμενα συμφέροντα των δύο υπερδυνάμεων εμπόδισαν καταλυτικά την οποιαδήποτε προσπάθεια εξεύρεσης συμβιβαστικής συμφωνίας ανάμεσα σε Ισραήλ και Αίγυπτο λίγο πριν ξεσπάσει ο πόλεμος του Οκτωβρίου.⁷

Είναι σκόπιμο να αναφέρουμε, σε αυτό το σημείο, πως καμία αραβική χώρα δεν είχε κομμουνιστική κυβέρνηση. Στην ηγεσία της Συρίας βρισκόταν το Μπααθιστικό κόμμα με επικεφαλής τον στρατηγό Hafez al-Assad ο οποίος είχε προηγουμένως ανατρέψει την αραβική δημοκρατία το 1970 και καθιερώθηκε ως ο νέος «προοδευτικός» επαναστατικός ηγέτης της χώρας. Η Αίγυπτος κυβερνιόταν από μία στρατιωτική δικτατορία που δήλωνε πιστή στις αρχές του «Αραβικού σοσιαλισμού» ο οποίος φαντασιωνόταν τη δημιουργία ενός παναραβικού Έθνους που θα περιλάμβανε όλα τα διαφορετικά αραβικά φύλα που κατοικούσαν στη Μέση Ανατολή. Οι ηγέτες των δύο χωρών ήταν ουσιαστικά Άραβες εθνικιστές παρόλο που ισχυρίζονταν ότι ήταν «αραβικά σοσιαλιστικά» τα κράτη τους. Στην πραγματικότητα και στις δύο χώρες η πολιτική εξουσία βρισκόταν συγκεντρωμένη στα χέρια των στρατιωτικών ηγετών και μοιραζόταν σε στρατιωτικές ιεραρχίες (Rogan, 2011). Παρότι τα αραβικά αυταρχικά καθεστώτα είχαν δανειστεί κάποιες από τις ιδέες και τη ρητορική τους από τους μαρξιστές, οι περισσότεροι Άραβες σοσιαλιστές ήταν αντίθετοι με τον κομμουνισμό εξαιτίας του αθεϊσμού του και για αυτό απέρριψαν την ιδέα της ταξικής πάλης και προσπάθησαν να δείξουν

⁷ State Department Memo, May 20, 1973, Henry A. Kissinger Office Country Files-Egypt/Ismail Volume V (Memcon), [1 of 4] Box 132, National Security Council Files, Richard Nixon Presidential Library and Museum, Yorba Linda, California.

ότι «αραβικός σοσιαλισμός» και Ισλάμ ήταν συμβατά και πως όλα τα κοινωνικά στρώματα μπορούσαν να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο . Ο αραβικός σοσιαλισμός δημιουργήθηκε στην πράξη ως αντίδραση στο οικονομικό σύστημα που επικρατούσε στα περισσότερα αραβικά μέρη εκείνη την περίοδο. Ένα σύστημα στο οποίο ουσιαστικά ο «καπιταλισμός» σήμαινε ξένη κυριαρχία των μεγάλων επιχειρήσεων και ένα σύστημα που έμοιαζε «φεουδαλιστικό» με την εγχώρια ελίτ να ελέγχει τις πηγές πλουτισμού και τους Άραβες εργάτες να ζουν σε βαθύτατη φτώχεια. Πάντως σε τελική ανάλυση οι Άραβες δεν επιθυμούσαν να γίνουν κομμουνιστές, αλλά επειδή η Μόσχα δεν είχε εξουσιάσει τον αραβικό κόσμο στο παρελθόν με οποιοδήποτε τρόπο έμοιαζε περισσότερο ελκυστική επιλογή όταν ερχόταν η ώρα να ζητήσουν οι Άραβες βοήθεια (Goldschmidt, 2016).

Τελικά ο σημαντικότερος παράγοντας που οδήγησε τους Αιγύπτιους και τους Σύριους να συμμαχήσουν με τη Μόσχα ήταν το γεγονός ότι οι Η.Π.Α είχαν επιλέξει να εξοπλίσουν στρατιωτικά με προηγμένα οπικά συστήματα το Ισραήλ. Η Μόσχα ωστόσο δεν διέθετε πλήρη έλεγχο επί των κινήσεων των Αράβων συμμάχων της, κατά τρόπο που έλεγχε τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που ανήκαν στο κομμουνιστικό μπλοκ. Οι Άραβες διατηρούσαν στενότερες πολιτικές σχέσεις μεταξύ τους παρά με τους Ρώσους. Μάλιστα πολλοί από τους Σοβιετικούς στρατιωτικούς συμβούλους δυσκολεύονταν να συνεργαστούν με τους μουσουλμάνους συμμάχους τους που δεν ακολουθούσαν τις αρχές του κομμουνιστικού αθεϊσμού. Ωστόσο για να αντιμετωπίσουν τον δυτικό ιμπεριαλισμό των Ισραηλινών και Αμερικανών, οι Αιγύπτιοι ήταν αναγκασμένοι να συμμαχήσουν με τους Σοβιετικούς παρά τις πολιτισμικές, θρησκευτικές και πολιτικές διαφορές ανάμεσα τους. Η Μόσχα δεν κέρδιζε κάτι από το ξέσπασμα ενός νέου πολέμου ωστόσο ήταν με τη σειρά της παγιδευμένη στο να εξοπλίσει στρατιωτικά τους Άραβες εάν επιθυμούσε τη διατήρηση της εύθραυστης αυτής συμμαχίας (Herzog, 1975).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΗ NICKEL GRASS

Δύο αντίπαλοι συνασπισμοί είχαν σχηματιστεί μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1973 και ήταν έτοιμοι να συγκρουστούν. Ο πόλεμος δεν είχε ακόμη ξεσπάσει. Οι δύο υπερδυνάμεις σε τελική ανάλυση αντιμετώπισαν το ενδεχόμενο του πολέμου ως αναγκαίο κακό και αφήσαν τους άμεσα εμπλεκόμενους να ορίσουν την τύχη τους. Για πολλούς ιστορικούς ο πόλεμος του Οκτωβρίου ήταν ένα θερμό επεισόδιο του Ψυχρού Πολέμου διότι έμπλεξε τις δύο υπερδυνάμεις σε μία σύγκρουση διά αντιπροσώπων. Πράγματι αυτό έγινε. Οι δύο υπερδυνάμεις κατάφεραν να αποφύγουν την άμεση σύγκρουση μεταξύ τους γνωρίζοντας το κόστος (πυρηνικό ολοκαύτωμα) αλλά δεν ήταν το ίδιο πρόθυμες να εμποδίσουν ένα πόλεμο με συμβατικά όπλα. Αυτό επιβεβαιώνεται από τους χειρισμούς των δύο πλευρών.

3.1 Διπλωματικό αδιέξοδο

Όπως αποδείχτηκε η πρόταση του Ismail ήταν η τελευταία ευκαιρία για ειρηνική διευθέτηση της αραβοϊσραηλινής διαμάχης. Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν ξεκίνησαν τον πόλεμο αλλά δεν έκαναν τίποτα και για να τον αποτρέψουν. Η ιστορία το επιβεβαίωσε. Στις 6:15 τα ξημερώματα της Κυριακής, 6 Οκτωβρίου, 1973, ο υπουργός Εξωτερικών Henry Kissinger έλαβε ένα τηλεφώνημα από τον Βοηθό Υπουργό Εξωτερικών Joseph J. Sisco που του μετέδωσε την ξαφνική είδηση ενός μεγάλου πολέμου που ξέσπασε στη Μέση Ανατολή. Ο Αμερικανός πρέσβης στο Ισραήλ, Kenneth Keating, είχε προωθήσει προηγουμένως ένα μήνυμα από την πρωθυπουργό του Ισραήλ, Golda Meir, δηλώνοντας ότι η Mossad (ισραηλινή υπηρεσία πληροφοριών) ανακάλυψε πως η Αίγυπτος και η Συρία ετοιμάζονταν να εξαπολύσουν αιφνιδιαστική επίθεση εκείνο το απόγευμα (Kissinger, 1982). Στις δύο ακριβώς εκείνη την ημέρα, οι δυνάμεις του Αραβικού Συνασπισμού θα εξαπέλυαν δύο παράλληλες επιθέσεις εναντίον του Ισραήλ σε μια προσπάθεια να ανακαταλάβουν τα Υψίπεδα του Γκολάν και τη Διώρυγα του Σουέζ· περιοχές που όπως προαναφέρθηκε είχε κατακτήσει το Ισραήλ πριν από πέντε χρόνια κατά τη διάρκεια των αστραπιαίων νικών που πέτυχε στον Πόλεμο των Έξι Ημερών, το 1967 (Boyne, 2003).

Σύμφωνα με τα απομνημονεύματα του Kissinger, το μήνυμα της Ισραηλινής πρωθυπουργού τον ενημέρωνε ότι το Ισραήλ δεν είχε καμία πρόθεση να εξαπολύσει προληπτικό χτύπημα κατά των αραβικών κρατών και ζητούσε από τον Υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α να ενημερώσει τον Σοβιετικό Πρέσβη Anatoly Dobrynin για την επιθυμία της ισραηλινής κυβέρνησης να διατηρήσει την ειρήνη. Η Αίγυπτος και η Συρία είχαν προηγουμένως διακόψει όλους τους επίσημους δεσμούς με τις Ηνωμένες Πολιτείες και το Ισραήλ, συνεπώς ως επί το πλείστον η διπλωματική επικοινωνία με τα

κράτη του αραβικού στρατοπέδου διεξαγόταν μέσω τρίτων καναλιών επικοινωνίας, δηλαδή ρωσικών (Kissinger, 1982).

Έτσι χωρίς να χρονοτριβήσει ο Kissinger έσπευσε να καλέσει τον Ρώσο ομόλογο του. Στις 6:40π.μ ο Dobrynin «νυσταγμένος και μπερδεμένος» έμαθε πως «οι Η.Π.Α είχαν πληροφορηθεί από τους Ισραηλινούς ότι οι Άραβες και οι Σύριοι ετοιμάζονταν να επιτεθούν μέσα στις επόμενες έξι ώρες και πως οι Ρώσοι απομάκρυναν τους πολίτες τους από το Κάιρο και τη Δαμασκό». Ο Dobrynin απάντησε με καταιγισμό ερωτήσεων στις οποίες ο Kissinger πρόσθεσε, «εάν αυτό συνεχιστεί, πρόκειται να ξεσπάσει ένας πόλεμος πριν καν καταλάβεις την ερώτησή μου».⁸ Στη συνέχεια ζήτησε από τον Dobrynin να μεταφέρει στους Σοβιετικούς το αίτημα των Η.Π.Α να χρησιμοποιήσουν την επιρροή τους για να αποτρέψουν την επίθεση. Ο Dobrynin συμφώνησε να μεταφέρει το μήνυμα και να λάβει «όλα τα απαραίτητα μέτρα»⁹.

Το τελευταίο πράγμα που επιζητούσε ο Kissinger ήταν ένας γενικευμένος πόλεμος στη Μέση Ανατολή. Η στρατηγική του εξάλλου, απέβλεπε σε μία σταδιακή επίλυση του αραβοϊσραηλινού προβλήματος μέσω διαπραγματεύσεων. Ήταν βέβαιος πως οι Αιγύπτιοι θα πίστευαν ότι μόνο οι Η.Π.Α θα μπορούσαν να υποχρεώσουν το Ισραήλ να κάνει παραχωρήσεις και να επιστρέψει τμήματα των αραβικών εδαφών που είχε καταλάβει από το 1967. Ο χρόνος πίστευε πως κυλούσε υπέρ του Ισραήλ και των Η.Π.Α. Η Αίγυπτος κατά τη γνώμη του θα στρεφόταν τελικά στις Η.Π.Α και ο αραβικός κόσμος θα απομακρυνόταν σταδιακά από τη Σοβιετική Ένωση. Ορθά υπέθετε πως οι Σοβιετικοί, όπως και οι Ηνωμένες Πολιτείες, δεν ήθελαν πόλεμο.

Σύμφωνα με τα απομνημονεύματα του Dobrynin, το τηλεφώνημα του Kissinger ήταν «μια πραγματική έκπληξη». Όπως αναφέρει:

Γνώριζα ότι υπήρχε ένταση στη Μέση Ανατολή, αλλά δεν γνώριζα πως ο πόλεμος ήταν τόσο κοντά. Η πρεσβεία μας δεν είχε πληροφορηθεί για τη συζήτηση που είχε ο Sadat με τον πρέσβη μας στο Κάιρο λίγο πριν το ξέσπασμα του πολέμου. Ο Αιγύπτιος ηγέτης έδωσε ξεκάθαρα σημάδια πως ετοιμαζόταν για πόλεμο αλλά δεν κατονόμασε την ακριβή ημερομηνία. Ούτε και είμασταν ενήμεροι σχετικά με την εκκένωση των Σοβιετικών οικογενειών από την Αίγυπτο και τη Συρία¹⁰.

Κατά συνέπεια, ο Kissinger μάλλον είχε δίκαιο στην παρατήρησή του πως ο Dobrynin ήταν μπερδεμένος.

Το επόμενο τηλεφώνημα του Kissinger, στις 6:55π.μ, ήταν στον Mordechai Shalev, ο οποίος ήταν ο Αναπληρωτής Επικεφαλής στην Ισραηλινή Πρεσβεία – ο πρέσβης Dinitz βρισκόταν στο Ισραήλ για να παραστεί στην κηδεία του πατέρα του. Αρχικά τον επέπληξε που παρέδωσε το μήνυμα στην Ουάσιγκτον και όχι κατευθείαν στον ίδιο. Στη συνέχεια ο Kissinger ενημέρωσε τον Shalev ότι

⁸ Kissinger Telcon, "Dobrynin / Kissinger," October 6, 1973, 6:40a.m., <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C202.pdf>.

⁹ Ibid.

¹⁰ Anatoly Dobrynin, *In Confidence: Moscow's Ambassador to America's Six Cold War Presidents* (New York: Random House, 1995), 295.

οι Σοβιετικοί υποσχέθηκαν να συνεργαστούν και πως συμβούλευε τους Αιγύπτιους να συγκρατηθούν. Τελικώς τον παρότρυνε: «να μην αναλάβουν καμία προληπτική κίνηση (οι Ισραηλινοί) διότι η κατάσταση θα γινόταν ιδιαίτερα σοβαρή σε αυτή την περίπτωση»¹¹.

Στις 7:00π.μ., ο Kissinger κάλεσε τον Αιγύπτιο υπουργό εξωτερικών Mohamed El-Zayat, ο οποίος βρισκόταν στη Νέα Υόρκη και παρευρισκόταν στην ίδια Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, και τον ενημέρωσε πως είχε προειδοποιήσει τους Ισραηλινούς ότι εάν επιτίθονταν πρώτοι, οι Η.Π.Α θα «εξέταζαν πολύ σοβαρά την κατάσταση». Ακολούθως ζήτησε από τον υπουργό εξωτερικών να μεταφέρει στην κυβέρνηση του ένα αίτημα από τις Ηνωμένες Πολιτείες «να δείξουν αυτοσυγκράτηση»¹². Στη συνέχεια προσπάθησε μάταια να επικοινωνήσει με το Σύριο υπουργό εξωτερικών, Mohammed Zakariya Ismail, ο οποίος επίσης βρισκόταν στη Νέα Υόρκη (Kissinger, 2004).

Ακολούθησε καταιγισμός τηλεφωνημάτων μεταξύ Kissinger και Dobrynin, Shalev και El-Zayat με στόχο να παρακαμφθεί το αναπόφευκτο. Στις 7:15π.μ., ο Shalev τηλεφώνησε ξανά για να διαβεβαιωθεί για την υπόσχεση της Meir ότι το Ισραήλ δεν θα εξαπέλυε προληπτικό χτύπημα. Είκοσι λεπτά αργότερα, ο Kissinger τηλεφώνησε στον Dobrynin, ο οποίος τον ενημέρωσε πως είχε διαβιβαστεί το αίτημα των Η.Π.Α. Οι Ηνωμένες Πολιτείες «δεν θα έπαιζαν κανένα παιχνίδι», υποστήριξε ο Kissinger. Στις 8:15π.μ., ο Zayat τηλεφώνησε με την απάντηση του Καΐρου. Υπήρξε μια ισραηλινή «πρόκληση», του είπε ο Zayat. Οι ισραηλινές ναυτικές μονάδες υποστηριζόμενες από αεροσκάφη είχαν επιτεθεί στους Αιγυπτίους στον Κόλπο του Σουέζ, υποστήριξε ο Zayat. Δέκα λεπτά αργότερα, ο Kissinger τηλεφώνησε στον Υπουργό Εξωτερικών του Ισραήλ Abba Eban για να μεταφέρει τους ισχυρισμούς του Zayat. Ο Eban δεν γνώριζε τίποτα, ωστόσο τόσο αυτός όσο και ο Kissinger θεωρούσαν απίθανο πως το Ισραήλ θα είχε επιτεθεί κατά τη διάρκεια των πιο ιερών μερών του Εβραϊκού ημερολογίου. Στις 8:29π.μ., ο Kissinger έλαβε τηλεφώνημα από τον Shalev. Για διάστημα μισής ώρας, Αιγυπτιακά και Συριακά αεροσκάφη επιτίθονταν στο Ισραήλ από όλα τα μέτωπα (Kissinger, 1982). Αμέσως ο Kissinger έσπευσε να στείλει μηνύματα στο βασιλιά Hussein της Ιορδανίας και τον βασιλιά Faisal της Σαουδικής Αραβίας, ζητώντας από αυτούς να χρησιμοποιήσουν την επιρροή τους για να αποφευχθούν οι εχθροπραξίες¹³.

Στις 8:50π.μ. ακριβώς, ο Kissinger μίλησε με τον Brent Scowcroft, ο οποίος ήταν τότε ο αναπληρωτής στρατηγός του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας. Φανερά ενοχλημένος που δεν είχε πληροφορηθεί μέχρι εκείνο το πρωινό για τις κινήσεις των Αράβων, ο Kissinger σημείωσε πως

¹¹ Kissinger Telcon, "Shalev / Kissinger," October 6, 1973, 6:55 a.m., <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C203.pdf>.

¹² Kissinger Telcon, "Zayat / Kissinger," October 6, 1973, 7:00 a.m., <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C204.pdf>.

¹³ U.S Department of State Cable 199583 to U.S Embassies Jordan and Saudi Arabia, "Message from Secretary to King Faisal and King Hussein," National Archives, Nixon Presidential Files, NSC Files, box 1173, 1973 War (Middle East), October 6, 1973, File No.1.<http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB98/octowar-12.pdf>.

«όποιος υπέκρυψε αυτά τα μηνύματα από εμένα φέρει βαριά ευθύνη» και πρόσθεσε πως «σπάνια μπορείς να ξεκινήσεις ένα πόλεμο»¹⁴. Στη συνέχεια ζήτησε από τον Scowcroft να «θέσει τον στόλο σε ετοιμότητα» και να διατάξει το Υπουργείο Άμυνας να «μην κάνει λόγο για στρατιωτικές κινήσεις». Ακολούθως συστήθηκε συνάντηση του Συμβουλίου Ειδικών Δράσεων της Ουάσιγκτον για να εξεταστούν οι επιλογές¹⁵. Στο μεταξύ παρέμενε αβέβαιο το ποιος ξεκίνησε τις εχθροπραξίες. Η συζήτηση επί του θέματος βασιζόταν προς το παρόν σε εικασίες. Ο James Schlesinger, Γραμματέας του Υπουργείου Άμυνας, υπέθετε πως εάν ήταν οι Άραβες που επιτέθηκαν πρώτοι, θα επρόκειτο για την πρώτη φορά στα τελευταία είκοσι χρόνια που δεν το έκαναν οι Ισραηλινοί: «Απλά δεν μπορώ να δω το κίνητρο από την πλευρά των Αιγύπτιο-Σύριων» σημείωσε. Ο πρόεδρος του Γενικού Επιτελείου Ναύαρχος, Thomas Moorer, θεωρούσε επίσης πως ήταν οι Ισραηλινοί που επιτέθηκαν πρώτοι με σκοπό να καταστρέψουν τους εξοπλισμούς που έλαβαν οι Άραβες από του σοβιετικούς προτού αυτοί γίνουν λειτουργικοί. Περισσότερο προφητικός από όλους φάνηκε να είναι ο Αναπληρωτής Βοηθός Υπουργός Εξωτερικών για την Εγγύς Ανατολή, Alfred Altheron: «Αυτή είναι η τελευταία από όλες τις ημέρες του χρόνου που οι Ισραηλινοί θα ξεκινούσαν κάτι». Εξάλλου, δεν υπήρχαν σημάδια ότι το Ισραήλ προετοιμαζόταν για κάτι τέτοιο εκ των προτέρων¹⁶. Η ομάδα αυτή θα συνεδρίαζε τακτικά κατά τη διάρκεια του πολέμου, ωστόσο οι περισσότερες καθοριστικές αποφάσεις θα λαμβάνονταν τελικά είτε από τον Kissinger αυτοπροσώπως ή σε συνεννόηση με τον απασχολημένο Nixon.

Ο Kissinger κατέληγε στο συμπέρασμα πως η Αίγυπτος και η Συρία ήταν αυτές που είχαν ξεκινήσει την αιφνιδιαστική επίθεση. Στις 9:20 π.μ., συνομίλησε ξανά με τον Dobrynin, ο οποίος επέμενε ότι ο Zayat κατηγορούσε το Ισραήλ. «Εγώ και εσύ γνωρίζουμε ότι αυτά είναι ανοησίες,» είπε στον Dobrynin. «Πώς γίνεται οι Σύριοι και οι Αιγύπτιοι να ξεκίνησαν το ίδιο λεπτό τις επιθέσεις τους κατά μήκος των συνόρων εάν ξεκίνησε ο πόλεμος με μια ισραηλινή ναυτική επίθεση?»¹⁷. Στις 9:25 π.μ., ο Kissinger μίλησε για πρώτη φορά απευθείας με τον Nixon, όπου και μετέφερε την πεποίθησή του στον πρόεδρο ότι οι Άραβες επιτέθηκαν πρώτοι. «Μην διαλέγεις πλευρές», είπε ο Nixon. «Κανείς δεν ξέρει ποιος ξεκινάει τους πολέμους εκεί έξω». Ακολούθως ο Kissinger επισήμανε στον Πρόεδρο πως το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών θα συνεδρίαζε την ίδια μέρα και ο Nixon ανταποκρίθηκε, «πρέπει να λάβουμε την πρωτοβουλία».

Οι δύο τους συμφώνησαν πως ο Kissinger, εκ μέρους του προέδρου, θα επικοινωνούσε με τον Brezhnev για να αναζητήσει μια «κοινή προσέγγιση», συμφωνώντας να λάβει ουδέτερη στάση σχετικά με το ποιος ξεκίνησε τον πόλεμο και προτείνοντας κατάπαυση του πυρός με επιστροφή στο

¹⁴ Kissinger Telcon, "Scowcroft / Kissinger," October 6, 1973, 8:50 a.m., <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C210.pdf>.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Minutes of WSAG Meeting, October 6, 1973, 9:01 a.m., National Archives, Nixon Presidential Materials, NSC Files, NSC Institutional Files (H-Files), Box H-117, WSAG Meeting Minutes, Originals, 1973, top secret, Foreign Relations, 294.

¹⁷ Kissinger Telcon, "Dobrynin / Kissinger," October 6, 1973, 9:20a.m., <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C214.pdf>.

*status quo ante bellum*¹⁸. Η στρατηγική του Kissinger ήταν να εκμεταλλευτούν οι Η.Π.Α την τρέχουσα πολιτική της Ύφεσης για να «εμποδίσουν τη Σοβιετική Ένωση να μετατραπεί σε συνήγορο για την πλευρά των Αράβων» και να κερδίσουν χρόνο ώστε να ξεκαθαριστεί η στρατιωτική κατάσταση σε κάτι που περίμενε πως θα εξελισσόταν σε «αστραπιαία νίκη για το Ισραήλ». Το ζήτημα του εάν είχαν ή δεν είχαν οι Σοβιετικοί επίγνωση για τις επιθέσεις ήταν ένα ερώτημα που βασάνιζε ακόμη τη σκέψη του Kissinger (Kissinger, 1982, σ. 470).

Από τη μία πλευρά ο Nixon είχε λόγους για να πιστεύει πως ο Brezhnev ήταν πιθανό να ήθελε να συνεργαστεί πραγματικά. Το Μάιο του 1972, οι δύο τους είχαν υπογράψει τη Συμφωνία Περιορισμού Αντιβαλλιστικών Πυραύλων, την αποκορύφωση του πρώτου γύρου των συζητήσεων για τον περιορισμό των Στρατηγικών Όπλων, η οποία είχε ξεκινήσει το Νοέμβριο του 1969. Οι δύο ηγέτες είχαν μια καλή σχέση και έτρεφαν αμοιβαίο σεβασμό. Από τη μεριά του ο Kissinger προτιμούσε οι Η.Π.Α να καθυστερήσουν τους Σοβιετικούς με την πρόθεση να παρέμβουν για να σταματήσουν τον πόλεμο μόνο εφόσον οι Ισραηλινοί είχαν πετύχει σημαντικές νίκες. Ήταν μία στρατηγική που σύμπλεε με την γενικότερη πολιτική του Kissinger για τη Μέση Ανατολή, δηλαδή να εκμηδενίσει τη Σοβιετική επιρροή στην περιοχή. Πίστευε ότι οι Άραβες θα βλέπαν ότι ήταν μάταιο να βασίζονται στους σοβιετικούς και θα στρέφονταν στις Η.Π.Α για τον τελικό διακανονισμό μια γενικότερης διευθέτησης της διένεξης και τότε θα έπρεπε οι Ηνωμένες Πολιτείες να βρίσκονται σε θέση ισχύος έναντι της Μόσχας.

Μόλις ο πόλεμος ξέσπασε, η πολιτική της Μόσχας ήταν, παρόμοια με αυτή της Ουάσιγκτον, να περιμένει και να δει πως θα εξελισσόταν η κατάσταση. Εάν η Αίγυπτος κέρδιζε τον πόλεμο, η Μόσχα μπορούσε να πιστωθεί τα εύσημα. Εάν δεν τα κατάφερνε να κερδίσει, τότε η Μόσχα μπορούσε να ανταλλάξει στρατιωτικούς εξοπλισμούς για αυξημένη πολιτική επιρροή. Οι Ρώσοι έπρεπε να πείσουν το Sadat είτε ότι ήταν απαραίτητοι για την παροχή των οπλικών συστημάτων που θα έφερναν στρατιωτική νίκη, είτε ότι ήταν απαραίτητοι για να ασκήσουν διπλωματική πίεση για κατάπαυση του πυρός (Scherer, 1978, σ. 10). Ακριβώς αυτή ήταν και η πολιτική του Kissinger, να πείσει τους Αιγυπτίους ότι για να αποκτήσουν συμφωνία κατάπαυσης του πυρός και στη συνέχεια συνθήκη ειρήνης ήταν αναγκαίο να στραφούν στις Η.Π.Α.

Οι Σοβιετικοί επιθυμούσαν ένα μικρό σε διάρκεια πόλεμο καθώς αυτός θα μείωνε τους κινδύνους. Εάν κέρδιζαν οι Σύριοι θα ανακτούσαν έδαφος, το ίδιο και οι Αιγύπτιοι. Οι Αμερικανοί σοκαρισμένοι από τις νίκες των Αράβων θα πίεζαν το Ισραήλ με διπλωματικά μέσα για επιπλέον παραχωρήσεις μετά τη λήξη του πολέμου. Η πολιτική των Αιγυπτίων για ένα μακρύ σε διάρκεια πόλεμο διακινδύνευε να ανασυγκροτηθούν οι ισραηλινές δυνάμεις μετά την αιφνιδιαστική επίθεση και να ηττηθούν οι Άραβες. Επιπλέον ένας μακρύς σε διάρκεια πόλεμος μεγιστοποιούσε τον κίνδυνο για αντιπαράθεση μεταξύ των υπερδυνάμεων και ενώ αυτή η πολιτική ίσως να ήταν επωφελής για

¹⁸ Kissinger Telcon, "Nixon / Kissinger," October 6, 1973, 9:25 a.m., National Archives, Nixon Presidential Materials, Kissinger Telephone Conversations, Telcons, Chronological File, Box 22, Foreign Relations, 306,

τους Αιγυπτίους, η Μόσχα δεν είχε να κερδίσει κάτι από αυτή. Σε τελική ανάλυση οι Σοβιετικοί τάχθηκαν με την ιδέα του Assad για σύντομο πόλεμο αντί με την παρακινδυνευμένη ιδέα του Sadat για παρατεταμένες εχθροπραξίες (Quandt, 1978).

Στις 9:35 π.μ., ο Kissinger κάλεσε τον Dobrynin για να προτείνει μία κοινή προσέγγιση. «Εάν πάρετε τη θέση ότι πρέπει να υπερασπιστείτε τους Άραβες, τότε θα μας αναγκάσετε στη θέση να υπερασπιστούμε ό,τι πιστεύουμε – να κάνουμε ξεκάθαρο πως πιστεύουμε ότι οι Άραβες ξεκίνησαν την επίθεση, και τότε θα βρεθούμε σε μια χαοτική κατάσταση.» Χρησιμοποιώντας σαν μόχλευση τη σκέψη να δημιουργηθεί μία ρήξη στην πολιτική της Ύφεσης, την οποία οι σοβιετικοί επιζητούσαν διακαώς, πρόσθεσε, «Αυτό θα επηρεάσει πολλές από τις σχέσεις μας.» Έκλεισε το τηλέφωνο δηλώνοντας στον Dobrynin ότι οι Η.Π.Α δεν θα προχωρούσαν στο Συμβούλιο Ασφαλείας έως ότου είχαν απάντηση από τη Μόσχα, εκφράζοντας έτσι την ελπίδα του πως δεν θα υπήρχε μονόπλευρη δράση ούτε από τη μεριά της Μόσχας. Ο Dobrynin συμφώνησε να μεταφέρει το μήνυμα¹⁹.

Εντωμεταξύ στη διάρκεια της μέρας, ο βοηθός του Kissinger, Lawrence Eagleburger, είχε επικοινωνήσει με τον υπουργό εξωτερικών του Ισραήλ, Abba Eban, ο οποίος ζήτησε από τον Eagleburger να περάσει ένα μήνυμα στον Kissinger με το οποίο του ζητούσε να καθυστερήσει οποιαδήποτε δράση του Συμβουλίου Ασφαλείας μέχρι τη Δευτέρα (Kissinger, 2004). Το Ισραήλ αναζητούσε χρόνο για να «ανακτήσει την θέση του». Επιπλέον πρόσθεσε πως το Ισραήλ δεν θα αποδέχονταν καμία κατάπαυση του πυρός όσο τα αραβικά στρατεύματα παρέμεναν «πέρα από τη γραμμή». Τέλος σημειώνοντας πως η κατάσταση στο πεδίο της μάχης «δεν ήταν απογοητευτική», ο Eban ανακοίνωσε πως το Ισραήλ θα αποδέχονταν μια συμφωνία κατάπαυσης του πυρός, αλλά μόνο εφόσον είχαν αναστρέψει τις απώλειες στη μάχη²⁰.

Ο Kissinger άφησε τη Νέα Υόρκη για να μεταβεί στην Ουάσιγκτον γύρω στις 2:30 μ.μ. Τα νέα από το πεδίο της μάχης είχαν ήδη αρχίσει να φτάνουν. Περίπου 100.000 Αιγύπτιοι στρατιώτες και 1000 άρματα μάχης είχαν περικυκλώσει τις ισραηλινές δυνάμεις στην ανατολική όχθη του Καναλιού του Σουέζ, ενώ περίπου 35.000 συριακά στρατεύματα και 800 άρματα μάχης είχαν διαπεράσει τις ισραηλινές γραμμές άμυνας στα Υψίπεδα του Γκολάν. Και καθώς βρισκόταν στο δρόμο ο Kissinger έλαβε απάντηση από τη Μόσχα. Η σοβιετική ηγεσία είχε πληροφορηθεί για τις στρατιωτικές κινήσεις ταυτόχρονα με τις Ηνωμένες Πολιτείες, το μήνυμα σημείωνε. «Αναλογιζόμαστε τώρα, όπως και εσείς, ποια είναι τα πιθανά βήματα που μπορούμε να ακολουθήσουμε.»²¹ Για τον Kissinger, αυτό υποδείκνυε πως, όπως και οι Η.Π.Α., οι Σοβιετικοί

¹⁹ Kissinger telcon, "Dobrynin / Kissinger," October 6, 1973, 9:35 a.m., <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C215.pdf>.

²⁰ Memorandum to Kissinger, initialed "LSE" (Lawrence S. Eagleburger), October 6, 1973, RG 59, SN 70-73, Pol 27-14, Arab Israeli War, Burr, Document 16. <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB98/octwar-16.pdf>.

²¹ "Message from the Soviet Leadership to Nixon and Kissinger," National Archives, Nixon Presidential Materials, NSC Files, Kissinger Office Files, Europe, USSR, Dobrynin/Kissinger, Vol. 19, July 13-October 11, Top Secret, Foreign Relations, 314.

προσπαθούσαν να κερδίσουν χρόνο. Στις 3:50 μ.μ. πλέον στην Ουάσιγκτον, ο Kissinger απάντησε στον Dobrynin. «Anatol, έλαβα το μήνυμα σου», είπε. «Δεν μπορώ να πω ότι δείχνει αρκετή σταθερότητα. Δείχνει ότι είτε είστε μπερδεμένοι είτε συνεργάζεστε μαζί τους (με του Άραβες).» Και έκλεισε προειδοποιώντας τον πως εάν η συζήτηση μεταφερόταν στη Γενική Συνέλευση, όπως αιτούνταν η Αίγυπτος, αντί να μεταφερθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας, όπου οι Η.Π.Α διέθεταν δικαίωμα άσκησης αρνησικυρίας, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα τη θεωρούσαν μία επιπόλαιη πράξη.

Στις 6 Οκτωβρίου, ο Kissinger επιθυμούσε να κερδίσει χρόνο με κάθε κόστος καθώς ήταν σίγουρος πως οι Ισραηλινοί θα αντέστρεφαν την κατάσταση στο πεδίο της μάχης πολύ σύντομα. «Είμαστε σίγουροι πως πρόκειται να τελειώσει με μία στρατιωτική νίκη για το Ισραήλ», είπε στον Dobrynin. «Και τότε όλοι θα έρθουν στις Η.Π.Α. Εάν τα πράγματα πάρουν δυσάρεστη πορεία, θα διακόψουμε την επικοινωνία για λίγο καιρό». Έκλεισε δηλώνοντας στον Dobrynin πως οι Η.Π.Α θα περιμέναν απάντηση από τους σοβιετικούς ως τις 5:00 μ.μ.²²

Η απάντηση από τη Μόσχα ήρθε στις 5:45 μ.μ. γεγονός που ερμηνεύτηκε από τον Kissinger ως μία άλλη μορφή κωλυσιεργίας από την πλευρά των Σοβιετικών, οι οποίοι φαινομενικά δεν είχαν λάβει ακόμα απάντηση από τους Άραβες. Ο Dobrynin στο μήνυμά του, αναρωτιόταν για τη σκοπιμότητα μίας βιαστικής σύγκλησης συνόδου του Συμβουλίου Ασφαλείας και επισήμανε πως μία τέτοια συγκέντρωση θα οδηγούσε μονάχα σε ανοιχτή αντιπαράθεση μεταξύ Η.Π.Α και Σοβιετικής Ένωσης καθώς οι Σοβιετικοί θα ήταν αναγκασμένοι να δηλώσουν δημοσίως την επίσημη θέση τους (ότι δηλαδή το Ισραήλ ήταν ο επιτιθέμενος που διατηρούσε υπό την κατοχή του παράνομα αραβικές εκτάσεις). Ο Kissinger κατέληγε στο συμπέρασμα πως οι Σοβιετικοί περιμέναν την έκβαση της μάχης όπως και οι υπόλοιποι (Kissinger, 1982).

Το ίδιο απόγευμα ο Kissinger συγκάλεσε τη δεύτερη συνάντηση του Συμβουλίου Ειδικών Δράσεων της Ουάσιγκτον κατά τη διάρκεια του πολέμου. Πρωταρχικό του μέλημα ήταν το πώς να εκμεταλλευτούν καλύτερα αυτή τη κρίση ώστε να μειώσουν τη Σοβιετική επιρροή στη Μέση Ανατολή. Ο Kissinger ανησυχούσε πως εάν οι Άραβες εξυτελιζόνταν, θα ήταν αδύνατο για τους Σοβιετικούς να μην εμπλακούν στη μάχη, γεγονός που θα οδηγούσε σε αντιπαράθεση μεταξύ των υπερδυνάμεων. Η επικρατούσα άποψη ήταν πως «μετά από δύο ή τρεις ακόμη ημέρες,» οι Ισραηλινοί «θα αποκτούσαν το πάνω χέρι». Παρ' όλα αυτά, σαν δικλείδα ασφαλείας, αποφασίστηκε να μεταφέρουν τον έκτο στόλο πιο κοντά στη μάχη.²³

Στόχος του Kissinger ήταν να επιτευχθεί μία συμφωνία κατάπαυσης του πυρός με επιστροφή στα σύνορα πριν τον πόλεμο. Στις 8:48μ.μ. επικοινωνήσε την επιθυμία του στον Zayat ο οποίος ήταν βέβαιος πως οι Αιγύπτιοι θα καταφέρναν να προωθηθούν περαιτέρω στο πεδίο της μάχης. Ο Zayat

²² Kissinger telcon, "Dobrynin/Kissinger, October 6, 1973, 3:50 p.m. <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C222.pdf>.

²³ Minutes of WSAG Meeting, October 6, 1973, 7:22 p.m. National Archives, Nixon presidential Materials, NSC Files, Kissinger Office Files, Box 129, Country Files, Middle East, nodis/cedar/plus, 1971-74, Top Secret, Foreign Relations, 324.

ήταν κάθετος. Περιέγραψε την ιδέα του Kissinger σαν «πολύ περίεργη», ενώ συμπλήρωσε πως το Κάιρο θα θεωρούσε την πρόταση να επιστρέψει στα σύνορα πριν τον πόλεμο ως «τρέλα». Τελικά σημείωσε ότι η Αίγυπτος δεν θα πήγαινε στη Γενική Συνέλευση, ωστόσο τόνισε στον Kissinger πως οι Η.Π.Α όφειλαν να κάνουν μια πρόταση. «Τώρα είναι η ευκαιρία σας», είπε, «για να απευθυνθείτε στους Ισραηλινούς και στους Αιγύπτιους». Το Ισραήλ είχε απωλέσει την αυτοπεποίθησή του ενώ η Αίγυπτος μόλις την ανέκτησε.²⁴

Ο Kissinger αντιλαμβανόταν πως οι Η.Π.Α περπατούσαν πάνω σε μία λεπτή γραμμή. Προκειμένου να καθιερωθούν ως ο αδιαμφισβήτητος μεσολαβητής της ειρήνης στην περιοχή, έπρεπε να διατηρήσει την αυτοπεποίθηση των Αιγυπτίων. Ωστόσο για να πείσει το Ισραήλ να κάνει παραχωρήσεις, θα έπρεπε επίσης οι Ισραηλινοί να δουν τις Η.Π.Α ως αξιόπιστο εταίρο. Ενώ τα αμερικανικά και τα ισραηλινά συμφέροντα θα διέφεραν αναπόφευκτα, ήταν κρίσιμο να παραμείνουν κοντά στο Ισραήλ, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τη σοβιετική ανάμειξη.

Στο τέλος της πρώτης μέρας, η αμερικανική στρατηγική είχε στηθεί. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, που περιμέναν μία γρήγορη νίκη των Ισραηλινών, θα διατηρούσαν χαμηλό προφίλ κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης. Ο Kissinger θα βρισκόταν σε στενή διπλωματική επαφή με τους Σοβιετικούς, τους Αιγύπτιους, και τους Ισραηλινούς. Θα πίεζε για επιστροφή στο *status quo ante*, παρόλο που μία τέτοια πρόταση είχε εξ' αρχής μηδαμινές πιθανότητες να γίνει αποδεκτή. Δεδομένου όμως ότι το Ισραήλ ήταν αυτό που είχε δεχτεί την επίθεση, ήταν μία πρόταση η οποία μπορούσε να υποστηριχθεί. Μόλις το Ισραήλ ανέτρεπε την κατάσταση, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα μπορούσαν να προτείνουν μία συμφωνία κατάπαυσης του πυρός.

Την Κυριακή, 7 Οκτωβρίου, ο Kissinger μίλησε με τον Haig. Οι Σοβιετικοί ακόμα δεν είχαν απαντήσει και καμία χώρα δεν είχε καλέσει για συνάντηση το Συμβούλιο Ασφαλείας. Για τον Kissinger ήταν «ανυπόφορο» το γεγονός ότι το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν έκανε τίποτα εν μέσω όλων των μαχών. Ωστόσο αυτή η καθυστέρηση εξυπηρετούσε τους στόχους του καθώς οι Ισραηλινοί είχαν δεχτεί ένα ισχυρό χτύπημα και ισχυρίζονταν ότι χρειαζόνταν το λιγότερο τέσσερις ημέρες για να ανατρέψουν την κατάσταση. Ο Kissinger επισήμανε στον Haig πως αν το ζήτημα έφτανε στο Συμβούλιο Ασφαλείας προτού οι Ισραηλινοί αντιστρέψαν την κατάσταση, οι Η.Π.Α βρίσκονταν σε δύσκολη θέση. «Οι Ισραηλινοί δε θα μας συγχωρούσαν ποτέ για μία ευθεία κατάπαυση του πυρός και δε θα την τηρούσαν ποτέ ούτως ή άλλως». Θα φαινόταν σαν «να είχαμε στραφεί εναντίον των Ισραηλινών» και αυτό θα είχε «αμέτρητες συνέπειες εγχώρια – και διεθνώς».²⁵

Ο Kissinger ήθελε να διασφαλίσει ότι οι Η.Π.Α θα είχαν το πάνω χέρι, έναντι των Σοβιετικών, στις μελλοντικές ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις, και για αυτό η υποστήριξη του Ισραήλ ήταν ζωτικής σημασίας. Παρά τις διαβεβαιώσεις του Dobrynin ότι ένα μήνυμα από τον Σοβιετικό Πρωθυπουργό

²⁴ Kissinger Telcon, "Zayat / Kissinger," October 6, 1973, 8:45p.m
<http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C232.pdf>

²⁵ Kissinger Telcon, "Haig / Kissinger," October 7, 1973, 9:35 p.m.
<http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C23B.pdf>

θα έβγαινε τις επόμενες δύο ώρες, για καλή τύχη του Kissinger, η Σοβιετική Ένωση συνέχισε να καθυστερεί, δίνοντας έτσι στους Ισραηλινούς περισσότερο χρόνο. Στις 10:18 π.μ., ο Kissinger μίλησε με τον Nixon, και εξέφρασε τις ανησυχίες του σχετικά με το ότι κάποιος από την μεριά των Αράβων θα υπέβαλε πιθανώς ψήφισμα για κατάπαυση του πυρός, γεγονός που θα έφερνε τις Η.Π.Α «σε μια πάρα πολύ δύσκολη θέση να ασκήσουν βέτο». Ο Nixon απάντησε, «δε θέλουμε να είμαστε τόσο υπέρ του Ισραήλ ώστε τα πετρελαιοπαραγωγά κράτη – οι Άραβες που δεν εμπλέκονται στη διαμάχη – να παρεκκλίνουν (από τις Η.Π.Α)».²⁶ Οι δύο τους συνομίλησαν ξανά αργότερα, στις 2:07μ.μ., ενώ οι Σοβιετικοί δεν είχαν ακόμη απαντήσει. Ο Kissinger τότε πρότεινε εάν δεν λάμβαναν απάντηση από τον Dobrynin έως τις 4:00 να συγκαλέσουν συνάντηση του Συμβουλίου Ασφαλείας και ο Nixon συμφώνησε.

Τελικά ο Dobrynin παρέδωσε ένα κενό μήνυμα από τον Brezhnev στις 3:25μ.μ. «Και οι δύο μας γνωρίζουμε ότι δεν λείπει τίποτα», είπε ο Kissinger στον Dobrynin.²⁷ «Προφανώς, οι Σοβιετικοί ήθελαν να αφήσουν τον πόλεμο να εξελιχθεί για λίγο περισσότερο χρόνο ειδάλλως δεν πρέπει να είχαν τόση επιρροή όση πιστεύαμε ότι είχαν με τους Άραβες φίλους τους», έγραψε ο Kissinger (Kissinger, 1982). Τα απομνημονεύματα του Dobrynin επιβεβαιώνουν την τελευταία υπόθεση. «Κατά τη διάρκεια των πρώτων ημερών του πολέμου, η Μόσχα δέχονταν ισχυρές πιέσεις από το Κάιρο και τη Δαμασκό να κρατήσει το όλο ζήτημα εκτός των Ηνωμένων Εθνών ενώ πίστευαν ότι κέρδιζαν στο πεδίο της μάχης», όπως ανακαλεί ο Dobrynin. «Ο Brezhnev αρχικά συμφώνησε μαζί τους, αν και απρόθυμα, διότι ήμασταν κατά του πολέμου γενικά, και επιπλέον, δεν πιστεύαμε ότι οι Άραβες θα νικούσαν τελικά» (Dobrynin, 1995).

Στις 4:40μ.μ. ο Kissinger ενημέρωσε τον Dobrynin ότι ο πρόεδρος αποφάσισε να ανακοινώσει σε σαράντα-πέντε λεπτά πως οι Η.Π.Α ζητούσαν συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν θα απαιτούσαν κάποιο ψήφισμα την ίδια μέρα. Αμέσως μετά ενημέρωσε τον υπουργό εξωτερικών του Ισραήλ, Abba Eban, για το επικείμενο αίτημα των Η.Π.Α. Η ιδέα ήταν να φανεί ότι αναλαμβάνουν δράση, ενώ ταυτόχρονα να χρησιμοποιηθεί η συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας ως όχημα για να κερδίσουν χρόνο. «Θα βασιστούμε στην ευγλωττία σας», άφησε να εννοηθεί ο Kissinger, «και σε αυτή την περίπτωση (εμάς) δεν θα μας πείραζε αν θυσιάζατε την ευγλωττία για τη διάρκεια».²⁸

Περίπου την ίδια ώρα η κυβέρνηση Nixon είχε την πρώτη απευθείας επαφή με το Κάιρο. Ο σύμβουλος ασφαλείας του Sadat, Hafiz Ismail, με κρυφό μήνυμα του προς τον Kissinger τον ενημέρωνε για τους όρους με τους οποίους η Αίγυπτος ήταν διατεθειμένη να τερματίσει τον πόλεμο. Οι όροι δεν διέφεραν από τις προηγούμενες επικοινωνίες που είχαν μεταξύ τους – η Αίγυπτος δεν θα

²⁶ Kissinger Telcon, "Nixon / Kissinger," October 7, 1973, 2:07p.m.
<http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C244.pdf>

²⁷ Kissinger Telcon, "Dobrynin / Kissinger, October 7, 1973, 3:25p.m.
<http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C246.pdf>

²⁸ Kissinger telcon, "Eban / Kissinger," October 7, 1973, 5:08p.m.
<http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C251.pdf>

διαπραγματεύονταν μέχρι το Ισραήλ να υποχωρούσε από όλες τις κατεχόμενες περιοχές. Για τον Kissinger αυτό που είχε περισσότερη σημασία ωστόσο δεν ήταν τόσο το περιεχόμενο του μηνύματος, όσο το γεγονός ότι το μήνυμα συμβόλιζε μια προσέγγιση της Αιγύπτου προς τις Η.Π.Α. «Ο Sadat μας προσκαλούσε να συμμετέχουμε, αν όχι να ηγηθούμε, της ειρηνευτικής διαδικασίας, παρόλο που στα Ηνωμένα Έθνη υποστηρίζαμε ότι έπρεπε να παραχωρήσει περιοχές που θεωρούσε δικές του και τις οποίες ο στρατός του μόλις είχε καταλάβει». Ακόμη σημαντικότερα ο Sadat δήλωνε πως η Αίγυπτος «δεν σκόπευε να βαθύνει τις σχέσεις αλλά ούτε και να μεγαλώσει την αντιπαράθεση» (Kissinger, 1982).

Γύρω στις 6:00 μ.μ. ο Kissinger συγκάλεσε σε συνάντηση το Συμβούλιο Ειδικών Δράσεων της Ουάσιγκτον (WSAG) για να τους ενημερώσει πως η CIA υπολόγιζε ότι το Ισραήλ θα ξεκινούσε να ανατρέψει τις απώλειές του από την επόμενη μέρα και πως θα κέρδιζε τον πόλεμο μέχρι το τέλος της εβδομάδας. Ο Kissinger συνόψισε την αμερικανική στρατηγική:

Η Αίγυπτος δεν επιθυμεί να έρθει σε αντιπαράθεση με εμάς στα Ηνωμένα Έθνη και οι Σοβιετικοί δεν επιθυμούν να έρθουν σε αντιπαράθεση με εμάς. Τελεία. Η γενική μας θέση θα είναι η αποκατάσταση των συνόρων που είχαν τεθεί με την κατάπαυση του πυρός. Οι Άραβες θα ουρλιάζουν πως τους στερείται το πατρογονικό τους δικαίωμα, αλλά μέχρι την Τετάρτη θα είναι στα γόνατα παρακαλώντας μας για μια κατάπαυση του πυρός... Προσπαθούμε να το πετύχουμε αυτό με όσο το δυνατόν λιγότερο ποσοστό ζημιάς στις σχέσεις μας με τους Άραβες και τους Σοβιετικούς. Εάν μπορούμε παράλληλα να βάλουμε και μερικά χρήματα στην τράπεζα με τους Ισραηλινούς για να τα χρησιμοποιήσουμε σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις, όλα καλά και ωραία (Kissinger, 2004, σ. 111).

Στις 8:20 μ.μ. ο Kissinger μίλησε με τον Dinitz ο οποίος του επιβεβαίωσε τους υπολογισμούς της CIA. «Ως αύριο το μεσημέρι, θα είμαστε σε πλήρη επιθετική ικανότητα, χρειαζόμαστε δύο με τρεις καλές ημέρες μάχης». Στόχος του ήταν η στρατιωτική βοήθεια. Ο Kissinger τον συμβούλεψε, «Η συμβουλή μου είναι να πάρετε ότι χρειάζεστε από τη χώρα (Η.Π.Α) απόψε». Ο Dinitz χρειαζόταν αεροσκάφη. «Όσο μαίνονται οι μάχες, θα είναι δύσκολο», του απάντησε ο Kissinger.

Στη συνέχεια ο Kissinger συναντήθηκε με τον Πρόεδρο. Και οι δύο ήταν επιφυλακτικοί με το κατά πόσο μπορούσε να προκύψει κάτι θετικό από την αυριανή συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας καθώς και τα δύο στρατόπεδα ένιωθαν σιγουριά για το ότι μπορούσαν να αποκτήσουν το πάνω χέρι στο πεδίο της μάχης. Φαίνεται πως ο Nixon ήταν εύστοχος στην παρατήρησή του πως τα Ηνωμένα Έθνη θα ήταν ανίκανα να επιλύσουν την κρίση. Η μάχη ωστόσο θα πήγαινε από το κακό στο χειρότερο, για το Ισραήλ. Ακολούθησε μία δύσκολη μέρα με απώλειες και για τις δύο πλευρές. Στα Υψίπεδα του Γκολάν, το συριακό αντί-αεροπορικό σύστημα κόστισε βαριά στα ισραηλινά αεροσκάφη τύπου Skyhawk και Phantom. Στο Σινά, οι Αιγύπτιοι αντέκρουσαν μία προσπάθεια των Ισραηλινών να σπάσουν τις γραμμές τους χρησιμοποιώντας άρματα. Και καθώς ξημέρωνε στην Ουάσιγκτον, στις 8 Οκτωβρίου, άρχισε να γίνεται ξεκάθαρο πως οι Ισραηλινοί δε θα πετύχαιναν την ραγδαία νίκη που ήλπιζαν, και ήταν καίριας σημασίας για τη στρατηγική του Kissinger. Χωρίς αυτή,

η ελπίδα πως οι Άραβες θα στρεφόταν στις Η.Π.Α, συνειδητοποιώντας την ματαιότητα του να βασίζονται σε σοβιετικά όπλα, θα ήταν ανέφικτη. Τα αποκαλούμενα ριζοσπαστικά Αραβικά κράτη θα εμψυχώνονταν και τα μετριοπαθή κράτη ίσως άρχιζαν να αναρωτιούνται για τα οφέλη του να είναι σύμμαχοι των Η.Π.Α.

Παρά τις βαριές ισραηλινές απώλειες σε αεροσκάφη, στις 8 Οκτωβρίου, μια κοινή εκτίμηση της CIA και του Υπουργείου Εξωτερικών προέβλεπε ότι το Ισραήλ θα αντέστρεφε την κατάσταση στα Υψίπεδα του Γκολάν μέχρι την επόμενη νύχτα. Στο μέτωπο με την Αίγυπτο, η έκθεση δήλωνε πως «αρκετές ακόμα ημέρες σκληρής σύγκρουσης πιθανόν να ακολουθούσαν καθώς οι Ισραηλινοί προσπαθούσαν να καταστρέψουν όσο το δυνατόν περισσότερο τον Αιγυπτιακό στρατό». Ο Dinitz επιβεβαίωσε την αισιόδοξη πρόβλεψη κατά τη διάρκεια της συνομιλίας του με τον Kissinger. «Οι στρατιωτικοί μας πιστεύουν ότι μία μεγάλη πιθανότητα είναι πως θα απωθήσουμε τους Σύριους πίσω από τα σύνορα της κατάπαυσης του πυρός και πως θα διώξουμε τις Αιγυπτιακές δυνάμεις από το Σινά».²⁹

Ωστόσο όλη αυτή η αισιοδοξία αποδείχτηκε βιαστική. Την επόμενη μέρα, έφτασαν νέα από το Ισραήλ πως η κατάσταση στο πεδίο της μάχης χειροτέρευε. Ακόμη πιο δυσσιώπο ήταν το γεγονός ότι η Κυβέρνηση άρχισε να λαμβάνει πληροφορίες πως η Σοβιετική Ένωση ξεκίνησε να αποστέλλει όπλα στην περιοχή. Παρά την επιθυμία του Kissinger -και του Nixon- να απαντήσουν με αποστολές όπλων από τις Η.Π.Α προς το Ισραήλ, βρέθηκαν αντιμέτωποι με σημαντική αντίσταση από το Υπουργείο Άμυνας. Η αμερικανική απάντηση θα ήταν αργή, και για το Ισραήλ, κοστοβόρα.

Παρόλα αυτά ο Kissinger επέμεινε στην στρατηγική της διπλωματικής χρονοτριβής. Μόλις το Ισραήλ έφτανε στα όρια που υπήρχαν πριν τον πόλεμο, σκέφτονταν, ότι οι Η.Π.Α θα αποδέχονταν μια απλή κατάπαυση του πυρός. Εάν οι Ισραηλινοί κινούνταν πέρα από αυτές τις γραμμές, οι Η.Π.Α θα επέστρεφαν στην αρχική τους θέση για την αποκατάσταση του *status quo ante*. «Ήταν προς το συμφέρον μας, ή έτσι φαινόταν, να διατηρήσουμε τα πάντα όσο το δυνατόν πιο ήρεμα», έγραψε ο Kissinger (Kissinger, 2004, σ. 112). Κατά τη διάρκεια του λόγου του στο Συμβούλιο Ασφαλείας, ο Αμερικανός πρέσβης, Scali, δήλωσε ότι μια κατάπαυση του πυρός βασισμένη στο *status quo ante* θα ήταν η «λιγότερο επιζήμια» λύση, αν και δεν πρότεινε ψηφοφορία (Quandt, 1978).

Στις 9:54 π.μ., ο Dobrynin μετέφερε προφορικά στον Kissinger ένα μήνυμα από τον Brezhnev για τον Nixon: «επικοινωνήσαμε με τους ηγέτες των αραβικών κρατών για το ζήτημα της κατάπαυσης του πυρός. Ελπίζουμε να μας απαντήσουν σύντομα. Θεωρούμε πως πρέπει να ενεργήσουμε σε συνεργασία μαζί σας, έχοντας ως γνώμονα τα γενικά συμφέροντα της διατήρησης της ειρήνης και της ανάπτυξης των Αμερικανό-σοβιετικών σχέσεων» (Kissinger, 2004, σ. 114). Και προς ευχαρίστηση του Kissinger το απόγευμα της ίδιας ημέρας έλαβε μήνυμα από τον Dobrynin με το οποίο τον

²⁹ Kissinger Telcon, Dinitz / Kissinger, October 8, 1973, 1:14 p.m.
<http://foia.state.gov/documents/Kissinge/0000C28A.pdf>.

καθησύχαζε πως η Σοβιετική Ένωση δεν θα προέβαινε σε κανένα ψήφισμα που θα απαιτούσε κατάπαυση του πυρός.

Εκείνο το απόγευμα, κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης του WSAG, η CIA ανέφερε πως οι Ισραηλινοί συνέχιζαν να σημειώνουν πρόοδο και στα δύο μέτωπα και είχαν εικονικά ανακτήσει τα Υψίπεδα του Γκολάν. Ο Kissinger θεώρησε πως είχαν πετύχει το στόχο τους. Περίμενε το Ισραήλ να έχει πετύχει μια αποφασιστική νίκη εντός σαράντα-οκτώ ωρών. «Συνεπώς στρέψαμε την προσοχή μας στον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσαμε να μαζέψουμε τα κομμάτια», έγραψε ο Kissinger, «και να αποτρέψουμε μια έκρηξη στον αραβικό κόσμο και ένα πετρελαϊκό εμπάργκο» (Kalb and Kalb, 1974). Ακολουθώντας τη συνάντηση της WSAG ο Kissinger συναντήθηκε με τον Nixon. Η πρόκληση τώρα είναι, οι Ισραηλινοί, οι οποίοι «αφού ολοκληρώσουν να γρονθοκοπούν τους Αιγύπτιους και τους Σύριους, κάτι που θα κάνουν, θα είναι ακόμη πιο δύσκολο να τους διαχειριστούμε από ότι προηγουμένως», είπε ο Nixon.³⁰Προς στιγμήν, η στρατηγική της διπλωματικής αδράνειας του Kissinger φάνηκε να αποδίδει καρπούς.

3.2 Η αργοπορημένη αερομεταφορά

Τα γεγονότα που ακολούθησαν στις 9 Οκτωβρίου γκρέμισαν κάθε ίχνος αισιοδοξίας από την μεριά του Nixon και του Kissinger. Η κατάσταση στο πεδίο της μάχης πήρε καθοδική πορεία και άρχισε να γίνεται φανερό πως το Ισραήλ δεν θα κατάφερνε την ταχύτατη νίκη που ήλπιζαν. Άρχισε να γίνεται επίσης φανερή η ανάγκη για στρατιωτικό ανεφοδιασμό, γρήγορα, και σε μεγάλη ποσότητα. Ωστόσο παρά την προσπάθεια που κατέβαλε ο Kissinger, θα περνούσε σχεδόν μία εβδομάδα μέχρι που οι αμερικανικές αποστολές να έφταναν σε σημαντικό αριθμό. Το Υπουργείο Άμυνας προσπαθούσε να κερδίσει χρόνο και καθυστερούσε, ενώ ο Nixon, με το σκάνδαλο Watergate διαρκώς στο μυαλό του, έδινε εντολές να ενισχυθεί το Ισραήλ χωρίς να τις υπακούει κανείς. Τελικά, όμως, στάθηκε στο ύψος της πρόκλησης όταν εξέδωσε μια ξεκάθαρη οδηγία για μια συνολική προσπάθεια ενίσχυσης των βαριά εξασθενημένων Ισραηλινών.

Στη 1:45 π.μ., ο Dinitz κάλεσε τον Kissinger για να κανονίσει συνάντηση μαζί του. Τα πράγματα γίνονταν πιο «δύσκολα» και ο Dinitz επιθυμούσε να συζητήσει μαζί του επιπλέον στρατιωτικές προμήθειες.³¹Κατά τη διάρκεια της συνάντησής τους, στις 8:20 π.μ., ο Dinitz τον ενημέρωσε πως οι απώλειες του Ισραήλ ήταν συγκλονιστικές. Είχαν χάσει σαράντα-εννέα αεροσκάφη και περίπου πέντε εκατοντάδες άρματα μάχης. Στη συνέχεια ο Dinitz ενημέρωσε τον Kissinger ότι υπήρχαν εμπόδια που επιβλήθηκαν από το Υπουργείο Άμυνας που εμπόδιζαν τα αεροπλάνα της El

³⁰ Kissinger Telcon, "The president / Kissinger," October 8, 1973, 7:08 p.m.
<http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C276.pdf>.

³¹ Kissinger telcon, "Dinitz / Kissinger," October 9, 1973, 1:45 a.m.,
<http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C279.pdf>.

AI³² να παραλάβουν προμήθειες από αμερικανικό έδαφος. Επιπρόσθετα, το Ισραήλ χρειαζόταν αεροσκάφη και άρματα, τα οποία δεν μπορούσαν να μεταφερθούν με τα αεροπλάνα της EI AI. Ακολούθως πρότεινε να μεταφέρει η Πολεμική Αεροπορία των Η.Π.Α τα άρματα μάχης με πολιτικά αεροπλάνα στην Ευρώπη, τα οποία οι Ισραηλινοί θα μπορούσαν στη συνέχεια να παραλάβουν με πλοία. Ο Kissinger του απάντησε πως εάν γινόταν κάτι τέτοιο θα γραφόταν σε κάθε εφημερίδα του κόσμου και ζήτησε από τον Scowcroft να καλέσει το διευθυντή της CIA και να τον «διατάξει να τους δώσει (τους Ισραηλινούς) κάθε κομμάτι πληροφορίας που έχουμε».³³ Η κατάσταση ήταν άσχημη. Η ίδια η Golda Meir ήθελε να ταξιδέψει στις Η.Π.Α για να ζητήσει αυτοπροσώπως βοήθεια από τον Nixon. Γράφει ο Kissinger, «αρνήθηκα την επίσκεψη κατευθείαν και χωρίς να ρωτήσω καν τον Nixon». Θα ήταν σημάδι πανικού, πίστευε, και θα έπαιρνε την πρωθυπουργό του Ισραήλ από τη σκηνή ενός σημαντικού πολέμου (Kissinger, 2004, σ. 146).

Ο ιστορικός William Quandt συνόψισε εύστοχα το πολιτικό δίλλημα που αντιμετώπιζαν οι Η.Π.Α ως αποτέλεσμα των πρόσφατων ισραηλινών απωλειών: «Αν ζητήσουμε τον άμεσο τερματισμό των μαχών, θα εκνευρίσουμε τους Ισραηλινούς, κάτι που μπορεί να σημαίνει απώλεια επιρροής σε μελλοντικές διαπραγματεύσεις. Ωστόσο, εάν δεν καταφέρουμε να τερματίσουμε τις μάχες σύντομα, οι σχέσεις μας με τους Άραβες και πιθανώς και τους Σοβιετικούς θα μπορούσαν να υποφέρουν».³⁴ Ο Kissinger γράφει στα απομνημονεύματά του: «Ήταν ξεκάθαρο ότι δεν θα υπήρχε κατάπαυση του πυρός αν δεν φαινόταν να κερδίζει το Ισραήλ. Το Ισραήλ έπρεπε να ανασυγκροτηθεί και να ξεπεράσει αυτό που άρχιζε να μοιάζει με ασυναρτησία. Για να αποκατασταθεί η αυτοπεποίθησή τους, απτές αποδείξεις αμερικανικής βοήθειας ήταν απαραίτητες» (Kissinger, 1982, σ. 494).

Εντωμεταξύ εκείνο το πρωί μία έκθεση ενημέρωσε τον Kissinger ότι αυξήθηκε ο αριθμός των σοβιετικών πλοίων εφοδιασμού με προορισμό την Αίγυπτο και τη Συρία. Μία άλλη αναφορά δήλωνε ότι οι Σοβιετικοί είχαν ενισχύσει τον αριθμό των πολεμικών τους πλοίων στη Μεσόγειο. Μία τρίτη ανέφερε ότι ο Σοβιετικός διευθυντής στην Ιορδανία είπε στον βασιλιά Hussein πως «οι Σοβιετικοί υποστηρίζουν πλήρως τους Άραβες στον πόλεμο με το Ισραήλ» και τους παρότρυνε να «εμπλακούν στη μάχη τώρα».

Στις 4:45 μ.μ. ο Kissinger συναντήθηκε με τον Nixon, ο οποίος ήταν «απασχολημένος με τα εγχώρια σκάνδαλα» (ο πρόεδρος δούλεψε επάνω στην ανακοίνωση της παραίτησης του S. Agnew, η οποία θα συνέβαινε εντός είκοσι-τεσσάρων ωρών). «Δεν πρέπει να αφήσουμε τους Ισραηλινούς να χάσουν», δήλωσε ο Nixon. Στη συνέχεια ζήτησε από τον Kissinger να επιταχύνει τη μεταφορά πολεμοφόδιων και αεροσκαφών στο Ισραήλ, και να σιγουρευτεί για την αντικατάσταση όλων των

³² Ισραηλινή εθνική εταιρεία αερομεταφορών

³³ Memcon between Dinitz and Kissinger, October 9, 1973, 8:20-8:40 a.m., RG 59, Records of Henry Kissinger, Box 25, CAT C Arab-Israeli War, Burr, Document 21A, <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB98/octowar-21a.pdf>

³⁴ William Quandt to Kissinger, "Middle Eastern Issues, October 9, 1973," National Archives, Nixon Presidential Materials, NSC Files, Box 664, Middle East War Memos and Misc. October 6-October 17, 1973, Burr, Document 22, <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB98/octowar-22.pdf>

ισραηλινών απωλειών σε αεροσκάφη και άρματα μάχης, τα οποία θα τους απάλλασσαν από την ανάγκη διατήρησης υπερβολικών αποθεμάτων κατά τη διάρκεια του πολέμου. Η κυβέρνηση θα προμήθευε επιπλέον το Ισραήλ με ηλεκτρονικό εξοπλισμό, συμπεριλαμβανομένων συσκευών παρεμβολής ενώ τα ισραηλινά αεροπλάνα θα είχαν τη δυνατότητα να παραλαμβάνουν πυραύλους από το σταθμό Oceana Naval Airs στη Βιρτζίνια Μπιτς.³⁵

Στις 6:10 μ.μ. ο Kissinger συνάντησε τον Dinitz για να τον ενημερώσει για την απόφαση του προέδρου. Ο Kissinger τον ενημέρωσε πως όλα τα αγαθά θα τα παραλάμβαναν αεροπλάνα της EI AI, αλλά έχοντας βαφτεί διαφορετικά. Επιπλέον προειδοποίησε πως γινόταν πολύ δύσκολο για τις Η.Π.Α να αντισταθούν σε μία πρόταση για κατάπαυση του πυρός. «Μπορούμε να την παρατείνουμε», είπε ο Kissinger, «αλλά υπάρχει όριο στο τι μπορεί να γίνει. Εμείς, φυσικά, δε θα την εισάγουμε, δεν χρειάζεται να ανησυχείτε για αυτό».³⁶ Με άλλα λόγια, οι Ισραηλινοί έπρεπε να σημειώσουν πρόοδο στο πεδίο της μάχης.

Το πρωί της επόμενης μέρας, στις 10 Οκτωβρίου, υπήρχαν «δυσάρεστα νέα». Οι Σοβιετικοί είχαν ξεκινήσει μια αερομεταφορά προς τη Συρία. Περίπου είκοσι μεταγωγικά αεροσκάφη ήταν καθ' οδόν μέσω Ουγγαρίας και Γιουγκοσλαβίας (Kissinger, 1982). Ακόμη, στις 8:13 π.μ., ο Dobrynin κάλεσε τον Kissinger για να τον ενημερώσει πως οι Σοβιετικοί, μετά από συζήτηση με τους ηγέτες του αραβικού κόσμου, δεν θα ήταν αντίθετοι σε ένα ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας υπέρ μιας κατάπαυσης του πυρός σε ισχύ. Ένα τέτοιο ψήφισμα σαφώς ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τη στρατηγική του Kissinger να επιτρέψει στους Ισραηλινούς να ανακτήσουν τις απώλειές τους. Ο Kissinger έγραψε στα απομνημονεύματά του:

Εάν ακολουθούσαμε το σοβιετικό σχέδιο και πιέζαμε το Ισραήλ να το αποδεχτεί, ο πόλεμος θα είχε λήξει με ξεκάθαρη νίκη των σοβιετικά τροφοδοτούμενων Αραβικών δυνάμεων. Η θέση των Η.Π.Α στη μεταπολεμική διπλωματία θα είχε υποβαθμιστεί οικτρά. Η πρόταση ότι μόνο εμείς μεταξύ των υπερδυνάμεων θα μπορούσαμε να επιφέρουμε πρόοδο θα είχε καταρρεύσει... Η πιθανότητα ενός άλλου πολέμου θα ήταν μεγάλη, αφού το Ισραήλ θα ήθελε να ανακτήσει την υπεροχή του. Οι Άραβες θα πείθονταν ότι θα μπορούσαν να σπάσουν κάθε διαπραγματευτικό αδιέξοδο με μια νέα επίθεση (Kissinger, 1982, σ. 498).

Εντωμεταξύ στο πεδίο της μάχης, στο μέτωπο του Γκολάν, οι Σύριοι είχαν αναχαιτιστεί, όμως το Ισραήλ είχε υποστεί βαριές απώλειες σε άρματα μάχης. Και καθώς το συριακό μέτωπο εξασθένισε, ο βασιλιάς Hussein της Ιορδανίας δέχονταν ισχυρές πιέσεις από τον αραβικό κόσμο να μπει στη μάχη. Στις 11:20 π.μ. ο Scowcroft κάλεσε τον Dinitz για να τον ενημερώσει ότι ο Hussein είχε στείλει μια

³⁵ <http://cdn.geraldrfordfoundation.org/memcons/1552617.pdf>

³⁶ Kissinger Telcon, "Dinitz / Kissinger," October 9, 1973, 7:25 p.m. <http://foia.state.gov.documents/Kissinger/0000C27F.pdf>

μικρή ιορδανική δύναμη στη Συρία, ενώ του ζήτησε, εκ μέρους του Kissinger, το Ισραήλ να μην απαντήσει με επίθεση κατά της Ιορδανίας (Kalb and Kalb, 1974).

Την ίδια ώρα, η υποστήριξη των Η.Π.Α στο Ισραήλ στην κρίση δημιουργούσε εχθρότητα από τα πιο «μετριοπαθή» πετρελαιοπαραγωγά αραβικά κράτη, και τα σημάδια απειλής για τα πετρελαϊκά συμφέροντα των Η.Π.Α άρχισαν να αυξάνονται. Ο Υπουργός Πετρελαίου και Οικονομίας του Κουβέιτ ήταν ιδιαίτερα επικριτικός με τη στάση των Η.Π.Α. Το μήνυμά του ήταν «Μην μας αναγκάσετε σε κάτι δραστικό. Μην μας υποχρεώσετε να ενεργήσουμε πρόωρα ενάντια στα πετρελαϊκά συμφέροντα των Η.Π.Α. Η Δύση πρέπει να μας αφήσει ήσυχους και να μην επέμβει εναντίον των Αράβων». Επιπλέον ο βασιλιάς Faisal ήταν «εντελώς εξοργισμένος» από το αίτημα του Kissinger να ζητήσει από τη Συρία και την Αίγυπτο να αποσυρθούν στις γραμμές της 6^{ης} Οκτωβρίου.

Το ίδιο απόγευμα, ο Αντιπρόεδρος Spiro Agnew παραιτήθηκε, ισχυριζόμενος ότι δεν αμφισβητεί τις κατηγορίες για φοροδιαφυγή στην πολιτεία καταγωγής του, στο Μέριλαντ. Και ενώ το μέλλον της προεδρίας Νixon γινόταν ολοένα πιο αβέβαιο, η CIA άρχισε να λαμβάνει αναφορές που δήλωναν ότι οι σοβιετικές αποστολές στη Δαμασκό και το Κάιρο ήταν πράγματι «μαζικές». Τα σοβιετικά Antonov-22, το μεγαλύτερο μεταγωγικό αεροσκάφος των Ρώσων, προσγειώνονταν σε τακτά χρονικά διαστήματα και υπολογιζόταν ότι καθένα από αυτά μετέφερε τριάντα-έξι τόνους στρατιωτικού εξοπλισμού (Kalb and Kalb, 1974).

Νωρίς το πρωί, την Πέμπτη, 11 Οκτωβρίου, ο Kissinger συναντήθηκε με τον Dinitz για να συζητήσουν για τη στρατιωτική κατάσταση. Κατά τη διάρκεια της νύκτας, το Ισραήλ είχε περάσει τις προπολεμικές γραμμές στη Συρία. Παρόλα αυτά οι σοβιετικοί συνέχιζαν να στέλνουν εξοπλισμό στην περιοχή. Ο Dinitz τόνισε για άλλη μία φορά την ανάγκη να πειστεί το Πεντάγωνο να προμηθεύει το Ισραήλ με αεροπλάνα, άρματα μάχης και εξοπλισμό σε έκτακτη βάση (Kalb and Kalb, 1974). Παράλληλα οι εγχώριες πιέσεις για επιτάχυνση του ανεφοδιασμού του Ισραήλ διογκώνονταν. Ο τύπος ανέφερε ότι ορισμένοι Ισραηλινοί αξιωματούχοι κατηγορούσαν τις Η.Π.Α για καθυστέρηση στον ανεφοδιασμό του Ισραήλ και ότι οι Σοβιετικοί εκμεταλλευόταν την επιθυμία της κυβέρνησης να πραγματοποιήσει την πολιτική της Ύφεσης (Kissinger, 1982).

Στο μεταξύ είχε γίνει φανερό πως τα ισραηλινά αεροπλάνα ήταν ανεπαρκή για να μεταφέρουν τις απαραίτητες προμήθειες και τον εξοπλισμό στο Ισραήλ. Ο Kissinger μίλησε με τον Schlesinger σχετικά με την ανάγκη να επιταχυνθεί η μεταφορά οπλισμού στο Ισραήλ. Προέτρεψε τον υπουργό Άμυνας να ναυλώσει είκοσι αμερικανικά μεταγωγικά αεροπλάνα για να μεταφέρουν προμήθειες έκτακτης ανάγκης στο Ισραήλ. Ο Schlesinger αρνήθηκε. Ακόμη και μια περιορισμένη αερομεταφορά θα εξόργιζε τους Άραβες, οι οποίοι πιθανόν να επέβαλλαν εμπάργκο πετρελαίου, υποστήριξε (Kalb and Kalb, 1974).

Η μέρα έκλεισε με τους Ισραηλινούς να ξεπερνούν την κύρια αμυντική γραμμή της Συρίας, ενώ στο Σινά η κατάσταση παρέμενε στατική. Επιπλέον, ο Hussein δεχόταν σημαντική πίεση τόσο

από τη Συρία όσο και από το Ιράκ να μετακινήσει μία ταξιαρχία στα σύνορα της νότιας Συρίας.³⁷ Οι αδελφοί Kalb δηλώνουν ότι εκείνη τη νύχτα, ο Kissinger είχε αποφασίσει ότι η μόνη λύση ήταν να ξεκινήσει μια τεράστια αερομεταφορά όπλων στο Ισραήλ. Γράφουν αναφορικά: «Η Ρωσία έπρεπε να σταματήσει – όχι μόνο για να σωθεί το Ισραήλ, αλλά στο μυαλό του, για να γλιτώσει τον κόσμο από την πιθανότητα μιας αντιπαράθεσης των μεγάλων δυνάμεων». Καταλύτης για την απόφαση του ήταν η σοβιετική αερομεταφορά, η οποία υπονόμεισε δραστικά την ικανότητα του Ισραήλ να πετύχει μία γρήγορη νίκη. «Όπως είχε εκτιμήσει εσφαλμένα την προπολεμική μυστική πληροφόρηση», προσθέτουν, «έτσι είχε εκτιμήσει κακώς τη βούληση και την ικανότητα των Αράβων και τη διπροσωπία των Ρώσων» (Kalb and Kalb, 1974, σ. 471).

Το πρωί της Παρασκευής, 12 Οκτωβρίου, ο Kissinger ενημέρωσε τον Nixon, ο οποίος ήταν απασχολημένος με την παραίτηση του αντιπροέδρου, πως θα έδινε μία συνέντευξη τύπου την ίδια μέρα, την πρώτη από την αρχή της κρίσης. Ο Nixon αποκρίθηκε, «Δεν γνωρίζω κάποιον άλλο που να έχει καλύτερη ιδέα για το τι πρέπει να κάνουμε».³⁸ Και ενώ ο Kissinger βρισκόταν καθοδόν για τη συνέντευξη τύπου του, στις 11:04 π.μ., ο Dinitz τον ενημέρωσε πως οι Ισραηλινές δυνάμεις βρίσκονταν τριάντα χιλιόμετρα από τη Δαμασκό και βομβάρδιζαν το αεροδρόμιο.³⁹ Οι σοβιετικοί απάντησαν θέτοντας επτά αερομεταφερόμενες μεραρχίες σε επιφυλακή (Kissinger, 1982).

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ο Kissinger μίλησε προσεκτικά με μετρημένους όρους: «Δεν...θεωρούμε πως οι σοβιετικές ενέργειες μέχρι τώρα συνιστούν την ανευθυνότητα που...θα απειλούσε την ύφεση. Όταν φτάσουμε σε αυτό το σημείο, δεν θα διστάσουμε, σε αυτήν την κρίση, όπως και σε άλλες κρίσεις, να πάρουμε σταθερή θέση. Αλλά αυτή τη στιγμή εξακολουθούμε να προσπαθούμε να μετριάσουμε τη σύγκρουση.» (Kissinger, 1982, σ. 507). Στη συνέχεια απαντώντας στην ερώτηση ενός δημοσιογράφου σχετικά με το εάν οι αραβικές απειλές να διακόψουν την παροχή πετρελαίου θα επηρέαζε την απόφαση ανεφοδιασμού του Ισραήλ, ο Kissinger αποκρίθηκε: «Έχουμε κάνει μια πολύ σοβαρή προσπάθεια σε αυτή την κρίση ώστε να λάβουμε σοβαρά υπόψη τις αραβικές ανησυχίες και τις αραβικές απόψεις». «Από την άλλη μεριά όμως, οφείλουμε να ακολουθήσουμε αυτό που θεωρούμε ότι είναι η σωστή πορεία, θα αναλάβουμε τις συνέπειες» (Kissinger, 1982, σ. 508).

Τα πράγματα αγρίεψαν με τους Σοβιετικούς εκείνο το απόγευμα. Ο Kissinger συνάντησε τον Dobrynin, ο οποίος είχε ένα επείγον μήνυμα, στο Λευκό Οίκο. Εκεί του παραπονέθηκε για τους «βαρβαρικούς βομβαρδισμούς» που πραγματοποιούσε το Ισραήλ σε άμαχους πληθυσμούς, και για μια επίθεση που δέχτηκε ένα σοβιετικό εμπορικό πλοίο από ισραηλινές ναυτικές δυνάμεις. «Η Σοβιετική Ένωση θα λάβει προφανώς τα μέτρα τα οποία θα κρίνει απαραίτητα για να προστατεύσει

³⁷ Department of State, Operations Center, Middle East Task Force, Situation Report #22, "Situation Report in the Middle East, as of 0600 EDT, October 12, 1973, National Archives, Nixon Presidential Materials, NSC Files, Box 1174, 1973 Middle East War

³⁸ Kissinger Telcon, "Nixon / Kissinger," October 12, 1973, 8:38 a.m., <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C6E3.dpf>

³⁹ Kissinger Telcon, "Dinitz / Kissinger," October 12, 1973, 11:04 a.m., <http://foia.state.gov/documents/Kissinger/0000C6E6.pdf>

τα πλοία της και άλλα μέσα μεταφοράς», προειδοποίησε ο Dobrynin. Ο Kissinger απάντησε απειλώντας πως «κάθε σοβιετική στρατιωτική παρέμβαση -ανεξαρτήτως προσχήματος- θα αντιμετωπιζόταν από αμερικανική δύναμη» (Kissinger, 1982, σ. 509).

Στις 11:20 μ.μ., έφτασε στο Λευκό Οίκο και ο Dinitz. Στη συνάντησή του με τον Kissinger δήλωσε : «πρέπει να σας πω, η απόφαση μας για το εάν θα ξεκινήσουμε μια νέα επίθεση ή όχι εξαρτάται από τη δύναμη μας. Πιστεύαμε πως θα είχαμε μέχρι τώρα στο Ισραήλ τα εργαλεία για να το κάνουμε – τις βόμβες, τους πυραύλους κ.τ.λ. π» (Kissinger, 2004, σ. 211). Ο Dinitz ήταν φανερά ενοχλημένος διότι δεν είχε ακόμη ξεκάθαρη απόφαση σχετικά με τις στρατιωτικές προμήθειες. Οι πτήσεις είχαν ήδη καθυστερήσει τρεις μέρες και το Ισραήλ θα ξέμενε από πολεμοφόδια σε δύο ή τρεις μέρες (Kissinger, 1982). Πρόσθεσε επίσης πως εάν «δεν ξεκινούσε μια μαζική αμερικανική αερομεταφορά αμέσως», θα ήταν ένα μήνυμα ότι οι Η.Π.Α αθετούσαν τις υποσχέσεις τους, και πως το Ισραήλ «θα έπρεπε να βγάλει πολύ σοβαρά συμπεράσματα από όλα αυτά» (Kalb and Kalb, 1974, σ. 475).

Ήταν φανερό πως οι κόντρες που υπήρχαν μεταξύ των αξιωματούχων της κυβέρνησης έθεταν σε κίνδυνο την πολιτική του Nixon και του Kissinger. Έτσι ο Nixon αποφάσισε να διαμεσολαβήσει ο ίδιος και να πάρει τα πράγματα στα χέρια του. Ο πρόεδρος δεν ήθελε άλλες καθυστερήσεις και διέταξε την πολεμική αεροπορία των Η.Π.Α να παρέμβει η ίδια άμεσα και να αναλάβει τη μεταφορά των πολεμοφόδιων. Η αερομεταφορά πήρε την κωδική ονομασία «Επιχείρηση Nickel Grass» και στη διάρκεια των επόμενων ημερών οι Ηνωμένες Πολιτείες θα μετέφεραν περισσότερους από 22.000 τόνους στρατιωτικών εξοπλισμών, συμπεριλαμβανομένων μαχητικών αεροσκαφών Phantom στο αεροδρόμιο του Ben Gurion στο Τελ Αβίβ. Η Ευρώπη επέλεξε να παραμείνει ουδέτερη στον πόλεμο και αρνήθηκε την πρόσβαση των αμερικανικών αεροσκαφών στον εναέριο χώρο της. Εξάιρεση ήταν η Πορτογαλία η οποία επέτρεψε στις Η.Π.Α να χρησιμοποιήσουν τη στρατιωτική βάση τους στις Αζόρες για ανεφοδιασμό. Ταυτόχρονα το ναυτικό των Ηνωμένων Πολιτειών μετέφερε περισσότερους από 33.000 τόνους στρατιωτικών εξοπλισμών, συμπεριλαμβανομένων αρμάτων μάχης στο Ισραήλ. Αυτοί οι 55.000 τόνοι αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας βοήθησαν τους Ισραηλινούς να κερδίσουν τον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ αυξάνοντας τα στρατιωτικά αποθέματά τους και δίνοντας στον Ισραηλινό στρατό το χρόνο να εξαπολύσει αντεπίθεση εναντίον των Αιγυπτίων και των Σύριων (Kissinger, 1982).

Από τις 11 Οκτωβρίου, οι δυνάμεις του Ισραήλ είχαν εξαπολύσει μια σοβαρή αντεπίθεση εναντίον των Σύριων στα Υψίπεδα του Γκολάν και μέσα σε 24 ώρες είχαν ανακτήσει όλα τα χαμένα εδάφη από την αρχή του πολέμου. Οι ισραηλινές δυνάμεις είχαν φτάσει τριάντα-πέντε χιλιόμετρα έξω από τη Δαμασκό (Kissinger, 1982). Η ραγδαία προέλαση του Ισραήλ στη Συρία ξάφνιασε τους σοβιετικούς οι οποίοι δεν περίμεναν πως η αραβική επίθεση στα Υψίπεδα του Γκολάν θα ηττούνταν τόσο γρήγορα. Για πρώτη φορά στον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ, οι Σύριοι βρίσκονταν σε θέση άμυνας απέναντι στον Ισραηλινό στρατό.

Παράλληλα στο μέτωπο του Σινά, οι Αιγύπτιοι είχαν αρχίσει να χάνουν το πλεονέκτημα του αιφνιδιασμού. Καθώς τα αραβικά στρατεύματα προχωρούσαν πιο βαθιά στη Χερσόνησο του Σινά είχαν εκθέσει την πρώτη γραμμή τους πέρα από την ομπρέλα πυραύλων επιφάνειας-αέρος της Αιγύπτου, αφήνοντας τις δυνάμεις τους ευάλωτες στα ισραηλινά αεροσκάφη. Στις 14 Οκτωβρίου, ο Ισραηλινός στρατός αναχαίτισε μια αιγυπτιακή επίθεση καταστρέφοντας 250 άρματα μάχης, ενώ έχασε μόλις είκοσι από τα τεθωρακισμένα του. Την επόμενη μέρα η μονάδα τεθωρακισμένων του στρατηγού Ariel Sharon διέσχισε το Κανάλι του Σουέζ και έφτιαξε ένα προγεφύρωμα στην αιγυπτιακή πλευρά του Καναλιού. Μέσα σε μία εβδομάδα ο ισραηλινός στρατός είχε καταλάβει το μεγαλύτερο μέρος της δυτικής όχθης του Καναλιού του Σουέζ και ώθησε τους Άραβες σε πλήρη υποχώρηση. Αυτές οι αποφασιστικές νίκες στο πεδίο της μάχης απέναντι στην Αίγυπτο ήταν άμεσο αποτέλεσμα της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας, η οποία επέτρεψε στο Ισραήλ να περάσει σε θέση επίθεσης ενάντια στους Άραβες με την ικανότητα να αναπληρώσει τις απώλειες σε εξοπλισμούς γρήγορα και αποτελεσματικά (Rabinovich, 2005).

Με τις αποφασιστικές νίκες στα Υψίπεδα του Γκολάν και στη Χερσόνησο του Σινά, η ισορροπία του πολέμου του Γιομ Κιπούρ άλλαξε υπέρ του Ισραήλ. Η Σοβιετική Ένωση συνειδητοποίησε πως οι Άραβες σταδιακά έχαναν τον πόλεμο και πως ήταν καιρός να σταματήσουν τα διπλωματικά παιχνίδια και να πείσουν τους Αμερικανούς να συμφωνήσουν μια κατάπαυση του πυρός. Στα λόγια του Dobrynin:

Δεδομένου ότι ο χρόνος είναι σημαντικός και τώρα όχι μόνο κάθε μέρα αλλά κάθε ώρα έχει σημασία, οι συνάδελφοι μου και εγώ προτείνουμε στον Υπουργό Εξωτερικών των Η.Π.Α και τον στενότερο συνεργάτη σας κύριε Kissinger να έρθετε επειγόντως στη Μόσχα για να διεξάγουμε τις κατάλληλες διαπραγματεύσεις μαζί του όπως και μαζί σας ως εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο. Θα ήταν θετικό εάν μπορούσε να έρθει αύριο, 20 Οκτωβρίου. Θα εκτιμούσα την ταχεία απάντησή σας (Kissinger, 1982, σ. 542).

Ο Kissinger αποδέχτηκε την πρόσκληση της Σοβιετικής Ένωσης για διαπραγματεύσεις στη Μόσχα πιστεύοντας ότι θα επέτρεπε στις Η.Π.Α να επηρεάσουν πιο εύκολα το σχηματισμό της συνθήκης ειρήνης για τη Μέση Ανατολή προτού οι Σοβιετικοί την παρουσίαζαν στα Ηνωμένα Έθνη. Ο Nixon συμφώνησε στην πρόσκληση στη Μόσχα και έδωσε στον Kissinger την ευθύνη να εκπροσωπήσει τις Ηνωμένες Πολιτείες στις ειρηνευτικές συνομιλίες (Rabinovich, 2005).

Στις 20 Οκτωβρίου, την ίδια μέρα που ο Υπουργός Εξωτερικών Kissinger πετούσε προς τη Μόσχα για να διαπραγματευτεί τους όρους για κατάπαυση του πυρός με τους Σοβιετικούς ώστε να τερματιστεί ο πόλεμος τους Γιομ Κιπούρ, συνέβη το περιβόητο «μακελειό του Σαββάτου». Ο Nixon διέταξε το Υπουργείο Δικαιοσύνης να απολύσει τον ειδικό ανακριτή Archibald Cox ο οποίος ερευνούσε το ρόλο του Προέδρου στο σκάνδαλο Watergate. Ο γενικός εισαγγελέας Elliot Richardson και ο αναπληρωτής γενικός εισαγγελέας William Ruckelshaus αρνήθηκαν να υπακούσουν και παραιτήθηκαν. Τελικά ο Robert Bork απρόθυμα εκτέλεσε τις διαταγές του Προέδρου (Kissinger, 1982). Το σκάνδαλο Watergate έφτανε στο αποκορύφωμά του. Αυτός εξάλλου ήταν και ο λόγος που

ο Νίξον επέτρεψε στον Υπουργό Εξωτερικών του να αναλάβει ηγετικό ρόλο στις συζητήσεις της Μόσχας. Ο Νίξον ήταν τόσο απασχολημένος με τα εγχώρια πολιτικά ζητήματα που ουσιαστικά άφησε τον Kissinger να αναλάβει τις περισσότερες από τις αποφάσεις που αφορούσαν τη Μέση Ανατολή.

Όταν ο Kissinger έφτασε στη Μόσχα πρωταρχικός του στόχος ήταν, όπως αναφέρει ο ίδιος στα απομνημονεύματά του, να ολοκληρώσει τις συζητήσεις για την συμφωνία κατάπαυσης του πυρός όσο το δυνατόν γρηγορότερα, προτού η Σοβιετική ηγεσία επιχειρούσε να εκμεταλλευτεί το χάος που προκλήθηκε από το σκάνδαλο Watergate (Kissinger, 1982, σ. 552). Προφανώς το ζήτημα που θα απασχολούσε τις δύο πλευρές ήταν το εάν το Ισραήλ έπρεπε να επιστρέψει στα προ του 1967 σύνορά του ή όχι. Η ρωσική πλευρά επέμεινε, μένοντας πιστή στους Αιγύπτιους συμμάχους τους, σε μια συμφωνία κατάπαυσης του πυρός που θα ανάγκαζε τους Ισραηλινούς να τερματίσουν την κατάληψη των Αραβικών περιοχών. Αντιθέτως, ο Kissinger παρουσίασε μία πρόταση από την οποία αφαιρούσε οποιαδήποτε αναφορά σε υποχώρηση από την πλευρά του Ισραήλ. Αυτή η νέα πρόταση ουσιαστικά καλούσε σε τερματισμό των εχθροπραξιών δώδεκα ώρες μετά την υιοθέτηση του ψήφισματος και ανοιχτές συζητήσεις μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων πλευρών στη διαμάχη. Η αοριστία στην πρόταση του Kissinger ήταν επιτηδευμένη. Αφήνοντας τους όρους μιας επίσημης συνθήκης να καθοριστούν σε μεταγενέστερο χρόνο άφηνε ανοιχτή την πιθανότητα να επέλθει ειρήνη στη Μέση Ανατολή και ικανοποιούσε παράλληλα την άμεση ανάγκη των Η.Π.Α να τερματίσουν τον πόλεμο. Πράγματι, και προς έκπληξη του Kissinger, ο Brezhnev συμφώνησε με την πρόταση του προτείνοντας μόνο μερικές δευτερεύουσες τροποποιήσεις (Kissinger, 1982).

Μετά από τέσσερις μόλις ώρες διαπραγματεύσεων, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση είχαν συμφωνήσει σε μία κοινή πρόταση για κατάπαυση του πυρός η οποία θα παρουσιαζόταν άμεσα στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Στις 22 Οκτωβρίου, 1973, τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν επισήμως το ψήφισμα 338 του Συμβουλίου Ασφαλείας, το οποίο ήταν σχεδόν πλήρως βασισμένο στην πρόταση του Kissinger. Την ίδια μέρα η σοβιετική ηγεσία επικοινωνήσε με τους Αιγύπτιους και τους Σύριους για να τους πείσει να δεχτούν το ψήφισμα. Παράλληλα, ο Kissinger ταξίδεψε στο Τελ Αβίβ, για να πείσει την ισραηλινή κυβέρνηση να δεχτεί την εφαρμογή της συμφωνίας κατάπαυσης του πυρός (Kissinger, 1982, σ. 558). Οι Ισραηλινοί διατηρούσαν αμφιβολίες και πίστευαν ότι το Ψήφισμα 338 ήταν μια συνωμοσία των Η.Π.Α και των Σοβιετικών για να τους αναγκάσουν να επιστρέψουν τις κατεχόμενες περιοχές. Έτσι, στο γεύμα με την ισραηλινή πρωθυπουργό, ο Kissinger έπρεπε να την πείσει πως το Ψήφισμα 338 δεν σκόπευε να βλάψει το Ισραήλ και πως το να ξεκινήσουν οι Η.Π.Α απευθείας συζητήσεις με τις αραβικές κυβερνήσεις εξυπηρετούσε τα συμφέροντα του Ισραήλ. Στη διάρκεια του γεύματος αυτού οι Αμερικανοί πληροφορήθηκαν πως οι Σοβιετικοί είχαν πείσει τους Αιγύπτιους να αποδεχτούν τους όρους του Ψήφισματος 338 (Kissinger, 1982, σ. 564).

Αν και οι Ισραηλινοί και οι Άραβες υιοθέτησαν επίσημα το Ψήφισμα 338 του Συμβουλίου Ασφαλείας, για τις επόμενες τρεις μέρες συνέχισαν να υπάρχουν σποραδικές αψιμαχίες κατά μήκος του Καναλιού του Σουέζ και στη νότια Συρία καθώς τα αραβικά και τα ισραηλινά στρατεύματα

παραβίασαν την συμφωνία κατάπαυσης του πυρός. Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών πέρασε άλλα δύο ψηφίσματα με τα οποία οριστικοποίησε την ειρήνη ανάμεσα στο Ισραήλ και τα αραβικά κράτη. Ο Αραβοϊσραηλινός Πόλεμος του 1973 έληξε με βαριά νίκη για το Ισραήλ. Ο πόλεμος του Γιομ Κιπούρ υπήρξε η τελευταία προσπάθεια των Αιγύπτων και των Σύριων να νικήσουν το Ισραήλ με συμβατικό πόλεμο και άνοιξε το δρόμο για επίσημες διαπραγματεύσεις για ειρήνη στη Μέση Ανατολή (Kissinger, 1982).

Στον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ ο πρόεδρος Νixon και ο Υπουργός Εξωτερικών Kissinger ήθελαν το Ισραήλ να νικήσει διότι πίστευαν ότι μία ήττα των Αράβων θα οδηγούσε σε ειρήνη στη Μέση Ανατολή. Οι συμμαχίες του Ψυχρού Πολέμου ήταν επίσης μία πολλή σημαντική μεταβλητή στη διαμάχη. Η Αίγυπτος και η Συρία υποστηρίζονταν από τους Σοβιετικούς, και η κυβέρνηση Nixon δεν άντεχε να χάσει μία ακόμα μάχη από μια σοβιετικά υποστηριζόμενη χώρα. Όταν η Ισραηλινή κυβέρνηση ζήτησε μυστικά βοήθεια από τον Kissinger, εκπλήρωσε το αίτημα τους διότι αντιλήφθηκε ότι δίχως το στρατιωτικό ανεφοδιασμό από τις Η.Π.Α μπορούσαν να χάσουν τον πόλεμο. Ο πρόεδρος Nixon ενέκρινε το σχέδιο του Kissinger και διέταξε την πολεμική αεροπορία των Η.Π.Α να ξεκινήσει άμεσα την μεταφορά στρατιωτικών εξοπλισμών στο Ισραήλ. Και καθώς η ισορροπία του πολέμου άλλαξε υπέρ των Ισραηλινών, ο Nixon έδωσε πλήρη δικαιοδοσία στον Υπουργό Εξωτερικών Kissinger να είναι ο κορυφαίος εκπρόσωπος των Η.Π.Α στις διαπραγματεύσεις με τη Σοβιετική Ένωση για τον τερματισμό του πολέμου. Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων στη Μόσχα, ο Kissinger απέφυγε με δεξιοτεχνία κάθε πρόταση που θα απαιτούσε από το Ισραήλ να εκκενώσει τις κατεχόμενες περιοχές και αντ' αυτού πρότεινε τον άμεσο τερματισμό του πολέμου και μεταγενέστερες διαπραγματεύσεις μεταξύ των άμεσα εμπλεκόμενων. Ο Πόλεμος του Γιομ Κιπούρ έληξε υπέρ του Ισραήλ και οδήγησε σε επίσημες ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των Αράβων και του Ισραήλ (Gordis, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΤΑ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Η απόφαση του Νίχσον να ενισχύσει στρατιωτικά το Ισραήλ στον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ είχε βαρυσήμαντες συνέπειες στη σχέση των Η.Π.Α με τον αραβικό κόσμο. Καταρχάς, η αμερικανική αερομεταφορά βοήθησε το Ισραήλ να κερδίσει τον πόλεμο και οδήγησε σε επίσημες συζητήσεις για ειρήνη. Κατά δεύτερον, όμως, και ως συνέπεια της βοήθειας αυτής οι Ηνωμένες Πολιτείες αποξένωσαν πολλούς από τους Άραβες συμμάχους τους, ιδιαίτερα τα κράτη του Περσικού Κόλπου τα οποία δεν ενεπλάκησαν άμεσα στη διαμάχη αλλά εξακολουθούσαν να αντιτάσσονται στο Ισραήλ. Από τον Οκτώβριο του 1973 και έως τον Μάρτιο του 1974 τα πετρελαιοπαραγωγά αραβικά κράτη επέβαλλαν εμπορικό αποκλεισμό στις Η.Π.Α και στις Ευρωπαϊκές χώρες που θεωρούσαν ότι είχαν φιλικές σχέσεις με τους Ισραηλινούς. Ο πετρελαϊκός αυτός αποκλεισμός προκάλεσε παγκόσμια ύφεση τη δεκαετία του 1970 (Rogan, 2011).

Η Μέση Ανατολή ήταν και είναι μία από τις μεγαλύτερες περιοχές παραγωγής ορυκτών καυσίμων. Τη δεκαετία του 1970, η παγκόσμια οικονομία στηριζόταν σε τεράστιο βαθμό στις εισαγωγές πετρελαίου από τα κράτη της Αραβικής Χερσονήσου. Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου οι Η.Π.Α και η Σοβιετική Ένωση ανταγωνίζονταν για επιρροή στον αραβικό κόσμο διότι οι οικονομίες τους εξαρτιόταν από τα αποθέματα ορυκτών καυσίμων για να επιβιώσουν. Η Μέση Ανατολή ήταν ουσιαστικά ένα πεδίο μάχης για το πετρέλαιο ανάμεσα στην Καπιταλιστική Δύση και την Κομμουνιστική Ανατολή. Μία από τις πιο ισχυρές χώρες παραγωγής πετρελαίου, το βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας, ήταν πολύχρονος σύμμαχος των Η.Π.Α. Και ενώ οι Σαουδάραβες υπήρξαν για δεκαετίες Ψυχροπολεμικοί σύμμαχοι των Ηνωμένων Πολιτειών, αυτό δεν άλλαξε το γεγονός ότι αντιτάσσονταν το Ισραήλ για την κατοχή της Δυτικής Όχθης (Rogan, 2011). Οι Η.Π.Α όφειλαν να διατηρήσουν μια εύθραυστη ισορροπία υποστηρίζοντας το Ισραήλ και τη Σαουδική Αραβία.

Η απόφαση του Ο.Π.Ε.Κ να επιβάλλει αποκλεισμό στην εξαγωγή πετρελαίου στις Η.Π.Α και σε άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες ήταν μια αρνητική συνέπεια της απόφασης του Νίχσον να ενισχύσει στρατιωτικά το Ισραήλ. Οι χώρες του Περσικού Κόλπου ψήφισαν τη μείωση της παραγωγής πετρελαίου κατά πέντε τις εκατό κάθε μήνα ως αντίποινα στο Ισραήλ έως ότου ο στρατός του αποχωρούσε από όλες τις αραβικές κατεχόμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της Παλαιστινιακής Δυτικής Όχθης. Τα μέλη του Ο.Π.Ε.Κ πίστευαν ότι αν οι τιμές του πετρελαίου εκτοξεύονταν στη διεθνή αγορά τότε οι δυτικές Δυνάμεις θα πίεζαν το Ισραήλ να τερματίσει τον πόλεμο και να αποσυρθεί από τις παλαιστινιακές περιοχές. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που τα αραβικά κράτη χρησιμοποίησαν το πετρέλαιο ως οικονομικό όπλο ενάντια στις Η.Π.Α και τις Δυτικές χώρες.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ωστόσο δεν υπέκυψαν στην πίεση και δεν επέτρεψαν στο αραβικό εμπάργκο πετρελαίου να επηρεάσει την απόφασή τους να υποστηρίξουν το Ισραήλ. Στις 19

Οκτωβρίου, 1973, ο πρόεδρος Nixon ζήτησε επισήμως από το Κογκρέσο να εγκρίνει ένα πακέτο οικονομικής και στρατιωτικής βοήθειας ύψους 2,2 δισεκατομμυρίων δολαρίων με αποδέκτη το Ισραήλ ώστε να καλυφθούν τα αυξανόμενα κόστη της αμερικανικής αερομεταφοράς (Kissinger, 1982). Η απόφαση του Nixon εξόργισε τον Ο.Π.Ε.Κ ο οποίος διεύρυνε τον αποκλεισμό σε περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Έξι μέρες αργότερα, όμως, η σύγκρουση έληξε με απόφαση των Ηνωμένων Εθνών για κατάπαυση του πυρός. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 συνεχίστηκε έως τις 18 Μαρτίου του 1974, όταν τα μέλη του Ο.Π.Ε.Κ ήσαν επισήμως τον οικονομικό αποκλεισμό χωρίς προϋποθέσεις. Παρόλο που προκάλεσε διεθνή ύφεση, ο αραβικός πετρελαϊκός αποκλεισμός απέτυχε να οδηγήσει τους Ισραηλινούς να τερματίσουν τη στρατιωτική κατοχή των Παλαιστινιακών εδαφών (Rogan, 2011).

Αν και φαινομενικά ο πόλεμος τελείωσε με θρίαμβο του Ισραήλ, οι συνέπειές του ήταν πολυποίκιλες και εκτεταμένες. Καταρχάς, ο πόλεμος κατέρριψε βασικές υποθέσεις της αμερικανικής πολιτικής για τη Μέση Ανατολή. Πρώτον, η Ισραηλινή στρατιωτική ισχύς δεν εξασφάλισε σταθερότητα, όπως ήταν η κυρίαρχη υπόθεση μετά τον πόλεμο του 1967. Δεύτερον, η πολιτική της Ύφεσης με τη Σοβιετική Ένωση δεν είχε χρησιμεύσει στην ελαχιστοποίηση του κινδύνου πρόκλησης περιφερειακών συγκρούσεων. Τρίτον, ο πόλεμος αμφισβήτησε την κυρίαρχη άποψη των υπεύθυνων για τη χάραξη πολιτικής για τον αραβικό κόσμο. Σε αντίθεση με τις προκαταλήψεις για την ανικανότητα των Αράβων, πολέμησαν καλά, επέδειξαν αξιοσημείωτη αλληλεγγύη, χρησιμοποίησαν αποτελεσματικά το πετρελαϊκό όπλο και έδειξαν αυτοσυγκράτηση στις ιδιωτικές και δημόσιες επικοινωνίες τους (Quandt, 1978). Το αποτέλεσμα ήταν μια στροφή της πολιτικής των Η.Π.Α από μια παθητική, προσανατολισμένη στη διατήρηση του status quo προσέγγιση σε μια νέα στρατηγική που στόχευε να επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές.

Στο Ισραήλ, ο πόλεμος του Οκτωβρίου αποδείχτηκε δύσκολη και οδυνηρή νίκη. Το έθνος υπέφερε βαριές απώλειες ζωών, και ο μύθος της στεγανότητας του σε αραβική επίθεση καταρρίφθηκε, τόσο στο εσωτερικό όσο και διεθνώς. Βγήκε από τον πόλεμο σημαδεμένο και νηφάλιο. Πολιτικά, ο πόλεμος επέφερε ένα καταστροφικό πλήγμα στη Golda Meir, η οποία παραιτήθηκε τον Ιούνιο του 1974. Το 1977, το Εργατικό Κόμμα της έχασε την εξουσία από το δεξιό κόμμα Likud του Menachem Begin. Ωστόσο οι εκλογές ήταν περισσότερο ψήφος δυσπιστίας για την αδυναμία που έδειχνε το Εργατικό Κόμμα παρά έκφραση υποστήριξης για την επεκτατική πολιτική του Likud. Την εποχή εκείνη, η πλειονότητα των Ισραηλινών ήταν έτοιμοι να ανταλλάξουν μέρος ή και το σύνολο των κατεχομένων εδαφών για ειρήνη.

Όπως η Simcha Dinitz δήλωσε μεταγενέστερα, ένα από τα αποτελέσματα του πολέμου ήταν ότι τελικά άνοιξε το δρόμο για την ειρήνη μεταξύ του Ισραήλ και της Αιγύπτου. Στα λόγια της ίδιας: «Ο πόλεμος του Γιομ Κιπούρ, με όλη του την αγωνία και όλο τον πόνο του... Νομίζω ότι θα μπει στα χρονικά της ιστορίας ως ο πόλεμος που έφερε την ειρήνη. Αν όχι μια συνολική ειρήνη, τουλάχιστον άνοιξε την ειρηνευτική διαδικασία ή χάραξε την κατεύθυνση της ειρήνης» (Morse, 2015, σ. 166).

Όσον αφορά τους Άραβες, ο πόλεμος είχε αποκαταστήσει την αξιοπρέπεια και την αυτοπεποίθησή τους. Έξι χρόνια μετά την ταπεινωτική ήττα στον πόλεμο των Έξι Ημερών, ο Sadat είχε πετύχει την αραβική ενότητα σε βαθμό που δεν είχε επιτευχθεί ποτέ πριν. Είχε σχεδιάσει και εκτελέσει επιτυχώς μια αιφνιδιαστική επίθεση που πέτυχε τον συγκεκριμένο και περιορισμένο στόχο της, δηλαδή να τερματίσει το status quo ενός κατεχόμενου από το Ισραήλ Σινά και να θέσει τις ειρηνευτικές συνομιλίες για τη Μέση Ανατολή στο επίκεντρο της προσοχής των Η.Π.Α. Αξιοσημείωτο είναι πως το κατάφερε αυτό αξιοποιώντας τη βοήθεια της Σοβιετικής Ένωσης, χωρίς όμως να προσκολλήσει τη χώρα του στο σοβιετικό μπλοκ. Υπό την ηγεσία του το Σινά θα επέστρεφε στα χέρια των Αιγυπτίων μόλις πέντε χρόνια μετά τον πόλεμο.

Η Σοβιετική Ένωση από την μεριά της είχε αμελητέα έως καθόλου κέρδη από τον πόλεμο. Όπως αναφέρει η Galia Golan, αποδεχόμενοι μια πρόταση κατάπαυσης του πυρός η οποία ουσιαστικά αγνόησε τις αραβικές διεκδικήσεις για υποχώρηση των Ισραηλινών στα σύνορα πριν το 1967 και αποφεύγοντας μία ρητή δέσμευση για τα δικαιώματα των Παλαιστινίων, οι Σοβιετικοί ουσιαστικά ακύρωσαν τα οφέλη που ήλπιζαν να αποκομίσουν από τον πόλεμο. Παράλληλα, οι προσπάθειες να διατηρήσουν την ύφεση και να αποφύγουν την αντιπαράθεση με τις Η.Π.Α «κινδύνευσαν σοβαρά» από τις ταυτόχρονες προσπάθειές της να προστατεύσει και να ανακτήσει τα σοβιετικά συμφέροντα με τους Άραβες (Golan, 1977, σ. 128).

Οι επιπτώσεις της σύγκρουσης για τις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν εκτεταμένες. Οι αμερικανικές σχέσεις με τους συμμάχους τους πληγώθηκαν οικτρά και η ενεργειακή κρίση προκάλεσε όλεθρο στην αμερικανική οικονομία. Επιπλέον, η πολιτική της ύφεσης έλαβε σοβαρό χτύπημα όταν ο Brezhnev υπονόησε πως η Σοβιετική Ένωση, σαν απάντηση στις εκκλήσεις του Sadat για βοήθεια, θα μπορούσε να στείλει μονομερώς στρατεύματα στην Αίγυπτο και ο Kissinger διέταξε να τοποθετηθούν οι δυνάμεις των Η.Π.Α σε κατάσταση DEFCON III (συναγερμός που συνεπάγεται πυρηνική ετοιμότητα).

Πολλοί ακαδημαϊκοί, και ο τύπος, υποστήριξαν πως αυτή ήταν μια επικίνδυνα υπερβολική αντίδραση που άσκοπα έφερε τον κόσμο κοντά στην πυρηνική καταστροφή (Parker, 2001). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η απόφαση ελήφθη ελλείψει άμεσης προεδρικής εξουσίας, και πως αν και τελικά η πυρηνική καταστροφή αποφεύχθηκε και οι εχθροπραξίες ολοκληρώθηκαν, ο Kissinger μάλλον είχε υπερβεί τις εξουσίες του. Κοντολογίς, ο Kissinger, παρά τα λάθη του, κατάφερε να εξασφαλίσει τον αποκλεισμό των Σοβιετικών από τις μεταγενέστερες διαπραγματεύσεις στην ειρηνευτική διαδικασία στη Μέση Ανατολή. Επιπλέον κατάφερε να πετύχει την εξάρτηση των Ισραηλινών για οπλισμούς και οικονομική υποστήριξη από τις Η.Π.Α. Ακόμη, στους οκτώ μήνες που ακολούθησαν τον πόλεμο, ο Kissinger έκανε τη Μέση Ανατολή την κορυφαία προτεραιότητά του και η πολυδιαφημισμένη «διπλωματία της σαΐτας» τον έθεσε στο ρόλο του ειρηνοποιού (Kalb and Kalb, 1974). Τελικά οι προσπάθειές του θέσαν τα θεμέλια για τις Συμφωνίες του Καμπ Ντέιβιντ, τις οποίες εισηγήθηκε ο πρόεδρος Jimmy Carter και υπέγραψαν ο Sadat και ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Menachem Begin το Σεπτέμβριο του 1978. Ωστόσο, όπως επισημαίνει ο Seymour Hersh, το

θεμελιώδες ελάττωμα των διαπραγματεύσεων του Kissinger για τη Μέση Ανατολή ήταν ότι «ποτέ δεν αντιμετώπισαν το πραγματικό ζήτημα που διακυβεύεται: μια μελλοντική πατρίδα για τους Παλαιστίνιους» (Hersh, 1983, σ. 637). Αν και ο Σαντάτ ήταν πρόθυμος να παρακάμψει το ζήτημα προς όφελος της επανάκτησης του Σινά, η δεινή κατάσταση των Παλαιστίνιων συνεχίζει να μας στοιχειώνει μέχρι και σήμερα.

Αναφορικά με τη σχέση Η.Π.Α-Ισραήλ, ο πόλεμος, κατά ειρωνικό τρόπο υπό την επίβλεψη του Νίξον (ενός προέδρου που βρισκόταν διαρκώς σε αντιπαράθεση με την αμερικανική εβραϊκή κοινότητα) εγκαινίασε μια εποχή όπου το Ισραήλ έγινε αποδέκτης περίπου 3 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως σε οικονομική και στρατιωτική βοήθεια. Τέτοιου επιπέδου εισπράξεις έδωσαν στο Ισραήλ οικονομική δύναμη άνευ προηγουμένου και δυνατότητα να επηρεάζει τις κυβερνητικές αποφάσεις των Ηνωμένων Πολιτειών. Η Elizabeth Stephen σημειώνει ότι η σύγκρουση μεταμόρφωσε την ίδια τη φύση της σχέσης αυτής, καθώς το Ισραήλ μετατράπηκε από ηθική υποχρέωση και στρατηγικό πλεονέκτημα σε περισσότερο οικονομική επένδυση (Stephens, 2006, σ. 162). Η επιμονή του Ισραήλ να κρατά τα κατεχόμενα εδάφη και η μεταχείρισή του προς τους Παλαιστίνιους έχει υπονομεύσει κάθε ηθική εξουσία που διέθετε κάποτε. Επιπλέον με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η αξία του ως στρατηγικού πλεονεκτήματος έχει υπονομευτεί σοβαρά. Στην πραγματικότητα, όπως έδειξε ο πρώτος πόλεμος του Κόλπου, και η τρέχουσα κατάσταση στο Ιράν μπορεί να είναι μια στρατηγική ευθύνη (Morse, 2015, σ. 169).

Η δράση του Kissinger κατά τη διάρκεια του πολέμου μόνο αμφιλεγόμενη μπορεί να χαρακτηριστεί και δικαίως. Κατά καιρούς διπρόσωπος, τέλειος κόλακας και πρόθυμος να φτάσει στο χείλος πυρηνικού πολέμου κατάφερε στο τέλος με σκληρότητα να πετύχει τους στόχους που είχε δηλώσει. Σε άρθρο του για το περιοδικό *Journal of Palestine Studies* το 1981 ο Kissinger εξηγεί την στρατηγική των Η.Π.Α το 1973: «Καταρχάς, στοχεύαμε να διαλύσουμε το Αραβικό Ενωμένο Μέτωπο. Θέλαμε επίσης να διασφαλίσουμε ότι οι Ευρωπαίοι και οι Ιάπωνες δεν θα εμπλακούν στη διπλωματία. Και φυσικά θέλαμε να κρατήσουμε τους Σοβιετικούς έξω από τη διπλωματική αρένα. Τέλος, αναζητήσαμε μια κατάσταση που θα επέτρεπε στο Ισραήλ να αντιμετωπίσει κάθε έναν από τους γείτονές του» (Kissinger, 1982, σ. 188). Πράγματι ο Kissinger πέτυχε αποτελεσματικά αυτούς τους στόχους. Πέτυχε την διάλυση του Αραβικού ενιαίου μετώπου - η Αίγυπτος υπέγραψε ξεχωριστή συνθήκη ειρήνης μονομερώς με το Ισραήλ το 1979. Τέλος, η Σοβιετική Ένωση θα συνέχιζε να παίζει πολύ μειωμένο ρόλο στην Αραβο-ισραηλινή σύγκρουση.

Τελικά ίσως μόνο ο Sadat θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι ο πόλεμος ήταν σχεδόν κατηγορηματικά μία επιτυχία. Οι Αιγύπτιοι είχαν πολεμήσει καλά και ο πόλεμος αποκατέστησε την αξιοπρέπειά τους μετά την ταπεινωτική ήττα του 1967. Ο Sadat πέτυχε να σπάσει το διπλωματικό αδιέξοδο και ώθησε τις Ηνωμένες Πολιτείες να αναλάβουν έναν σαφώς πιο ενεργό ρόλο. Αλλά ακόμα και εδώ υπάρχει αντίλογος καθώς ο Sadat και η Αίγυπτος πλήρωσαν βαρύ τίμημα για τις ειρηνευτικές συμφωνίες του 1978. Η «προδοσία» του Sadat στον αραβικό αγώνα ήταν αναμφισβήτητα ο πιο

σημαντικός παράγοντας που πυροδότησε την άνοδο του ριζοσπαστικού ισλαμισμού στην Αίγυπτο. Επιπλέον, του στοίχισε και τη ζωή του (Morse, 2015).

Συμπεράσματα

Ανάμεσα στο 1948 και το 1973, το Ισραήλ είχε πολεμήσει πέντε φορές ενάντια στα γειτονικά του Αραβικά κράτη. Σε κάθε έναν από αυτούς, οι Ισραηλινοί είχαν πετύχει αποφασιστικές νίκες. Η πιο καταστροφική σύγκρουση για τους Άραβες υπήρξε ο πόλεμος των Έξι Ημερών τον Ιούνιο του 1967. Σε διάστημα μίας εβδομάδας το Ισραήλ κατάφερε να εξουδετερώσει την επίθεση της Αιγύπτου, της Συρίας, της Ιορδανίας, του Λιβάνου, και του Ιράκ και απέκτησε πλήρη έλεγχο της Παλαιστινιακής Δυτικής Όχθης και της Χερσονήσου του Σινά. Αυτή η θεαματική, ομολογουμένως, νίκη δημιούργησε την ψευδαίσθηση στη σκέψη των Αμερικανών και των Σοβιετικών αρχηγών ότι το Ισραήλ ήταν στρατιωτικά ανώτερο των γειτονικών του Αραβικών Εθνών. Η κυβέρνηση των Η.Π.Α έφτανε σε σημείο να πιστεύει πως η Αίγυπτος και η Συρία δεν ήταν σε θέση να προκαλέσουν το Ισραήλ με συμβατικό πόλεμο ξανά. Αυτή η αμερικανική υπόθεση ήταν τελείως λανθασμένη. Ο Αιγύπτιος πρόεδρος Anwar el-Sadat ήθελε να ανακτήσει τον έλεγχο του Καναλιού του Σουέζ και ήταν διατεθειμένος να ρισκάρει να χάσει άλλο ένα πόλεμο ενάντια στο Ισραήλ για να πετύχει τον πολιτικό του στόχο. Για να τον πετύχει ο Αιγύπτιος πρόεδρος είχε συμμαχήσει με το Σύριο Δικτάτορα Hafez al-Assad και από κοινού σχεδίασαν μια αιφνιδιαστική επίθεση κατά του Ισραήλ (Gordis, 2016).

Όταν ο πόλεμος ξέσπασε την ημέρα που οι Εβραίοι γιόρταζαν το Γιομ Κιπούρ, στις 6 Οκτωβρίου του 1973, ο Πρόεδρος Nixon και ο Kissinger έχοντας ισχυρή πίστη στην ικανότητα των Ισραηλινών Δυνάμεων θεώρησαν ότι θα ανέκαμπταν πολύ γρήγορα από την αιφνιδιαστική επίθεση των Αράβων και θα κέρδιζαν τελικά τον πόλεμο. Αυτή η ανάλυση της τρέχουσας κρίσης στη Μέση Ανατολή και η υπερβολική πίστη στις δυνάμεις του Ισραήλ στηριζόταν στις προηγούμενες νίκες του στον πόλεμο των Έξι Ημερών. Η πραγματικότητα ωστόσο διέφερε το 1973 καθώς το Ισραήλ δεν ήταν προετοιμασμένο για μια συγχρονισμένη επίθεση της Αιγύπτου και της Συρίας από το έδαφος. Ήδη από τις πρώτες ημέρες του πολέμου το Ισραήλ είχε χάσει εκατοντάδες άρματα μάχης και δεκάδες αεροσκάφη κρούσης. Για τις σημαντικές αυτές απώλειες ευθύνονταν οι πύραυλοι Εδάφους-Αέρος τους οποίους χρησιμοποιούσαν οι αραβικές στρατιές και είχαν προμηθευτεί από τη Σοβιετική Ένωση στα χρόνια πριν τον πόλεμο. Αρχικά, ο Kissinger υπέθετε ένα ρόλο διαμεσολαβητή για τις Η.Π.Α στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των Ισραηλινών και των Αράβων που θα ακολουθούσαν τον πόλεμο. Με το Ισραήλ ωστόσο, να αντιμετωπίζει έναν παρατεταμένο πόλεμο και να έχει απεγνωσμένη ανάγκη ανεφοδιασμού, η Ισραηλινή πρωθυπουργός διέταξε τον Πρέσβη Simcha Dinitz να ζητήσει μυστικά από τον Kissinger να εγκρίνει αμερικανική στρατιωτική υποστήριξη. Οι Αμερικανοί πολιτικοί ηγέτες πίστευαν ότι μία νίκη του Ισραήλ σε αυτή την σύγκρουση θα εξωθούσε τις κυβερνήσεις της Συρίας και της Αιγύπτου να αποδεχτούν την έναρξη επίσημων ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων με το Ισραήλ. Συνειδητοποιώντας ότι οι Ισραηλινοί μπορούσαν να χάσουν στον πόλεμο, ο Nixon ενέκρινε

αμέσως την πρόταση του Kissinger για αερομεταφορά στρατιωτικών εφοδίων στο Τελ Αβίβ. Ο Πρόεδρος ήταν αποφασισμένος να βοηθήσει το Ισραήλ να βγει νικητής από αυτή τη μάχη διότι πίστευε ότι αυτό θα εξυπηρετούσε τα αμερικανικά συμφέροντα στη Μέση Ανατολή (Rabinovich, 2017).

Ο πόλεμος του Γιομ Κιπούρ ήταν η πρώτη φορά που οι Ηνωμένες Πολιτείες ενεπλάκησαν άμεσα στις αραβοϊσραηλινές συγκρούσεις στο πλευρό του Ισραήλ. Η πολιτική αντίδραση από τον Αραβικό κόσμο στην απόφαση του Νίxon να υποστηρίξει το Ισραήλ ήρθε γρήγορα. Στις 17 Οκτωβρίου 1973, ο Ο.Π.Ε.Κ ψήφισε αποκλεισμό στις Η.Π.Α και σε άλλα δυτικά κράτη επειδή είχαν φιλικές σχέσεις με το Ισραήλ. Το εμπάργκο πετρελαίου προκάλεσε παγκόσμια ύφεση που διήρκεσε ως την επόμενη δεκαετία. Η Σαουδική Αραβία, ένα από τα κορυφαία αραβικά έθνη στον Ο.Π.Ε.Κ και μακροχρόνιος σύμμαχος των Η.Π.Α στο Ψυχρό πόλεμο ήταν έξαλλη που ο Νίxon παρείχε στρατιωτική υποστήριξη στους Ισραηλινούς και απαίτησε από τις Δυτικές Δυνάμεις να αναγκάσουν το Ισραήλ να υποχωρήσει στα προ του 1967 σύνορά του. Η αμερικανική ηγεσία ωστόσο αρνήθηκε να υποχωρήσει στις απαιτήσεις του Ο.Π.Ε.Κ και συνέχισε να αποστέλλει βοήθεια στο Ισραήλ. Ο Πρόεδρος Νίxon έβαλε τη συμμαχία Η.Π.Α-Ισραήλ πάνω από τις οικονομικές κυρώσεις διότι πίστευε ότι η νίκη του Ισραήλ σε αυτόν τον πόλεμο θα οδηγούσε σε επίσημες ειρηνευτικές συζητήσεις με τα αραβικά κράτη, κάτι το οποίο ήταν ωφέλιμο για τα αμερικανικά συμφέροντα στη Μέση Ανατολή (Rogan, 2011).

Η αποστολή της αμερικανικής βοήθειας προμήθευσε το Ισραήλ με τα απαραίτητα πολεμοφόδια για να ξεκινήσει μια αποτελεσματική αντεπίθεση κατά της Συρίας και της Αιγύπτου. Σε διάστημα εβδομάδας ο Ισραηλινός Στρατός είχε εκδιώξει τον Συριακό από τα Υψίπεδα του Γκολάν και είχε καταλάβει την δυτική όχθη του Καναλιού του Σουέζ. Μετά από αυτές τις νίκες, οι Η.Π.Α και η Σοβιετική Ένωση διαπραγματεύτηκαν μια συμφωνία κατάπαυσης του πυρός που τερμάτισε τον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ στις 26 Οκτωβρίου, 1973. Στα χρόνια που ακολούθησαν τον πόλεμο, η Αίγυπτος θα συνέχιζε τις ειρηνευτικές συνομιλίες με το Ισραήλ και τελικά θα υπέγραφαν επίσημη συνθήκη ειρήνης το 1979. Τόσο οι Η.Π.Α όσο και η Σοβιετική Ένωση επιθυμούσαν ειρήνη μεταξύ των Ισραηλινών και των Αράβων. Ωστόσο, οι υπερδυνάμεις ήθελαν οι ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις να ευνοούν τα πολιτικά τους συμφέροντα. Ο Νίxon πίστευε ότι ο μόνος τρόπος για να επιτευχθεί μια συνθήκη ειρήνης ευνοϊκή για τις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν να εγγυηθεί πως το Ισραήλ θα κέρδιζε στον πόλεμο. Οι Σοβιετικοί έστελναν τακτικά στρατιωτικό εξοπλισμό στη Συρία και την Αίγυπτο για χρόνια πριν την έκρηξη του πολέμου. Η αμερικανική αερομεταφορά στο Ισραήλ είχε σκοπό να αντισταθμίσει τη συνεχιζόμενη στρατιωτική υποστήριξη της Σοβιετικής Ένωσης προς τα Αραβικά κράτη (Gordis, 2016).

Συμπερασματικά, ο πρόεδρος Νίxon και ο Υπουργός Εξωτερικών και έμπιστος ακόλουθος του Kissinger επιδίωκαν πολλαπλούς πολιτικούς στόχους με το να υποστηρίζουν στρατιωτικά το Ισραήλ στον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ. Καταρχάς, ήθελαν το Ισραήλ να κερδίσει τη σύγκρουση πιστεύοντας ότι θα υπονομεύονταν τα συμφέροντα της Σοβιετικής Ένωσης στη Μέση Ανατολή διότι

η Αίγυπτος και η Συρία ήταν οι ισχυρότεροι σύμμαχοι των Ρώσων στην περιοχή και εξαρτιόνταν από τους Σοβιετικούς για τον ανεφοδιασμό των στρατιών τους. Εάν το Ισραήλ είχε ηττηθεί στο Γιομ Κιπούρ, θα ήταν η δεύτερη φορά σε διάστημα ενός χρόνου που ένας σύμμαχος των Η.Π.Α θα έχανε μια μεγάλη σύγκρουση ενάντια σε μια τριτοκοσμική δικτατορία που υποστηριζόταν από τη Σοβιετική Ένωση. Οι Ηνωμένες Πολιτείες μόλις λίγους μήνες νωρίτερα είχαν αναγκαστεί να αποσύρουν τα στρατεύματά τους από το Νότιο Βιετνάμ και η κυβέρνηση Νixon ήθελε να αποφύγει διακαώς μια ακόμη γεωπολιτική καταστροφή. Η στρατιωτική αερομεταφορά των Η.Π.Α στο Τελ Αβίβ σκόπευε να εξασφαλίσει ότι οι Ισραηλινοί θα κέρδιζαν τη σύγκρουση. Η πολιτική του Ψυχρού Πολέμου ήταν το κύριο κίνητρο πίσω από την απόφαση του Νixon και του Kissinger να τεθούν οι Η.Π.Α στο πλευρό του Ισραήλ στον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ. Ο Νixon ήταν ρεαλιστής και πίστευε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες έπρεπε να κάνουν τα πάντα για να αποκτήσουν πλεονέκτημα έναντι της Σοβιετικής Ένωσης (Garthoff, 1985).

Κατά δεύτερο λόγο ο Νixon και ο Kissinger στόχευαν στην καθιέρωση επίσημων ειρηνευτικών συνομιλιών μεταξύ του Ισραήλ και των Αραβικών κρατών καθώς για χρόνια η κυβέρνηση Νixon προσπαθούσε να σπάσει το διπλωματικό αδιέξοδο στη Μέση Ανατολή. Εξάλλου από την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948, δεν υπογράφηκε ποτέ επίσημη συνθήκη ειρήνης με τα γειτονικά του κράτη και κάθε προσπάθεια για εξεύρεση διπλωματικής λύσης αποτύγγανε διότι και οι δύο πλευρές απαιτούσαν πλήρη έλεγχο των Παλαιστινιακών περιοχών. Οι Αιγύπτιοι αρνούνταν να καθίσουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων εάν το Ισραήλ δεν επέστρεφε τις κατεχόμενες περιοχές και η ισραηλινή κυβέρνηση δεν δέχονταν να συζητήσει την επιστροφή των αραβικών περιοχών επειδή θεωρούσε ότι θα απειλούνταν η εθνική τους ασφάλεια. Η αποτυχία της διπλωματίας οδήγησε στον πόλεμο του Οκτωβρίου του 1973. Σε αυτόν ο πρόεδρος Νixon ήταν σίγουρος ότι μία αποφασιστική νίκη του Ισραήλ θα ανάγκαζε τη Συρία και την Αίγυπτο να ανοίξουν επίσημες ειρηνευτικές συζητήσεις με το Ισραήλ (Logevall και Preston, 2008).

Η «Επιχείρηση Nickel Grass» επέτρεψε στους Ισραηλινούς να κερδίσουν τον πόλεμο του Γιομ Κιπούρ και οδήγησε σε επίσημες ειρηνευτικές συνομιλίες στη Μέση Ανατολή. Ο Νixon και ο Kissinger ήθελαν το Ισραήλ να κερδίσει τον πόλεμο διότι πίστευαν ότι θα έθετε τις Η.Π.Α σε ευνοϊκή θέση για να διαπραγματευτούν μια διπλωματική λύση στην αραβοϊσραηλινή σύγκρουση. Χωρίς την υποστήριξη και τη στρατιωτική βοήθεια των Η.Π.Α, το Ισραήλ μπορούσε να είχε χάσει τον πόλεμο, καθώς δεν διέθετε τους πόρους για να διατηρήσει ανοιχτά δύο μέτωπα σύγκρουσης για παρατεταμένη χρονική περίοδο. Όταν η Ισραηλινή κυβέρνηση ζήτησε κρυφά από τις Η.Π.Α στρατιωτική βοήθεια, ο πρόεδρος Νixon εκπλήρωσε την επιθυμία τους και διέταξε την πολεμική αεροπορία να ξεκινήσει άμεσα τη μεταφορά στρατιωτικών εξοπλισμών στο Τελ Αβίβ. Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για κατάπαυση του πυρός με τη Σοβιετική Ένωση, ο Kissinger αρνήθηκε κάθε όρο που απαιτούσε από το Ισραήλ να υποχωρήσει στα προ του 1967 σύνορα του συνειδητοποιώντας πως η ισραηλινή κυβέρνηση δεν θα συμφωνούσε ποτέ με αυτούς. Αυτό είναι μία ακόμα απόδειξη πως η κυβέρνηση Νixon έκανε ότι περνούσε από τις δυνάμεις της για να βοηθήσει το Ισραήλ να κερδίσει

τον πόλεμο και να βρεθεί μια διπλωματική λύση για την αραβοϊσραηλινή διαμάχη. Παρά την αντίδραση του Ο.Π.Ε.Κ, ο Νίχσον συνέχισε την υποστήριξη στο Ισραήλ. Οι Ηνωμένες Πολιτείες κατάφεραν να βοηθήσουν το Ισραήλ να κερδίσει αυτόν τον πόλεμο και άνοιξαν το δρόμο για επίσημες ειρηνευτικές συνομιλίες μεταξύ Ισραήλ και Αιγύπτου (Schulzinger, 2011).

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ambrose, S., 1991. *Ruin and recovery, 1973-1990*. 1st ed. New York: Simon & Schuster.
- Boyne, W., 2003. *The Yom Kippur war and the airlift that saved Israel*. New York: St. Martin's Griffin.
- Dallek, R., 2007. *Nixon and Kissinger Partners in Power*. New York: Harper Collins Publishers.
- Dobrynin, A., 1995. *In confidence : Moscow's ambassador to American's six Cold War presidents (1962-1986)*. 1st ed. New York: Crown.
- El-Gamasy, M., 1993. *The October War: Memoirs of Field Marshal El-Gamasy of Egypt*, trans. Gillian Potter et al.. Cairo, Egypt: American University in Cairo Press.
- Garthoff, R., 1985. *Détente and confrontation: American-Soviet Relations from Nixon to Reagan*. 1st ed. Washington, D.C.: Brookings Institution.
- Golan, M., 1977. *The secret conversations of Henry Kissinger: Step-by-Step Diplomacy in the middle East*. New York: Quadrangle/New York Times Book Co.
- Goldschmidt, A. and Boum, A., 2016. *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ*. ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ.
- Gordis, D., 2016. *Israel A Concise History of a Nation Reborn*. New York: Harper Collins Publishers.
- Hart, H., 1974. *Yom Kippur plus 100 days*. New York: Hart Pub. Co.
- Hefez, N. and Bloom, G., 2006. *Ariel Sharon*. New York City: Random House Publishing.
- Hersh, S., 1983. *The Price of Power: Kissinger in the Nixon White House*. New York: Summit Books.
- Herzog, C., 1975. *The war of atonement*. New York: Little, Brown and Co.
- Kalb, M. and Kalb, B., 1974. *Kissinger*. 1st ed. Little, Brown and Company.
- Kissinger, H., 1979. *The White House years*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Kissinger, H., 1982. *Years of upheaval*. 1st ed. Little Brown & Company.
- Kissinger, H., 2004. *Crisis: The Anatomy of Two Major Foreign Policy Crises*. London: Simon & Schuster.
- Kochavi, N., 2009. *Nixon and Israel: Forging a Conservative Partnership*. New York: SUNY Press.
- Logevall, F. and Preston, A., 2008. *Nixon in the World American Foreign Relations 1969-1977*. 1st ed. New York: Oxford University Press.
- McKenzie-Smith, Robert H. "CRISIS DECISIONMAKING IN ISRAEL: THE CASE OF THE OCTOBER 1973 MIDDLE EAST WAR." *Naval War College Review* 29, no. 1 (1976): 39–52. <http://www.jstor.org/stable/44641386>.
- Melanson, R., 1991. *Reconstructing consensus: American foreign policy since the Vietnam War*. New York: St. Martin's Press.
- Morgenthau, H., 1978. *Politics among nations*. 5th ed. New York: Alfred A. Knopf.

- Morse, D., 2015. *Kissinger and the Yom Kippur War*. Jefferson, North Carolina: McFarland & Company, Inc., Publishers.
- Nixon, R., 1978. *The memoirs of Richard Nixon*. London: Sidgwick and Jackson.
- Nixon, R., 1992. *Seize the moment : America's challenge in a one-superpower world*. 1st ed. New York: Simon & Schuster.
- Palit, M., 2002. *Return to Sinai*. New Delhi: Lancer.
- Parker, R., 2001. *The October War: A Retrospective*. Gainesville: University Press of Florida.
- Quandt, W., 1978. *Decade of decision: American Policy Toward the Arab-Israeli Conflict, 1967-76*. Berkeley: University of California Press.
- Quandt, W., 2005. *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict since 1967*. 3rd ed. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Rabinovich, A., 2005. *The Yom Kippur War*. Schocken; Reprint edition.
- Report by Senator Joseph S. Clark for United States, Congress, Senate, Committee on Foreign Relations, 1967. *War Or Peace in the Middle East?*. Washington, D.C.: Government Printing Office.
- Rogan, E., 2011. *The Arabs A History*. New York: Basic Books.
- Ross, D., 2015. *Doomed to Succeed, the U.S.-Israel Relationship from Truman to Obama..* New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Sachar, H., 1996. *A History of Israel from the Rise of Zionism To Our Time*. 2nd ed. New York: Alfred A. Knopf.
- SCHERER, JOHN L. "Soviet and American Behavior During the Yom Kippur War." *World Affairs* 141, no. 1 (1978): 3–23. <http://www.jstor.org/stable/20671755>.
- Schulzinger, R., 2011. *Nixon and Kissinger*, in *A Companion to Richard Nixon* edited Melvin Small. West Sussex, U.K.: Blackwell Publishing.
- Shazly, S., 2003. *The crossing of the Suez*. San Francisco: American Mideast Research.
- Small, M., 2011. *A companion to Richard M. Nixon*. Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Smith, J., 1997. *The Cold War: 1945-1991*. 2nd ed. Oxford, UK: Wiley-Blackwell.
- Stephens, E., 2006. *U.S. Policy Towards Israel: The Role of Political Culture in Defining the 'Special Relationship'*. Sussex: Sussex Academic Press.
- Sunday Times, L., 1974. *The Yom Kippur war*. Garden City, N.Y.: Doubleday & Company, INC.
- Tyler, P., 2010. *A world of trouble*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Vanetik, B. and Shalom, Z., 2011. The White House Middle East Policy in 1973 as a Catalyst for the Outbreak of the Yom Kippur War. *Israel Studies*, [online] 16(1), p.66. Available at: <<http://jstor.org/stable/10.2979/isr.2011.16.1.53>> [Accessed 20 March 2022].
- Waltz, K., 2010. *Theory of international politics*. 1st ed. Waveland Press.

